UNIVERSAL
LIBRARY
OU_224632
UNIVERSAL
LIBRARY

بسم الله الرحمن الرحیم نحمده و نصلی علی رسوله الکریم

در مطبع نامی واقع شهر لکهنو حلیهٔ طبع کشید

CHECKED
CHECKED 1956
۸۳۱۹

بسم الله الرحمن الرحیم

عمده ترین کلامیکه عنان التقریر بمیدان فضلای نامدار افاضل جلیل المقدار
باشد حمد حمیدیست که از جواهر حروف تناملش خلعت مکمل صحاح برای
اجسام الفاظ رسیده زیباترین پیرایه که استماعش مفتاح کنز سعادت و مصباح
فانوس رشادت عطا فرماید نعت محمود لمیست که ذاتش منتخب کتاب رسالت
و منتجب دیوان نبوت واقع گردیده اما بعد بر ضمائر اقمار نظائر طالبان
حق شناس روشن تر از خورشید سمت الراس باد که هرگاه اشیای عجیبه
و اجناس غریبه از صنادیق اختفا و کتمان بر آمده زیب دکاکین اعلان
می شوند صاعدان مصاعد فهم و ذکا و عارجان معارج رفعت

واعتلا دست بابیتا عش کشاده خطے می اندوزند و از پا افتادگان
وحل پرخلل پستی فطرت و گام سنجان بوادی دور از آبادی نهب و
غارت کف افسوس مالیده فتیلهٔ نقب سرقت می افروزند
حتے که این معنی در متاع کثیر الانتفاع علم و هنر که گرمی هنگامهٔ انتظام
امور جزئی و کلی بدان منوط و مربوط نیز راه یافت چنانچه هر یک از
ناآشنایان طرز معانی بیگانه و با مضامین بیگانه یگانه براه ناهموار سرقهٔ
مضمون اشعار خواه بهمان الفاظ خواه به تبدیل بعض شتافت فامّا
معشوقهٔ کتابی که سراپا بعلت سرقه گرفتار باشد بنظر رسیده و شاهد
نسخه که از فرق تا قدم حلیهٔ دزدی پوشیده باشد جلوه گر نگردیده پس
بنازم بعقل مشیر مدوّن نفائس النفائس که چیدن جواهر الفاظ کتاب مشکین
نفحات نفائس اللغات را که در ترجمهٔ لغات اردوی هندوستانی و عربی
و فارسی و اندکی ترکی از تصانیف لطیف ابلغ بلغائی دهر افصح فصحای عصر
مولوی اوحد الدین احمد بلگرامی قدس سره السامی است
باوجود احاطهٔ ضیائی بیضائی شهرتش دزدیده و بتلمع بوقاحت مضمونش
مصرعه چه دلاور ست دزدے که بکف چراغ دارد * مصداق
حال او گردیده از آنجا که حواس سارق هنگام ارتکاب فعل
ناقصهٔ خود صحیح سست که مجتمع نمی باشند لهٰذا گوهر الفاظ مرادف

از دست نگارش فیود بخیت وچونکه اخفائی این چنین متاع ثمینه
خیلے دشوار واشکال ست بخیال تشنیع خلائق لشباہر ای کہ منظر طرز
انتخاب باشد گر بخیت بہر حال چون اکثر خاص وعام ازان کتاب
ممتنع الجواب کہ این فقیر حقیر محبوب علے رام پوری
آنرا بہش ازین مطبع درسج جامع مکارم اخلاق ومنبع محاسن اشفاق
محمد مصطفی خان حرسہ اللہ عن نوائب الزمان مطبوع
کنانیده بود تا حال بخیر ستند ودامن حال از آلی شوق تحقیق
مالامال داشتہ از نقد ظاہری تہید ستند لہذا خاکسار بعد ازالہ
اغلاط صریحہ لنسخہ انفس بیش بہا منتخب النفائس کہ از ایصال لو
ودر وغ جدا وبانفصال فرق سارق وبدخواه شاہد سال ہجری
جلوه نماست قرار داد در عہد تقدس مہد خسته ام گردون
احتشام حضرت شہنشاه گیتی پناه ابوالظفر
مصلح الدین ثریا جاه سلطان عادل خاقان بن زمان
محمد امجد علیشاه پادشاه خلد اللہ ملکہ وسلطانہ وافاض علے
العالمین برّه واحسانہ طبع کنانیده ابواب فیض اللہ کثیره بررو ے
طالبان کشاد واللہ ولی التوفیق وبیده ازمۃ التحقیق آمین ثم آمین

باب الف ممدودہ با بائے موحدہ

اردو	فارسی	عربی	اردو	فارسی	عربی
ه	ف	عر	ه	ف	عر
[1] آبخورا	آبخورہ	کوب و کوز	[2] آبرو	آبرو	عرض اعراض جمع
[3] آب ریز	آب ریز یا جای ریختن	مصب الماء	[4] آبنوس چوب معروف	آبنوس	ابنوس
[5] آپس	خویشی و خویشاوندی	قرابۃ و بینما بین الاحباب	[6] آپہی آپ / آپہی چلائی	خود بخود / فریاد میکند	فلان یصرخ و یصیح
[7] آٹا	آرد	طحن	[8] آٹھ عدد معروف	ہشت	ثمان و ثمانیة
[9] آٹھ آٹھ آنسو رونا	بسیار گریستن	الدمع بالغة	[10] آٹھواں	ہشتم و ہشتمین	ثامن
[11] آج	امروز	الیوم	[12] آختا	اختہ	خصی
[13] آدھا	نیم و نیمہ	نصف	[14] آدھا سیسی	درد نیم سر	شقیقة
[15] آرائش	کاغذین باغ	+	[16] آرسی	آئینہ	مرآة
[17] آرا	آرہ	منشار	[18] آرا چلانا	آرہ کشیدن	نشر
[19] آڑ	پردہ	حجاب و ستر	[20] آڑا	اریب	منحرف
[21] آڑو	شفتالو	خوخ	[22] آزمانا	آزمودن	امتحان و تجربہ
[23] آزمائش	آزمائش آزمودن	تجربات	[24] آستین	آستین	کم و ردن
[25] آستین چڑھانا	آستین بر زدن	تشمیر	[26] آسرا	امید و چشم	رجاء و امل

ه	ف	ع
۲۷ آسان	آسان	سہل و اہون و ہیّن ہیّن
۲۸ آسایش	آسایش	روح و راحت
۲۹ آس پاس	گرداگرد	حول
۳۰ آسمان	آسمان سپہر و چرخ	سماء و فلک و خضراء و حرباء
۳۱ آسانی تیر	تیر ہوائی	سہم عائر
۳۲ آسیبی	پری زده و گرفته و دیوزده و گرفته	ذی جنّة
۳۳ آفتابه و آفتاوه	آفتابه و آفتاوه	مطهره و اداوه و قمقمه
۳۴ آگ	آتش و آذر	نار و ضرمه و شواظ
۳۵ آگ بجھانا	سرد کردن آتش	اخماد و اطفاء
۳۶ آگ دبانا	آتش بخاکستر پوشیدن	طمر
۳۷ آگ کا بانا و دبانا	آتش بخاکستر نهفتن	دفن النار فی الرماد
۳۸ آگ لگانا	آتش زدن	احراق
۳۹ آگ لگنا	آتش گرفتن و افتادن	وقوع الحریق
۴۰ آگ لینے آنا کنایه ۱۲	آمدن برای آتش بردن	+
۴۱ آگره و آگ	+	عشر
۴۲ آگے	پیش و روبرو	قدام و قباله و تجاه و حضور
۴۳ آلو بخارا	آلو بخارا	اجّاص
۴۴ آنا	آمدن	مجیء و اتیان
۴۵ آنا جانا	آمد و رفت	تردّد
۴۶ آنب دام	انبه و نغزک	انبج
۴۷ آندھی	باد تند	ریح و زعزع
۴۸ آندھی اور تھمنا	باد تند برخاستن	هیجان الریح
۴۹ آنسو	اشک و سرشک	دمع
۵۰ آنسو بہنا	روان شدن اشک	همع و ذرف و هطل
۵۱ آنسو ٹپکنا	فرو چکیدن اشک	اسبال
۵۲ آنکڑا	آهن سر کج	عقفاء
۵۳ آنکس	کجک	مقمعه
۵۴ آنکھ	چشم و دیده	عین و باظره و طرف
۵۵ آنکھ پھیرنا	پریدن چشم	اختلاج العین
۵۶ آنکھ پھوڑنا	چشم کور کردن	فقاء

ه	ف	عر	ه	ف	عر
انکهه دکهانا	چشم نمودن	نمایش و تملقه	آنکهه مارنا	چشمک زدن	غمز
انکهه مچولا	سر مامک و چشم بندک	+	آنکهه موندنا و بندکرنا	چشم بستن	تغمیض و اغماض
انکهه نیچی کرنا	چشم فرو کردن	غض سرود معجمه ۱۲	آنولا معروف ۱۲	آمله سرود خشک ۱۲	املج
آواز	آواز و آوا و بانگ	صوت و صدا	آواز بیٹھ جانا و بیٹھ جانا	آواز گرفتن	بحر و بحوحة و بجاحة
آوا معروف ۱۲	آوه و خمدان و دانش	القبان و کبره الفخار	آہٹ	شلیو و شلیو و شیپو	حس و حشفة و حسیس و حفیف
	باب الف مقصوره با بای موحده				
ابابیل	پرستوک و فرستوک	خطاف و عواد	اُبال	سرجوش و کفک دیگ	کثعه و طفاحه
اَبرک	ستاره زمین	طلق	اَبیره	ابره	ظهاره
اُبسنا	مزه گردیدن طعام	تسنه	اُبکائی	بهم برآمدن دل	تهوع
اُبلنا	جوشیدن آب دیگ	غلیان جیش	اُبلا	پاچک و غوشتاک	خثی اختاء ج
اُپلی جلانا	پاچک سوختن	اخثاء	اَپنا سے	از خود است وارث است	هومنی
اُتار	نشیب صد فراز	صبب	اُتارا	گذرگاه آب و فرود آمدن	معبر و منزال
اُتارنا	فرود آوردن کسی را بمکان	انزال	اِترانا	خود نمائی	مرح و بطر و اشر
اُترسون	پسترپس فردا و پستر و پریروز	بعد بعد غد و قبل قبل امس	اُترنا	فرود آمدن بمنزل و از دیگر گذشتن	نزول و عبور
اُترنگ	کرارا	ساکف	اُتر بہری	باد شمال و شمالی و بالا	شمال و مسع و مسع

م در که مقابل پائین باشد و جرب پائین را اسکفه بضم همزه و سکون سین مهمله و ضم کاف گویند

عربی	ف	ہ	عربی	ف	ہ
یوم الاحد	یکشنبہ	اتوار ٨٦	+	ایضاً	آتودا
قماد و اثاث	بارخانہ و رخت خانہ	اٹالا ٨٨	دھراج و دھرادوج	پیالہ بے تہ	اُتھلا ٨٧
اِزعاج	برخیزانیدن	اٹھادینا ٩٠	قیاس و تخمین	اندازہ چیزے	اٹکل ٨٩
خراب و خرابہ	ویران	اُجاڑ ٩٢	استاج و اسنیج	چنگلوک	اٹیرن ٩١
اجارة	مزد دادن خانہ وغیرہ	اجارہ ٩٤	تخریب و اخراب	ویران کردن	اجاڑنا ٩٣
اثقل	گران تر	اجگر ٩٦	خرب	ویران شدن و دور گردیدن	اجڑنا ٩٥
بیاض	سپیدی	اجلائی ٩٨	ابیض	سپید	اُجلا ٩٧
بزر النجخ الخراسانی	زنیان و نانخواہ	اجوائن ١٠٠	بزر الکرفس	تخم کرفس	اجمود ٩٩
تخمہ و ہیضہ	سنگینی و تخمہ گردیدن	اجیرن ١٠٢	ضوء و ضیاء و نور	روشنی و فروغ	اجیالا ١٠١
بغتة و مفاجات	ناگہان و ناگاہ	اچانک ١٠٤	مخلل	اچار و آچار و ترشیجات	اجار ١٠٣
نبوة	جستن شرر و غیرہ	اُچٹ جانا ١٠٦	اغتیاب	[illegible]	اچانک کرنا ١٠٥
اختطاف و خطف	در ربودن	اچک لینا ١٠٨	مختلس و خلاس	بردارودیدہ شلہ	اُچکا ١٠٧
برء	بہ شدن	اچاپونا ١١٠	[illegible]	خوب و خرم و آراستہ	اچبا ١٠٩
غص	واکفیدن	اچھوٹا ١١٢	وثوب	برجستن	اچھل جانا ١١١
[illegible]	چارمغز و گردگان	اخروٹ ١١٤	خرسة	بیت	اچھوانی ١١٣

ہ	ف	عر
اوا	۱۱۵ اواوآن و ناز	دلال و غنج و شکل
۱۱۷ ادبدانا	دست پاچه شدن	اضطرار و اضطراب
۱۱۹ اُدھار	وام و بیاست	[illegible]
۱۲۱ ادھار لینا	وام گرفتن	اقتراض
ادھر اودھر سے جمع کرنا ۱۲۳	از ہر سو فراہم آوردن	[illegible]
۱۲۵ ادھ مُوا	نیمجان و نیم کشتہ و بسمل	+
۱۲۷ اودھیڑنا	پوست کشیدن	کشط و سلخ و سمط
۱۲۹ اردوا	[illegible]	جشیشة و جریش
۱۳۱ ارگن نام ساز ۱۲	ارغن ارغنون و ارغنون	+
ارمان تمنا ۱۲ ۱۳۳	ارمان و آرزو	مُنیة و اُمنیة مُنا و اَمانی جمع
ارسے زبان قصبات ۱۲ ۱۳۵	خفچه و عباره	مِجَن
ارسے ... تحقیر ۱۲ ۱۳۷	ارسے	+
اڑانا ۱۳۹	پرانیدن	اِطارة
اڑنا ۱۴۱	گرہ گیری	حِران
اڑواڑ ۱۴۳	+	ظِلَّر

ہ	ف	عر
۱۱۶ اواکرنا	اواکردن	[illegible]
۱۱۸ ادرک	ادرک گرم خشک ۱۲	زنجبیل رطب
۱۲۰ اودھار دینا	وام دادن	اِقراض
۱۲۲ اودھار مانگنا	وام خواستن	اِستقراض
۱۲۴ ادھ گلا	نیم خام	×
۱۲۶ ادھیڑ	میانه سال	عوان
۱۲۸ اڈا	آده	موقعه
۱۳۰ ارگچیا	برگینه	[illegible]
۱۳۲ ارنڈ	بیدانجیر	خِروع
اروی معروف ۱۲ ۱۳۴	+	قلقاس گرم و خشک
۱۳۶ ارہر غلہ معروف ۱۲	شمر و شاخل	دُسّاجع
اڑانا چوب بیکه یدان	۱۳۸ ستون	[illegible]
۱۴۰ اڑنا	پریدن و پرواز کردن	طیران
۱۴۲ اڑنگا	پای پیچک نهادن	شغزبیة [illegible]
۱۴۴ اڑیل	گرگیبه	حرون

۹

[illegible]

عر	ف	ه
تکّه وتکک جمع	شلوار بند و بند تنبان	ازاربند
تنّين	اژدر و اژدها	اژدها
تَذرِية	کاه خرمن باد دادن	اسانا
حَرمَل	سپند و سپندان	اسپند
بطانة	استر و آستر	استر
ایماء و رمز و ایماء	اشاره	اشارا
فقر و فاقه و خصاصة	درویشی و کبت و فلاکت	افلاس
مَلال و ملالة	دل گرفتن	اکتانا
تبختر و تعجّب	برخود پیچیدن و نازیدن	اکڑنا
قرفصاء	جنگ پا و غنچه نشستن	اکرو
مَصرَع	جرگ	اکھاڑا
نزع و قلع تطلیع و اقلاع	برکندن و برکشیدن	اکھیڑنا
حَمأة بالفتح	گل از چاه بر آوردن	اگانا
عود و قطر و مندل	اگر گرم جنگ	اگر
اندلاق	بر آمدن تیغ بر کشیدن	اگل پڑنا

عر	ف	ه
استشکاک	ازاربند در ازار کردن	ازاربند ڈالنا
صُفر	هفت جوش	اژدھات
بذر قطونا	اسپغول و اسپیرزه	اسپغول
مُعلّمة	اوتن	استانی
موسیٰ	استره و تیزتراش	استرا
فطوری فُطوری	روزه کشا	افطاری
افیون	بهائل بر وزن افاعل	افیون و افیم
مُتشنّج	شخیده	اکترا
[illegible]	سینه [illegible] دست جنبانیدن	اکڑی چلنا
وِحام	دو شاب دلی	اکونی لغت قصبات
حَبل سَحیل	رسن یکتاه	اکهرستی
طول و [illegible]	[illegible]	اگاڑی
بلاغة	اگال	اگال
سابق و سالف	پیشین و پیشینه	اگلا
قذف	بیرون انداختن از دهن	اگلنا

۱۰

[illegible]

ه	ف	ع
اگنا	روییدن و رستن و رویدن	نبت
اگوائی	پذیره شدن	استقبال
الاؤ	الاو	موقل النار
الٹا	باژگونه [illegible]	[illegible]
الٹا سوار ہونا	ازپس و دم برنشسته ستور	تسنّد
الٹ پلٹ ہونا	برہم شدن اسباب	تقلّب وانقلاب
السی	زغیر	کتّان
الف ہونا	سیخ باشدن	قمص و [illegible]
الکسی	سستی و کاہلی و سستی	کمل و صمة
الوپ ہونا	سرمۂ خفا	کحل الخفاء
امام	سرگروه و مقری و گل سبحه	امام بمعنی پیشوا ۱۲
امانت رکھنا	ودیعت نهاد	ایداع
امس	گرمی سخت	عکة و عکک و عکاک و عکیل
املتاس	خیار چنبر	خیار شنبر
انار بیدانه	ر	شنباء

ه	ف	ع
اگن جرنا بھاکھا ۱۲	سمندر	سمندل
اگھانا بھاسکھا ۱۲	سیر	تشبعات
الاچی	قاقله	شوشمیر
الٹا جنا	بازگونه زادن	یتن
الٹ پلٹ کرنا و الٹنا	زیروزبر کردن و ته و بالا کردن	قلب و تقلیب
اولٹی پاؤں پھرنا	برقفا گشتن	رجعة قهقری
الغوزه	تونک	تشابة
الگنی	اونگ و آوند	معلاق
الّو	جغد	بوم و بومة
الینڈنا و اونڈیلنا	فروریختن	کب و تکب
امام باڑه	حسینیه و روضه ماه محرم	+
امرت بھاکھا ۱۲	[illegible]	ماء الحیوة و عسل
اکّا دکّا	باستار و بستار	+
انار	نار و انار	رمّان
انبلی	انبله سرو خشک ۱۲	تمر هندی

ه	ف	ع
انٹی	کشادگی میان انگشتان	فوت
انجل	+	حثیة
انجیر	انجیر و انجیره	تین
اندرجو	زبان گنجشک	لسان العصافیر
اندهیر	بادتند و غبار انگیز	عاصف و هجوم و هجهاء
انهیری	چشم بند	برقع الفرس
انڈواسی	+	بائض
انڈے سینا	پل بر بیضه نشستن و بیضه پروردن	حضن حضانة
انگارا	آتش پاره کلان	جمره
انگڑائی لینا	خمیازه کردن [illegible]	تمطی
انگلی	انگشت	اصبع
انگلی چیو سینا	انگشت لیسیدن	مرث
انگوٹھا	نر انگشت	ابهام
انگوٹھی پہننا	انگشتر پوشیدن	تختم
انگیا	[illegible]	+

ه	ف	ع
انٹی بازی	+	تقفاف
انجن	توتیا و سرمه	کحل
اندراین کا پہل	کبست و هندوانه تلخ	حنظل
اندھا	کور و نابینا	ضریر و اعمی
اندھی	زن نابینا	عمیاء و عمیة
انڈا	تخم مرغ	بیضة و بیض
انڈے دینا	بیضه دادن و تخم نهادن	بیض
انکھوا	روییدگی که از زمین برآید	بارض
انگڑائی	خمیازه و شکنه	مطواء
انگشتانا	شست زنگیر	ختیعة
انگلی چٹخانا	آواز برآوردن انگشتان	فرقعة
انگنائی	پیشگاه	ساحة و قاعة
انگوٹھی	انگشتری	خاتم
انگور	انگور	عنب و کرمه
انگیٹھی	آتشدان	کانون

ه	ف	ع	ه	ف	ع
انی	نوک نیزه	سنان	اوکھی	غبار گردن فیل و شیدا	زبید
اوپر	بالا	اعلی	اوٹت (محاوره قدیم)	مرد بیزن	عزاب
اوٹ	پرده	حاجز	اوٹنا (ای پنبه)	فلخیدن	حلج
اوٹنی	چوبکین نوپین	محلاج	اوٹی روئی	فلخوده و لغیده	محلوج
اوجھ	شکنبه	کرش	اوجھی (بزرگ شکم)	شکم بنده و شکمی	بطین و عبدالبطن
اوڑھنا	چادر بر خود انداختن	التحاف و تغطی	اوڑھنی	سرانداز و دهنی و بادشامه	خمار و معجر و مقنعه
اوکھ	نیشکر	قصب السکر	اوکھلی	جاز و جوغن	مهراس و هاون
اول	گرو	رهن	اولا	تگرگ و تنجه و سنگچه	برد و حراب
اولنا	رود و در رود	مسموط	اون	پشم	صوف و ودبر
اونٹ	شتر	بعیر و جمل	اونٹ بٹھانا	خوابانیدن شتر	اناخة
اونٹ کٹارا	اشتر خار	+	اونٹ گاوی (هندی ستر)	اشتر گاو پلنگ	زرافه
اونٹنی	ماده شتر	ناقه	اونچ نیچ	نشیب و فراز	ارض [illegible]
اوندھا	بازگونه	منکوس و مقلوب	اوندھانا	نگون کردن	نکس و نکس
اوندھی سونگنا	بر رو افتادن	انکباب	اونگھ	پینکی	نعسه و وسن
اوه واوهی	وخ دوخ جان	وی	اہار	آشر (بد [illegible])	+

١٣

دابریز بکسر همزه و سکون بای موحده و کسر رای مهمله و سکون تحتانی و رای معجمه ۱۲ [illegible] اول بفتح واو و سکون میم مهمله ایل بروزن رسید سیم آمده ۱۲

[illegible]

ه	ف	ع	ه	ف	ع
اہیر	گاوبان	لبّان بقّار	ایال	فش و یال	عُرف
ایتر	نمود نما	موحٍ و بطو و آشم	ایٹر لگانا	پاشنه زدن گردن	دُکف و رکل
ایڑی	پاشنا و پاشنه	عَقِب	ایکرنگ	یکرنگ	صمیم مُصمت
اکلوتا	یکتا پسر	فحّاد بعدد شداد	ایک منزله و دو منزله وغیره	خانهٔ یک آشیانه و دو آشیانه	ذو طبقة و طبقتین
ایلوا	صبر	صَبِر	اینٹ	خشت	لبن و آجر معرب آگر
اینٹھن	سیمه و نیرم	حطب	ایوارا زبان دهات ۱۲	آغل	خطیرة
	باب بای موحده مع الالف				
باپ	پدر آتا در ترکی گویند ۱۲	اب و والد	بابرنگ	برنگ کابلی گر خشک	+
بابونه	بابونه	بابونج معرب و تفاح الارض	بات	سخن و گفتگو	کلام و منطق
بات بدلنا	زبان بگردانیدن و سخن بگردانیدن	تبدیل و تبدل	باتین کرنا	سخن گفتن	تکلم و تفوه
باٹ	سنگ ترازو	صنجة المیزان	باجره	گاورس	جاورس معرب ۱۲
باچھه	کنجک دهان	صامعر و شدق	بادریسه	بادریسه و کماج	کوبة
بادل	ابر و میغ	غمام و سحاب و عارض و رباب	بادیا	کاسهٔ مسی کلان	[illegible]
بارانی	بارانی	ممطرة و لبادة	بارسنگ سر و خشک ۱۲	بارسنگ زبان بره و خرغول الف	لسان الحمل
باره بانی	دیدبانی و پاسبانی	ابریق و نضاض	باره سنگا	گوزن و نخجیر	ایّل و وعل

[illegible]

ه	ف	عر	ه	ف	عر
باربرداری	باربرداری	حمولة	باری	هنگام معین	نوبة
باڑھ	آب و دم تیغ	غرار و حد و ظبة	باڑہ صحن زمستان	رده و راسته	سکت و انو[illegible] و سطر
باڑھ	برچین دیوار بست	وشیع	باڑھ	جوش دریا	مدّ و طم و تموج
باڑھ	بالیدگی	نمو [illegible]	باڑھ رکھنا	آب و دم دادن	شحذ و سن
باڑھ کر جانا	ریختن دم شمشیر	تفلل و فلول	باڑھیا	فسان کش	شحاذ و سان
باز	باز	بازی [illegible]	بازاری	بازاری و مردم بازار	سوقی
بازو	بازو	عضد	بازو	بال زغان	جناح
بازو	بازو دوالی	عضادة	بازوبند	بازوبند	دملوج و دملجة
بازیگر	بازیگر	مشعبذ و مشعوذ	باس	بوی [illegible]	نشر و نتن
باسی	شبینه	بائت	باشا	باشه	باشق و علام
باگ	دوال لگام	عنان اعنة جمع	باگ ڈور	بالهنگ و [illegible]	مقود
باگ ڈھیلی کرنا	سبک کردن عنان	ارخاء	باگ کھینچنا	اسپ کشیدن جلوی	کبح و کفح
باگ موڑنا	عنان پیچیدن	عطف و ثنی	باگھ	شیر	آسد اسد جمع
باگھنی	ماده شیر	اسدة و لبوة	بال	موی [illegible]	شعر بالفتح
بالا	شیرخواره	طفل	بالاپوش	شادیچه	لحاف

۱۵

[illegible] زیاده کرده شد

ه	ف	عر
بالا	گوشواره	قرط و شنف
بال بکهیرنا در ماتم	موی پریشان کردن	نشر الشعر
بال جهڑنا	ریختن مو	انحساد
بال چهڑ	+	سنبل الطیب
بالشت	وجب و کدست و بدست	شبر اشبار جمع
بالو	ریگ	رمل
بالے آسیرنه ترکی	گوشواره و آویزه گوش	قرط و رعثه
بان	تیر چرخ	+
باتات	سقر لات و جامه نخودی	جوخ و لند
بانبی	سوراخ مار	جحر
بانج	سترون و ستاغ	عقیم و عاقر
باندهنو	گلبند و گلبندے	+
بانس	نے	قضب و قصبه
بانس کی جڑ	ریشه نے و بن نے	عنقر
بانسلی	نی و غیته و نیچه	قصب و شبابه و صفارة

ه	ف	عر
بالاخانه	منظر و پرواره و روزنه	غرفه و علیه
بال بکهیرنا	موی کشادن	سدل و سال
بال چننا	موی چیدن	نتف و نمص
بال سلجهانا	رست کردن مو	تسریح
بالشت سے ناپنا	وجب کردن	شبر
بالو کی دوات	دوات ریگ	مرمله
باسے بشاقه ترکی	خوشه	سنبله
بانا	پود	لحمه
بام قسمے از ماهی	ماربا هی حلال و غیره	حریث و انقلیس و جری
بانٹنا	بخش کردن	توزیع و تفریق
باندهه	بند آب	برع و سکر
باندا	بکتنک	ابتر و بتر
بانسا	نے بینے و دیوارک بینے	قصبة الانف و عرنین
بانس کی چهال	پوست نے	لیط
بانسلی بجانا	نی وسیدن	زمر و تزمیر

[illegible]

[illegible]

ه	ف	عر
بایان ہاتھ	دست چپ	یدِ یُسریٰ
باؤ بندی	گرو بباؤ زدن	عَقبَت
باؤلی	وا سے برو زن لا کر ۱۲	٭
بائیں	چپ	یَسار
ببول	مغیلان	سَمُر و سَمُرَہ
بتانا	وشنیزہ و بست بنجرہ	سِوَار و قُلب
بتی	پلیتہ	فتیلہ و ذُبالہ
بتا	بتہ و سنگ صلابہ	فِہر و صلایہ
بٹیر	پودنہ و تیج و کرک	سَلویٰ و سُمانیٰ
بجلی	درخشیدن	بَرق و صاعقہ
بجنجنی بزبان قصبہ	شلہ	کُرسُف و فِرصَہ
بجھرا	کشکین و شکینہ	٭
بجھرے کی روٹی	نان کشکین و سیار	٭
بچ	اگرسی و بیج ترکی ۱۲	وج گرم و خشک
بچاؤ	پناہ گریزگاہ	ملاذ و مفر

ه	ف	عر
بادلہ	باد	ریح
باورچی	طعام پز	طَبَّاخ و طاہی
باولی	زن دیوانہ و بیخرد	مجنونہ و خمقاء
بہری	موی پیشانی	طُرّہ
بت	بُت	صَنَم و وَثَن
بتھوا	شرمک سرد و تر ۱۲	سَرمَق و قطف
بٹ شلجم فرنگی شکن	نور دو شلغم	عُکنہ
بٹنا	تافتن	فَتل
بجانا	نواختن و زدن و کوفتن	دَقّ و ضَرب
بجلی چمکنا	درخشیدن برق	لَمَع و خفوق
بجو	گفتار	ضَبع
بجرا	خشت سبو	کَرامَہ
بجھایا پانی	آب داغ	٭
بچانا	نگہبانی و پاس داشتن	حِمایَہ و وِقایَہ و حِراسَت
بچھڑا	گوسالہ	عِجل و فرقد

۱۷

۱۴ قولہ تعالیٰ عجلاً جسداً لہ خوار

١٨

ه	ف	عر
بچھو	کژدم	عَقرَب وشِبدِاء
بچھیا	بچه ماده گاو	عِجلَة
بچی	ریش بچه وریشچه	عَنفَقَة
بچوں والی	بچه وار	مُطفِل
بخار آنا	تب کردن وگرفتن وتفسیدن تن	حَمّ
بدخو	بدخو	شَکِس وزَعرُور
بدر	نقره کوب	مُفَضَّض
بدشگنی	بدشگونی وبدیمنی	شَامَة وطِیَرَة وتَطَیُّر
بدکاری	بدکاری	زِنَاء وبِغَاء وفِسق وفُجُور
بدن ملنا	بدن مالیدن	دَلک وتَدَلُّک
بدھیا	خایه کشیدن	خَصِي
برآمدا	سایبان	صُفَّة وظُلَّة
براورد	براورد	تَخمِین
برابری کرنا	همسری کردن	مُسَاجَلَة
برائی	بدی	سَیِّئَة

ه	ف	عر
بچھنا	بستر	[illegible]
بچھیرا	اسپ کره قرلوم ترکی ۱۲	مُهر
بچیا نا کان کا	جنبانیدن اسپ هردو گوش ستور را	صَرّ
بخار	تب	حُمّی وبُخار
بخاری	پرخو	-
بدذات	بدذات	خَبِیث وشَرِیر وشِرِّیر
بدرنویسی	ابواب	-
بدکار	بدکار	زَانِي وبَغِي ومُومِسَة
بجلی کا کھلنا	واشدن ابر	اِنقِشَاع
بدھ	چارشنبه	یَومُ الاَربِعَاء ودُبَار
برا	بد	قَبِیح
برانا	خفکی وپوسینه	کَابُوس وعَبدُ الجَنَّة
برابر	برابر وهمتا وهمسر	کُفُو وعَدِیل
براده	سونش	بُرَادَة
بربری خانا	گوسپند خانه	مَاوَی الغَنَم

نوعے از عقرب است که ... کشان میم و ... گویند ... فارسی آن کژدم خواره ...
... بستر ... خوابیده پهلو ... ترکی قرلوم بضم قاف ولام ۱۲ ... عنفقه بفتح عین مهمله ونون ساکن وفتح فا وقاف ... بعربی ... وبفارسی تب زده وتپ ... گویند ۱۲

19

ه	ف	عر	ه	ف	عر
برتن	ظروف و [illegible]	ظرف و إناء	برچھا	نیزه [illegible]	رمح و اسل
برچھی	ژوبین	حربة	برداشت کرنا	تیمارداری [illegible]	صنعة
برس	سال	سنة	برسات	برشکال	بسارة
برسپت بھاگھا	اورمزد و هرمز	برجیس و مشتری	برطرف کرنا	برطرف کردن	عزل
برف	برف	ثلج	برف والا	برف فروش	ثلاج
برفی	صابونی	صابونیة	برقع	روبند	برقع و نقاب
برقع اوڑھانا	نقاب برخ افگندن	تخمرجه و ادارة	برقع ڈالنا	برقع برخ افگندن	تبرقع و تنقب
برکت ہونا	برکت شدن	+	برگد	+	ذات الذوائب
برما	برمه و برماه و [illegible]	مثقب و بیرم	برلنا	سنیدن [illegible]	تنعیب
برن	سراپا	حلیة	برنگا	گرازه [illegible]	هردیة
برنی	رستنگاه مژه	شفر و اسکفة	[illegible]	✗	سلاة
بربہ	آب [illegible]	غمیس	برہی	شیربها [illegible]	+
بڑا جھوٹا	بسیار دروغگو و دروغ زن	کذاب و افاک و طرس	بڑائی	بزرگی	عظمة
بڑائی کرنا	ستودن	مدح و ثنا	بڑبڑانا	ژکیدن	غمغمة و جمجمة
بڑا چلنے والا	بسیار رو	مشاء	[illegible]	فرتوتی	خرافة

ک	ف	عر	ک	ف	عر
بڑھنا	درازبینی	آشم وانفان	بڑھانا	درازکردن	اِطَالَة
بڑھانا	از عدد گذشتن در مدح ۱۲	اِطْرَاء	بڑھیرا	٭	شَیْبَةُ الْعَجُوز
بڑھنا	دراز شدن وبالیدن ۱۲	طُول ونمو	بڑبڑیا	لفنجن	شُفَاهِی
بڑھئی	نجار در ودگر ۱۲	نجار وقیتق	بڑھیا	پیرزن پیرزال	شیخه وعجوز وشهبره
بڑا	بزرگ	٭	بس	قابو	فُرصة
بساطی	سقط فروش وخرده فروش	سَقَطِی	بسانا	خوشبو کردن چیزے	تَعطِیر
بسانا	آباد کردن	تعمیر	بسانا	کسی را جا دادن	اِیوَاء
بساہند	بدبو	غمر وزهومه	بستا	آباد وآبادان	عامِر
بستی	آبادی	عمارت	بسورنا	لب چیدن	تجهُّوش
بسولا	تیشه	مِلْحَت وقدوم	بسولی	تیشه معمار	فلع
بسیرا	شب بسر بردن	بیتوته	بسیرا	شب نشین	صَمِیت
بطانا	زیرپیچ	+	بطخ	بط آبی	بطّه واوز
بغبغا	غبغب	غبغب	بغرا	بفتح دال مهمله	شقشقة
بغل	بغل وبن بازو تو شاترکی ترکی	اِبْطَه	بغل کریه	خشک وخشپچه	لبنه
بغلگیر ہونا	در آغوش گرفتن	معانقه وعناق	بغلیں داب لینا	در بغل گرفتن زیر بغل گرفتن	قابط

[illegible]

ه	ف	عر
بغلین بجانا	بغل زدن و بغلک زدن	شماتة
بقچہ بغچہ	جامہ پیچ	صوان
بکرا	بز نر	تیس
بکری کا بچہ	بچہ گوسفند	جعفر و عناق
بکواس	درازنفسی	ثرثرة بیہودہ گفتن
بکھیڑا	ہنگامہ و بلایش	نزاع
بگڑنا	[illegible]	تغیر
بگولا	گردباد و دیوباد و سنگ‌ولہ	عصار و نوجہ و زوبعہ
بگھیلا بچہ	شیر بچہ	شبل
بل	زور و نیرو و توانائی	قوة
بل	شلغینہ شکن	فتح و حسر وستر
بلا	بار و بتیارہ	داہیة و جبوکر و غول
بلاق	دلواکہ بینی	وترالانف
بلبل	ہزار دستان	کعیت و عندلیب و جمیل
بلبلانا	از مستی فریاد	شقشقة

ه	ف	عر
بغا	سبوسہ	ہبریة و حزاز
[illegible]	بسیار گوئی و دراز نفسی	[illegible]
بکری	بزمادہ	ماعزة
[illegible]	پوست خشت	[illegible]
بکھیرنا	پراگندہ کردن	نثر و تبذیر
[illegible]	[illegible]	[illegible]
بگلا	بوتیمار و غموک	مالک الحزین
[illegible]	[illegible]	+
بل	سوراخ موش و غیرہ	سراب و جحر
بل	کجی	عوج و امت و اود
[illegible]	گربہ نر	ضیون [illegible]
بلاق	بلاق	خزام
بلا میں لینا	بلا چین شدن [illegible]	فداء
بلبلانا	[illegible]	تضور
بلبل چشم	بلبل چشم چشم بلبل	+

[illegible]

ه	ف	عر	ه	ف	عر
بلبلا و ببلا	وہ حباب کہ بر روی آب	حبب و نفّاخات	بلی	گربه و نازو و شنک	سنّور و هِرّة
بلی	بندِ در	عرقاة و معلاق	بلی لوٹن	بادرنگ بویه	بادرنجبویه
بُنّا	بافتن	نسج	بناوٹ	ساختگی	تکلیف و تصنع
بناوٹ	بافتگی	حیاکه	بنجر	خشکه کار	وعر و مرت
بندر	بوزنه و بوزینه و چخه و میمون	قرد و رباح	بندروالا	میمون باز	قرّاد
بندریا	ماده بوزنه	قردة	بندوق بلتق ترکی	تفنگ و تفک	×
بندهوا	بندی و زندانی	مسجون و اسیر	بندیخانه	زندان و بنده و بندی خانه	سجن و محبس
بندیخانه میں کرنا	بزندان کردن	تسجین	بنسلوچن	تباشیر	طباشیر معرب
بنسی	شست	شِص	بن مانس	×	نسناس
بنفشه	بنفشه	بنفسج معرب	بنولا	پنبه دانه و گاوچه	حبّ القطن
بنیا	بقال و غله فروش	بدّال	بوائی	کفتگی پا	فلوق و شقوق
بوبک	پیر نابالغ	×	بوته	بوته و شتر بچه بوتم ترکی	فصیل
بوٹی	تکه	بضعة و مزعة و وذرة	بوجھ	دریافت	ادراک
بوجھ	بار	حمل و ثقل	بوجھل	گرانبار	مثقل
بوجھل	گران	ثقیل و وقین	بوچھار	ریزش و سرشک باران	رشاش المطر

باب واو

باب نون

۲۳

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
بُورا	سپیوسہ چوب	نُشَارَة	بورانی	بورانی فرش ۱۲	بُورانِیّة
بُوڑھا	پیر	شَیخ و هَرِم	بوڑا	بوزه و کبنی و آخسیمہ ۱۲	فُقّاع
بُول	گفت و گفتار و سخن	قَول و کَلَام	بول صیغہ امر ۱۲	بگو و حرف زن	قُل و تکلّم
بول صمغ درخت تلخ	×	مُرّ	بولی	زبان	لَهجة و لُغة
بونا	کوتہ یا چہ خرد پا	نُغاش	بونا	تخم زدن و کشتن	زرع و بذر
بوند	پوچہ و چکہ	قَطرَة	بھاپ	دود دیگ و تف دیگ	بُخار
بھابھی	زن برادر	زوجة الأخ	بھات	بتہ و بنبہ	[redacted]
بھاتی دہتی	طعام ماتم	وَضیمة	بھاٹ	یاد دہندہ و ثنا خوان	وصّاف و مطری و مادح
بہانا لغت ہرروم ہنگالہ	کم شدن آب دریا	جَزر	بھابی	[redacted]	
بھارنا	جاروب زدن	کَسح	بھاری	گران	ثَقیل
بھاگنا	گریختن	اَبق	بھال	نوک نیزه و تیر	سِنَان
بھالا	نیزه	رُمح	بھالا مارنا	نیزه زدن	طعن و اسعاط
بھانت بھانت	گونہ گونہ	انواع و اقسام	بھانجا بخواجہ ترکی ۱۲	خواهرزاده	ابن الأخت
بھانجی	دختر خواهر	بنت الأخت	بھنگ ازمم و خشک ۱۲	بنگ و کنب	حَشیش و قِنّب
بھان متی	حقہ باز و طاس باز	مُشَعبِذ و مُشَعوِذ	بھاوج	بیگہ و زن برادر	کَنّة کلان جمع

۱۲

ھ	ف	ع
بہانہ	بہانہ	حیلہ جمع حیل
بھائی	برادر و مادر و بالو	اخ
بہت	بسیار و فراوان	جزیل و غزیر
بھوت	[illegible]	دیماس و حجیز
بھٹنی	سرپستان	حلمہ بالتحریک ۱۲
بھٹی	گلخن	اتون
بھٹیارے کی سرا	مہمانسرا و مسافرخانہ	خان و رباط
بہرا	کر	[illegible]
بھرتی	آگن و آگنہ	حشو
بھرلینا	گرفتن [illegible]	استیفاء و توفی
بھرنا	آمودن	ملأ بالفتح ۱۲
بہروپیا	صورت باز	+
بہری	زن کر	صماء
بھربھونجا	نخود بریز و نخود بریز	حمص
بھڑکنا	زبانہ کشیدن	التہاب

ھ	ف	ع
بھاؤ	نرخ	سعر
بھپارا	کہتاب بروزن مہتاب	بخور
بھتیجا	برادر زادہ	ابن الاخ
بھٹکنا	راہ غلط کردن	ضلالۃ
بھٹی	داش و دم	کور
بھٹیارہ	+	طباخ [illegible] والرباط
بھچکت	خیرہ و ششدر	متحیر و مبہوت
بھڑانا	[illegible]	[illegible]
بھڑوینا	[illegible]	[illegible]
بھرم	بزرگی	[illegible]
بھڑنا	آلودن و آغشتن	تلوث
بھروسا	امید	توقع و اعتماد و اتکال
[illegible]	[illegible]	[illegible]
بھڑکانا	تیز کردن	الہاب
بھڑکنا	وحشت خوردن	نفور [illegible]

۲۴

تا از برائے قتل خودش تیز کنیم ... ۱۲

۲۵

ه	ف	عر
بھڑوا	کسکش و زن جلب و قرتبان	قوادٌ دیوثٌ
بہشتی	بہشتی	اہل الجنۃ
بہکانا	ورغلانیدن	اِغوا
بھگونا	خیسانیدن	مرث و نقع
بہل	ارابہ	عجلہ
بھلاوان	بلادر گرم و خشک	بلادر
بھلائی	خوبی و بہتری	حسنیٰ و حسنہ
بھلکڑ	دنبالہ فراموشکار	لسیٌ
بہلا	بہلہ ذکاف	قفاز
بہنا	بہنیہ و پنبہ زن	حلاج و نداف
بھنبھنانا	[illegible]	غنغنہ و خنخنہ
بھنبھیری	+	برقان
بھنگا	کاژ	اقبل و احول
بھنگھونا	بنگسا	+
بھنگی	سوو کش بکاف تازی	مطہس

ه	ف	عر
بھس	کاہ	حتی و تبن
بہشتی	آبکش	سقاء
بھکاری	دریوزہ گر گدا و گدیہ گر	شحاذ
بھگوڑا	بسیار گریزندہ	اَباق ملاحح
بھلا	خوش و نیکو	طیب و حسن و زین
بھلا دینا	فراموش گردانیدن	تنسیہ و انساء
بھلائی بیچا	توتوشہ	×
بھلکڑ	غلط کار	مغلاط
بھن	[illegible]	اُخت
بھنبھنانا	×	اغن و اخن
بھنبھنانا	شور کرگسان	اغنان
بھنڈی	+	بامیاء و قریاء
بھنگا	+	تراعہ و سمول
بھنگیڑا	بنگ آب ساز	+
بھنگی	بنگ نوش	حشاش

[illegible] دال و دست لاقم ... و بیک گنجی ... برہان ... [illegible]

ہ	ف	عر
بھنوڑی	بیزند	دخیتن و صنہر
بھونی	دست ذال و سنغنہ و شن	+
بھوسی	[illegible]	نخالہ
بھوک	گرسنگی و گرسنگی شدہ	جوع و مسغبة
بھول جانا	از یاد دادن	ذہول
بھونا	برشتہ و بریان	شواء
بھونکنا	عفعف کردن سگ	نباح و عواء
بھونرا	بوزو زنبور سیاہ	الزنبور الاسود
بہی	روزنامہ	دفتر الحساب
بھیدی	ہمراز	نجی
بھیروں	زیرافگن	+
بھیڑ	مادہ میش	نعجة
بھیک	گدیہ	کدیہ
بھیگنا	ترشدن	ابتلال
بھینسا	گاومیش نر	جاموس معرب

ہ	ف	عر
بھنور	گرداب و چرخاب	ورطہ و دردور
بہو زن پسر	[illegible]	کنّة
بھوبھل	[illegible]	ملّة
بھوکا	گرسنہ و گشنہ	جائع و جوعان
بھولا بسرا	از یاد رفتہ	نسیا منسیا
بھونکانا	بفغان آوردن	انباح
بھونچال	زمین لرزہ	رجفة و زلزلة
بہی	بہ آبی و بہ	سفرجل سرد و خشک
بہیا	سیلاب و نوجیہ	سیل
بھیڑ	انبوہ	ازدحام
بھیڑا	میش نر	کبش و ضان
بھیڑیا	گرگ	ذئب سید
بھیک کا ٹھیکرا	کشکول	شلاق
بھینس	مادہ گاومیش	جاموسة
بیا	کیتو	تنوط

۲۶

[illegible]

ه	ف	عر
بَیاج	سود	رِبَا
بی ادب	نا تربیت یافته و ناخوش...	تَارِكُ الأَدَب وسيّئ الأدب
بیاه	کدخدائی	عُرْس
بیپاری	سوداگر	تَاجِر
بٹیا	پسر و ور و فرزند و نقد	ابن و وَلَد وعاقبة وسُلالة وخَلَف
بیٹی	دختر و دخت	بِنْت وابنة وسُلَيلة
بیچ	میان	وَسْط و أوسَط
بیچون بیچ	میان میانه	حُلْقُوم حاق
بیحیائی	بے شرمے	وَقَاحة
بیر	کُنار	نَبِق
بیر بہٹی	عروسک	x
بیڑہ	x	سَيِّقَة
بیڑی	بند پا و زاولانه	أدْهَم و مِرْمَل
بیگار	مجرگ	تَسْخِير
بیل اللہ	بیاره و پایچان و ویره	يَقْطِين

ه	ف	عر
بیاج خور	سود خور	مُرْبِي
بیعانا	بیعانه و سبون	عُرْبان و عُرْبُون ومسكان
بیت	بید	خَيْزُرَان
بیٹ	پیخال	ذَرْق
بیٹھنا	نشستن	قُعُود و جُلُوس
بیج	تخم	بَذْر و بِزْر هردو آمده
بیچ	در اندر	فِي و وَسْط
بیحیا	بی شرم و بی آزرم	وَقِح و جالع
بَید	پزشک پزشک	طَبِيب و آسِي و نِطَاسِي
بیری	درخت کنار	سِدْرَة
بیڑاشہ	سَل	طُوف و رَمَث
بیڑہ لیجانا	راندن دشمن ستوه را	إستِيَاق
بیکار	بیکار	مُتَعَطِّل
بیگاری	بیگاری	سُخْرَة
بَیل	نرگاو	ثَوْر

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
بیلچہ	بیل	مِجْرَفَہ	بلین	چوچہ و چوبہ	مِحْوَر و مسطح و مِرْقَاق
بیمارداری	رنجور داری	تَمْرِیض	بی محاسبہ	بروقلم نیست	مَرْفُوعُ القَلَم
بینٹ	دستہ	نِصَاب و مِقْبَض	بینڈا	ستبرس و صدرسنگ	شِجَار بجیم ۱۲
بیٹن	مویہ	تُدْبَہ	بیونتنا	جامہ بریدن	قطع
بینگن	بادنگان بادنجان معرب ۱۲	آنَب و کُھکُبہ	بیٹن بیٹھا	چپہ	اَعْسَر و الفت
بینی یای اول مجہول	بینی و بینی ور	رِتَاج	بیوقت سونا	خواب بے ہنگام	تَام فلان لم یکلم غضمرا
بیوقوف	بیوقوف و گول و گون خر	اَبْلَہ و اَحْمَق	بیہڑ	جرجر	حبب و ضیمہ

باب بای فارسی با الف

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
پاٹا	گوک و جامہ کوب	مِرْحَاض و عِضْبَار	پاٹ	جامہ یک لخت	لِفْق
پاٹ	پرۂ آسیا	ضَرَّہ	پاٹنا	انباشتن	کَبْس
پاٹھا	فیل بچہ	دَغْفَل	پاجی	دون و فرومایہ دالفقرہ	رَذِیل و غد
پاخانہ	آبخانہ و خلا جای و ادب خانہ	بَیْتُ الخَلا و کَنِیف	پاد	گوز و تیز	ضُرَاط و زُدَا
پادری لغت انگریزی	کشیش بروزن حبیر ۱۲	قِسِّیس معرب ۱۲	پادنا	گوزیدن و تیزدن	ضَرْط
پارا	سیماب و جیوہ بروزن میوہ ۱۲	زِئْبَق و زُوق	پارسال	پار و پیرار ہر دو مہملہ ۱۲	السَّنَۃُ المَاضِیَۃ والسَّنَۃُ السَّابِقَۃ
پاڑھ	خود چوب بست	+	پاسنگ	پای سنگ	عَیْن

چنانچه شرب گویند ع گردد بدبو آب دگر زخم کهن ۱۲ ﷺ رجل بکسر رای مهمله و سکون جیم در لغت بمعنی پای و صد گروه ملخ از هر چیز ریزه آمده

ه	ف	عر
پاسی	پاسبان تیاقی و دراجه	عاس و حارس
پاکدامن	پاکدامن و پارسا	عفیف
پال	بادبان	شراع و جل
پالا	+	صر
پالان	پالان	اکاف و رحل
پالک	اسپناخ	اسفاناخ معرب ۱۲
پالنا	گهواره	مهد مهود جمع ۱۲
پاکهر	برگستوان و تجیم و تجفین	تجفاف
پانچ	پنج	خمس
پانڈ	+	ضهیاء
پانس ڈالنا	نیرو دادن زمین را	دبول و زبیل
پانسا پهینکنا	کعبتین غلطانیدن	جبج و صبن
پانی بهر آنا منه میں	دهان پر آب گشتن	+
پانی پانی هوا	از شرم آب شد	ذاب من الحیاء
پائنچا چڑهانا	پاچه بالا زدن	تشمیر

ه	ف	عر
پاش پاش کرنا	پاره پاره کردن	تفتیت
پال	خیمه کوچک	حفش
پال	خانه رس	+
پالا	پرورده	مربوب
پالان باندهنا	پالان نهادن	ایکاف
پالنا	پروردن	رب
پالیز	پالیز و فالیز	خضر و مبطخه
پاموز	کبوتر پرپا	حمامه مسرولة
پانچواں	پنجم و پنجمین	خامس
پانس	انبار	سماد
پانسا	+	قرعة
پانی	آب	ماء
پانی پینا	آب خوردن	شرب
پائنچه	پاچه	رجل
پانی سوکه جانا زمین میں	فرو شدن آب در زمین	نضب و غیض

۳۰

ہ	ف	عر
پانی گرانا	آب ریختن	سَکَب ۱۲ه
پاؤں پڑنا	بر پائے کسی افتادن	اِنکِباب و خطا ۱۲ب
پاؤں چلنا لڑکے کا	پا شدن طفل	تَرَعرُع ۱۲ع
پائے	پاچہ گوسپند وغیرہ	کُراع
پای تخت	پای تخت	دارُالسَّلطَنَة
پایجامہ	ازار و تنبان و شلوار	سَراوِیل
پائل	نکو نسل زادہ و بانکو نژادہ	مَرجُول و مَیثُون
پپوٹا	بام چشم و پلک	جَفن ۱۲ن جفون جمع ۱۲
پت	تلخہ	صَفرا و مَرّة
پتّا	برگ درخت	وَرَق
پت جھاڑ	خزان و برگریز و پائیز و مہرگان	خَرِیف
پترا	×	تَقوِیم
پتلا	پیکر	تِمثال ۱۲ل
پتلی	×	لُعبَة ۱۲ه
پتنگ	کاغذ باد و فرموار	طائرة محاورہ حال ۱۲

ہ	ف	عر
پاؤں	پاے	رِجل و قائمة حصہ انسان کا یا حیوان کا
پاؤں جھنجھنانا اور سو جانا	بخواب رفتن پائے	خَدَل الرِّجل ۱۲ل
پاؤں جی کرنا اور دبانا	مشتمال کردن	دَلک و غَمز ۱۲ک
پائے	پایہ تخت وغیرہ	اسِر و قوائم بضمتین
پای تراب	نقل مکان ۱۲ه	+
پائل	خلخال	یارَنجَن
پپیانا	ریم کردن	اِستِمکاث و تقیّح
پپڑی	پوست خشک	قِشر و قُشارة
پت	آبرو	عِرض ۱۲ه
پتّا	نشان و سراغ	علامة و علم ۱۲
پتر	×	[illegible]
پتلا	تنک و باریک	رقیق و دقیق
پتلی	مردمک و انگورک ۱۲	اِنسان العَین
پتلی کا سانگ	شب بازی و لعبت بازی ۱۲	+
پتنگ	بکم	بَقَّم

الفاظ ہندی

ہ	ف	عر
پتنگا	پرکالۂ آتش	شرارۃ النار
پتوار	دنبالۂ کشتی	سُکّان
پتھر	سنگ	حجر و حجارہ
پتھر مارنا	سنگسار کردن	رجم
پتھری	فسان و سان	مِسْحَذ
پتھری	سنگ مثانہ	حصاۃ المثانۃ
پتی	برگ کوچک	ورق
پتی جھاڑنا	برگ افشاندن	ھشّ و حتّ
پتیلا	پتیلا و پتیل و پاتلہ	قِدر
پٹ	تختۂ در	مِصراع
پٹا	گلوبند سگ وغیرہ	مِخنقۃ
پٹاری	+	جُونۃ
پٹپڑ	دشت سادہ	قفر و جرد
پٹکا	کمربند پیچ پیچ ترکی	نطاق و منطقۃ
پٹوا	علاقہ بند محاورہ خاص	×

ہ	ف	عر
	پروانہ	فراش
پنوس	پتوار	کندرۃ و مِنقعۃ
پتھر کا مکان	مکان سنگین	مرضوم و رضیم
پتھراؤ کرنا	سنگباران کردن	اِمطار الحجر
پتھری	سنگ چقماق	قدّاح
پتھری	سنگریزہ	حصیٰ و حصبۃ
پتی	ایزر	ثُرہی
پتی جھڑنا	برگ ریختن	اِنحتات
پتیل	دیگ سینۂ خرد	کِفت
پٹ	نگون	مُکِبّ
پٹارا	+	سَلّۃ
پٹری	روش خیابان	+
پٹخنا	در نشستن لباس	اِنقشاش
پٹکنا	بر زمین زدن	رمی و لبط
پٹھا	پی	عصب

۱۳۱

ه	ف	عر
پٹھا	چوزه	فرخ
پٹّی	زخم بندو گره بند	عصاب
پجاوا	پزاوه دو ده‌کش	کورة اللبن
پچانا	شکستن طعام در معده	هضم
پچّر	پانه	شکّة
پچکاری پانی کی ۱۲	دگیر	مضخة
پچلونا	+	هاضوم
پچھاڑی	تا توزه و پابند	سطر و شکال
پچھلے پاؤں پھرنا	بر قفا بر گشتن	رجوع علے العود
پچھنا	نشتر	مشرط
پچھوا و پچھیاؤ	باد قبله	دبور
پچھوڑن	+	نسافه
پدوڑا	گوزن و گوز زده	ضراط
پر	پر و مگس پله	لکن
پڑ	دلو بند گ	غرب

ه	ف	عر
پٹی	سربند	عصابه
پٹیاں	بالا و گرا	مسلّقه
پچوڑا	ناکس و فرومایه	رذیل و وغل
پچتانا	افسوس خوردن	تحزّن و تفکن
پچکر گانا	+	وشط
پچکاری دوا کی ۱۲	+	مزرقة
پچنا	+	انهضام
پچھاڑیں کھانا	خود را بر زمین زدن	تجعجع
پچھم و پچھاں	خاور و باختر	مغرب
پچھنے لگانا	کلک زدن	شرط و بزغ
پچھوڑنا	غله فشاندن	نسف
پدانا	گوزانیدن	تضریط
پدوڑی	زن گوزنده	ضراطه
پر	پر	ریش
پرانا	کهنه و دیرینه	عتیق

ہ	ف	عر
پر بال	موی دیدہ	الشَّعرُ المنقلب
پرجھاڑنا	پرافشانی	نفض و نفش
پرچھی	خروجین و باروان	خرج
پرادی	جدہ پدر	جدۃ الاب
پرداہ اوٹھانا	پردہ برگرفتن کشودن	رفع و کشف
پردگی بی بی	پردگی	مخدرہ
پردیسی	دور از دیدہ	ابن السَّبیل و غریب و مسافر
پرسوں آنے والا گزرا ہوا	پریروز	قبل الامس
پرسا	پرسہ و ماتم پرسی	تعزیۃ
پرکترنا	پر بریدن	قص
پرکار	پرگار	فرجار و دوارہ
پرگیری لگانا	پرپنیز نہادن و نشاندن	قُنّ و ریش
پرمٹ	⁎	فرضہ
پرنالا	ناودان	میزاب و مرزاب
پرنانا	فرجد	اب الجد لام

ہ	ف	عر
پرچھاواں	گرنید گرنج	نسل لہ
پرچھڑنا	پراشادن	نسل
پردادا	فرجد	جدُّ الاب
پردا	پردہ	ستر و حجاب
پردا ڈالنا	پردہ افکندن	سدل
پردیس	⁎	دار الغربۃ
پرس	قدم	بطحۃ
پرسوں آیندہ	پس فردا	بعد الغد
پرکٹ	مرغ بریدہ پر	مقصوص الجناح
پرکھنا	سرہ کردن	نقد و تمحل
پرگیری	پرتیر	ریش السہم و قذذ
پرگنہ	پرگنہ و قصبہ	⁎
پرمیو	پرمیو سوزاک	حرقۃ البول
پرنالی	ناوکفل	⁎
پرندہ	پرندہ و مرغ	طائر

ه	ف	عر	ه	ف	عر
پرنوچنا	پر بر کندن	نَتْف بفتح نون ۱۲	پروار	خانواده	عَشِيرَة
پروانه	فرمان بادشاه	مَرْسُوم	پروانه	کاغذ سواد	جَوَاز و فَسْح
پروا	باد مشرق	صَبَا	پرپوتا	نونَد	اِبْنُ اِبْنِ الاِبْن
پرده	رده و پرده	صَفّ بزرگی لیسل ۱۲	پرا باندھنا	پره بستن	تَصْفِيف
پرہیز کروانا	پرہیز بردن	حِمْوَة	پرہیز کرنا کسی سے	پرہیز کردن	حَذَر و احتراز و اجتناب
پرہیز کرنا بیماری کا	پرہیز کردن	اِحْتِمَاء	پرہیزی کھانا	پرہیزانه	مُزَوَّرَة
پری	پری	جِنِّيَّة	پڑاو	لشکرگاه	مُعَسْكَر
پڑاو	فرودگاه کاروان	مَحَطُّ الْقَافِلَة	پڑاو مارنا	شبخون زدن	تَبْيِيت
پڑوس	ہمسائگی	جِوَار و مُجَاوَرَة	پڑوسی	ہمسایه	جَار و جَارَة
پڑھانا	آموختن و درس دادن	اِقْرَاء و تَعْلِيم و تَدْرِيس	پڑھنا	خواندن	قِرَاءَة
پڑھنا	درس گرفتن آموختن	تَعَلُّم درس	پڑیا	چکسه	×
پناده	پزاده	كُورَةُ الْفَخَّار	پسائی	مزد آرد کردن	بَرَكَة
پستا	پسته	فُسْتُق	پسلی	دنده	ضِلْع
پسنہاری	آرد ساز آردگر	طَحَّانَة	پسو	کیک	بُرْغُوث
پسوج	×	مِسَلَّة	پسینا	خوی	عَرَق

باء فارسی مع رای ہندی

باء فارسی مع سین مہملہ

ہ	ف	عر
پیو	مرحوش	قُوَّارَہ سلہ
پشتخار	پشت خار	+
پشتہ دیوار کا	پشتہ دیوار و دیوارہ	اَطَارَۃُ البَیْت
پشتینوں سے	زاد برزاد	اَبًا عَنْ جَدٍّ
پشیمان	شرمسار پشیمان	خَجِلٌ و نَادِم
پکا	پختہ و رسیدہ	مَطْبُوخ و نَضِیج
پکنا	پختہ شدن و رسیدن	نُضج و اِدراک
پکار کے کہنا	آواز بلند گفتن	جَہر
پگڑی	دستار	عِمَامَۃ
پگڑی کہنا	دستار زدن	وَضعُ العِمَامَۃ
پل	×	دَقِیقَۃ سلہ
پلا	بار پشت	حِمل
پلا	دوری	بُعد
پل پڑنا	بزور در آمدن	دُھمُور سلہ
پلڑا	پلہ ترازو	کِفَّۃ

ہ	ف	عر
پشتارا	پشتارہ و پشتوارہ	حُزمَۃ ضُبَارَۃ
پشتک مارنا	جفتہ زدن	رَمحُ الرِّجلین
پشتیبان	پشتیبان	شِجَار و اِزار
پشتینون تک	تخمہ در تخمہ	نسلًا بعد نسلٍ و بطنًا بعد بطنٍ
پشیمان ہونا	چشم پشیمان کردن	تندم
پکا	پختہ کار	نَضِیجُ الرأی
پکار کے کہنا	برہنہ حرف زدن	عَلَن
پکھیرو	پرندہ	طَائِر
پگڑی باندھنا	دستار بستن	تَعَمُّم
پل	پل	قنطرۃ و جسر
پلا	سگ بچہ	جِرو
پلا	جنت معرو	جَلَم
پلا	تیر پرتاب	مَسَافَۃُ السَّہم
پلپلانا	×	لَوَق
پلک	بضم ...	ھُدبہ

۳۵

ہ	ف	عر
پلک لگنا	مژه بر مژه خوردن	انطباق
پلنگ	پلنگ	+
پلیتھن لگانا	پرسم آوردن	تدمیق
پنتھ	پیشه	حرفه
پنجری	قفس صیاد	مقنب
پنجه کرنا	پنجه کردن و زدن	مشابکة و تشبیك
پنج	داور	حکم و حاکم
پنچایت	داوری	حکومة
پنچورا	آب دزد	سرّاقه
پنڈلی	کلک پا	ساق
پنساری	داروفروش	بزّار
پنیر	پنیر	جبن
پھوپالے	دندان ریخته	آدرد
پو پھٹنا	صبح دمیدن	فلق
پوتا	[illegible]	+

ہ	ف	عر
پلک مارنا	چشم زدن	طرفة العین
پلیتھن	پرسم	لوات
پنبی	پنبکے	قطنة
پنجرا	پنجره و نکوبان	قفص
پنجا	پنجه و چنگال و چنگ	برثن و مخلب
پنجه لیجانا	پنجه بردن تافتن	+
پنجا	چک	عضم
پنچکی	آسیاب	طاحونه
پنڈبی	نوعی از مرغابی	غطاس
پنڈکھجور	خرمای تر	رطب
پنکھا	باد زن و بادکش و بیزن	مروحه
پنیروالا	پنیرفروش	جبّان
پوپلی	زن بیدندان افتاده	درداء
پوتا	نوازاده و نبیره	سبط و نافلة
پوتی	نواده	حافدة

٣٦

[illegible]

ہ	ف	عر
پوٹا	ہاتھو چینہ دان	حَوصلہ
پوٹلی	گراہچہ	عُقدہ
پوٹھا	نونہال	فَسِیل
پوز	بندی وگردنی	اُسْبُوب
پورا پاٹ	✗	ضَبعہ وفِیہ
پورب	باختر	مَشرِق
پوری	چاپاتی چپک	✗
پوسالہ	سبیل کرن	سِقَایہ
پولا بواو معروف	دستہ کاہ	حُزمَۃ التِّبن
پولا بواو مجہول	✗	مُنخَل
پورے بواو معروف	گران بستگ	حُزمَۃ جزرہ
پونچھ	دم وذنب	ذَنَب
پونی	پاغند	سَبِیخہ
پوئی	پویہ	خَبَب
پھاٹک	در کلان	رَتج

ہ	ف	عر
پوٹ	پشتوارہ	اِضبارہ
پوجا	پرستش	عِبادۃ
پودینہ	پودینہ	نَعناع
پورا	✗	تام وَوافِی
پورا تولنا	✗	تَوفِیَہ
پوربہ	[illegible]	مَعمورہ
پوربال	[illegible]	+
پوست	کوکنار	قِشرُ الخَشخاش
پولا بواو مجہول	نرم	لَیِّن
پولاد	پولاد	فُولاذ
پونجی	مایہ وسرمایہ	رأس المال
پونکنا بواو مجہول	رقیق ریدن	تَلطُّخ
پونی کرنا	✗	تعبیت وتسبیخ
پویوں جانا	پویہ رفتن	خَبّ
پھوہار	ارکاک	رِہمہ وطَلّ

۳۷

ه	ف	عر
پہاڑ	کوہ	جبل و علم و طَود
پہاڑی	کوہچہ و کوہک	ظَرِب
پہانا	پانہ و بغاز	+
پھانڈی	بندِنی	طُنّۃ
پھانس	غس	شَظِیّۃ
پھانک / قاش ترکی	برش عین و برش ترنج و لاہورہ	قِطعۃ
پھاوڑا	کلند و کلنگ	مِنسَفۃ
پھپھوندی	کرہ و سبیچہ	کَرَج
پھپھولا	آبلہ	نُفطۃ و نُفّاخ
پھٹ پٹیل	یکہ و تنہا	فَرد یطاق
پھٹکارنا	راندن	خُسُوء
پھٹکن	افشاندہ	نُسافۃ
پھٹکنا	+	عَین
پھٹکی	+	عَلَقۃ
پھٹنا	ارسم شاہین شیر	تَعلّق

ه	ف	عر
پھاڑنا	دریدن	خَرق و مَزق
پھال (آلۂ زراعت)	آہن گاو	سِکّۃ
پھاندنا	بر جستن	وُثُوب و طَفرۃ
پھانڈی	بندنیکہ	حُزمۃ و قَصَب السکر
پھانسی	گلوکش	خِناق
پھانکنا	بکف خوردن	اِستِفاف
پھاوڑی	پاروب	مِجراف
پھپھوندی لگنا	کرہ بر آوردن	تَسَنُّہ و تَکرّج
پھپھی	خواہر پدر	عَمّۃ
پھسپھٹ	آواز کفش	وَخط
پھٹکری	زاک	زاج و شَبّ
پھٹکنا	غلہ افشاندن	نَسف
پھٹکی	قفس صیاد	مِقنَب
پھٹنا	کفیدن	اِنشِقاق
پھٹکارا / پھٹکارا نیز	+	ثُملۃ

٣٩

ه	ف	عر	ه	ف	عر
پہر	پہر و پاس	رُبع اللیل و رُبع النّہار	پھر	باز	ثُمَّ
پھرکی	بادفر و فرفره	خُذرُوف	پھرکی	آسیا کاغذ	ابُوالرِّیَاح
پھڑکنا	پریدن اعضا	خُلُوج	پھڑکنا بھرنا	جنبش کردن کرک و شکم	اِرْتِکَاض
پھرنا	گشتن	طَوف و سیر ودَور	پھرنا	بازآمدن	رُجوع و عَود
پھرنا	از سفر باز آمدن	قُفُول	پھر ہرا	بیرق	عَلَم
پُھرہری	فراغیدن	قَشْعَرِیرَة	پھر ہری لینا	افشاندن حیوانات خود را	تنفّش
پھڑکنا	تپیدن مرغ	اِضْطِرَاب	پھڑکنا	تپیدن کشته	تشحّط
پُھڑیا	ریش	خُراج و قرحة	پھسکی	چس	فُسو و صیق
پھسلانا	لغزانیدن و لخشانیدن	اِستزلال و اِزلاق	پھسلانا بضم ۱۲	فریب دادن	غرو خدع
پھسلن	لغزش	زَلَّة	پھسانا	لخشیدن	زَلّ و زلق
پھسلنی جگہ	لغزشگاه	مَزَلّة و مَدحَضَة و مَزلقة	پھسلنا	گرفتگی چیزے در چیزے	تشبّث بروزن تفعل
پھنا	گرفتن اشنغوان	نشُوب	پھنا	آویختن شکار در دام	عَلَق
پھنسنا	گرفته شدن مرغ در دام	تَحَجّج	پھگلنا	کمیر دان	مثانة
پھکنی	دمه آتش افروز	مِنفاخ	پھل	بار و بر و میوه	حمل و ثمر و فاکهة
پہلا	نخستین	اَوّل	پہلا پھل	نوباده و نوبر	باکورة و مبتاع

ه	ف	عر	ه	ف	عر
پھلجھڑی	گلریز و گلفشان	+	پھاڑا	تیغه	نَصْل
پھل کھانا	بر خوردن	تفکّه بر وزن تفعّل	پھل لگنا	بار رستن و عقدن ورکردن	اِثْمار
پہلو	پہلو	جَنب	پھلواری	گلزار	رَوضَةُ الاَزهار
پھلی	جگت شگل سپیده	بَیاضُ العَین	پھلی	+	غِلافُ الثَّمَر
پھلی پڑنا	بجشم گل افتادن	اِبیضاضُ العَین	پھن	کفچه مار	رَأسُ الحَیّة
پہونچا	بند دست	سَاعِد و زَند	پہونچنا	رسیدن	وُصُول و بُلوغ
پہونچانا	رسانیدن	اِیصال و اِبلاغ	پونہچی	دستینه	سُوارِکی
پھنسی	دمیدگی و جوش اندام و بیرون	بَثْر جوششی	پھندکار	فِشت	نَخْر و نَخِیر
پھنکی	+	سَفُوف	پھنگی	نوک بینی	اَرنَبَة و نُخرَة
پھنگی	شاخ دو زبان	عَذَب	پھپھی	خانه و بنغاز	+
پھوٹ	خیار دشتی	قِثّاءُ البَرّ	پھوٹ	+	خِلاف
پھوٹ بہنا آنسو کا	روان شدن اشک بسیاری	بَثق	پھوٹ بہنا پانی کا	از لگام نهادن آب	اِنبِثاق
پھوٹنا	شکسته شدن	اِنکِسار	پھوٹ ڈالنا	خلاف انداختن میان مردم	تفریق
پھوڑا	بناو	دُمَّل	پھوسرا	ریشه و بر زده	عُفر و هُدب
پھوسی	[illegible]	نُخَن	پھوک	+	عُصَیر

ه	ف	عر
پھول	گل	وَرد و ریحان
پھولنا	شگفتن	تفلّق و تفتّح
پھُنّو	نرہ کودک	زُبُّ الصَّبی
پھونکنا	بدہن دمیدن	نفخ
پھوہڑ	زنِ بے سلیقہ	خرقاء
پھیردینا	بازدادن	ردّ
پھیرلینا	پس باز گرفتن	ارتجاع بعد ہبۃ فی
پھیلانا	واکردن	بسط و مدّ
پھیلنا	پراگندگی	انتشار
پھین	کفک	زبد
پیادہ	پیادہ	راجل
پیادہ	مہرۂ شطرنج	بیذق
پیاز	پیاز و برادر سیر	بصل
پیاسا	تشنہ	عطشان
پیالہ ایاغ ترکی	پیالہ و ساغر	سقایہ و کاس

ه	ف	عر
پھول	گل پوش وپیہ	+
پھولنا	آماسیدن	انتفاخ
پھونک	پف	اُفّ
پھونکنا	سوختن	احراق
پھیپھڑا	شش	ریۃ
پھیرلانا	بازآوردن	استرداد
پھیکا	تفرشہ	مسیخ
پھیلاؤ	فراخی و پہن	سعۃ
پہیلی	چیستان و شعرِ مرکب	لغز و العوقۃ و احجیۃ
پھینکدینا	از دست انداختن	نبذ و طرح
پیادہ	نوکر کوتوال وغیرہ	شُرطی
پیار	مہربانی	شفقۃ
پیاس	تشنگی	عطش
پیاسی	زنِ تشنہ	عطشیٰ
پیالی	پیالۂ کوچک	سوملۃ

۱۴۱ بیستان ۱۲ ۸ زبد بفتح زائے معجمہ و موحدہ و دال مہملہ ۱۰ نبذ بفتح نون و موحدہ و ذال معجمہ ۱۲ ۱۱ شرطی بضم شین معجمہ و سکون را مہملہ و کسر طائے حطی و تشدید یائے تحتانی ۱۲ ۱۳ عطش بفتح عین و طائے مہملتین ۱۲ ۱۴ عطشان و عطشی بالفتح و سکون طا

۱۵ سقایہ بکسر سین مہملہ و کاف ۱۲ ۱۶ سوملہ بفتح سین مہملہ و لام و فوقانیہ ۱۲

عر	ف	ہ
قیح و مِدّہ	ریم و زرد آب	پیپ
مضرب	×	پیپلا
شَبَہ	برنج	پیتل
حمل و حبل	بار شکم	پیٹ
استطلاق و مشی البطن	شکم رفتن	پیٹ چلنا
اسقاط	بار افگندن	پیٹ گرانا
جرضم و بطن	لت انبان	پیٹو
اغتیاب	در غیبت بد گفتن	پیٹھ پیچھے برا کہنا
تقرّش	پشت زمین کردن	پیٹھ لگانا
[illegible]	آبجوش برنج	پیچ
نکوص	بہ پشت برگشتن	پیچھے پھرنا
شجر	درخت	پیڑ
رکب	زہار	پیڑو
طحن	آس کردن	پینا
بول	پیشاب شاشہ و کمیز	پیشاب

عر	ف	ہ
دار فلفل	×	پیپل
فلفل موئیہ	بیخ دست فلفل	پیپلامول
بطن	شکم	پیٹ
بعج	شکم دریدن	پیٹ پھارنا
حبل و علوق	بار گرفتن	پیٹ رہنا
املاص	بچہ از شکم افتادن	پیٹ گرنا
ظہر	پشت	پیٹھ
اعتقار	پشت ستور ریش شدن	پیٹھ لگنا
سلق	پشت بر زمین رسانیدن	پیٹھ لگانا
مغص	پیچش	پیچش
استحاضہ	آمدن بیماری زنان را	پیر چھوٹنا
فرزدقہ	زوالہ و پرازہ	پیڑا
فلس	پیسہ پول سیاہ	پیسا
[illegible]	درسائیدن	پیسنا
احتقان	کمیز گرفتن	پیشاب بند ہونا

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
پیش خیما	پیش خیمہ	سبق	پیشکار	پیشکار و پیشدست	نائب
پیشگی	پیشی و پیشیائی	تقدم و سلم	پیشوائی	پذیرہ شدن	استقبال
پیغام	پیغام	رسالہ و بلاغ	پیغام پہنچانا	پیغام رسانیدن	ابلاغ و تبلیغ
پیغام بھیجنا	پیغام فرستادن	ارسال الرسالۃ	پیغام دینا	پیغام دادن	+
پیغام لے آنا	پیغام آوردن	المجیء بالرسالۃ	پیغام لیجانیوالا	پیغامبر پیغام آور	رسول و مرسل
پیغام لیجانا	پیغام بردن	الذہاب بالرسالۃ	پیک	پیک	فیج
پیک	×	بزاق التنبول	پیکدان	تفل دان	مبزاق و متفلہ
پیلا	زرد	اصفر	پیلو	جال بجیم ۱۲	اراک
پیلھڑ	گند و خایہ	خصیہ	پیمان	پیمان	عہد و اصر
پیمان توڑنا	پیمان گسستن	نکث و نقض العہد	پیمانا	پیمانہ و پیمو	کیل بفتح ۱۲
پینا	نوشیدن	شرب بضم ۱۲	پینیا	گنجارہ	تجیر السمسم
پینٹھ	روبازار	یوم السوق	پیندا	بن	سافل
پینک	پینکی	وسن و نعاس	پیوسی	فلہ و آغوز	لبأ
پیوند	پیوند و درپے و در ریسلہ	رقعہ	پیوند لگانا	پیوند کردن	ترقیع

باب تای فوقانی بالف

عر	ف	ه
مرض الطحال	بیماری سپرز	تاب تلی
تاج قلنسوة	کلاه	تاج
کوکب ونجم	تاره وستاره واختر ورخشان	تارا
جدید	تازه	تازه
رصد	+	تاک
انتهاز	در انتظار ماندن	تاک میں رہنا
رؤیة	نگریستن	تاکنا
غدیر	آبگیر	تال
مغلاق	کلیدانه کلیدان	تالا
حنک	کام	تالو
دغر	بناگوش کردن	تالوا اوٹھانا
نحاس	مس	تانبا
وتر	رود	تانت
إسداء	تنیدن	تانتنا
فاس	تبر	تبر

عر	ف	ه
اصطلاء	+	تاپنا
تتویج بر وزن تفعیل	تاج بر سر نهادن	تاج رکھنا
تفرس بر وزن تفعل	دریافتن	تاڑنا
استبرق	تافته	تافته
نهزة	هنگام	تاک
إمعان	دیدن بغور	تاکنا
خیط وسلک	رشته	تاگا
إیقاع	+	تال
وتر وشرعه	+	تار
رقاعة و یافوخ	تن تک جاندار	تالو
تصفیق	دست بر دست زدن	تالی بجانا
لحمة	شسته	تانا
سدی	فرت وفات	تانا
غرم	تاوان	تاوان
حمی	تب	تپ

[illegible]

بالتاى مهمله

ه	ف	عر
تپ ق	تپ لرزه و سنج بار کمیبه	حُمّی الدِّق
تمش	تمش	وَدِیقه
تتر بتر	تار و مار و تال و مال	شَذَرَ مَذَر این اتباع است
تتلی	باوزن پری	مُرَحّة الحیّ
تج	+	قِرْفَة
تخت	تخت	عَرش و نعش
تخمینا	اندازه	تَخْمِین
ترازو	ترازو	مِیزان
تربوز	تربز و هندوانه	حَبحَب
ترچھی نگاہ سے دیکھنا	به نیم نگاه دیدن	شَزَر
ترقنا	ترکیدن	اِنشِقَاق
ترکش اف ملنا	فرو ریختن تیر	نَکَب
ترمتی	ترمتائی و سنگ	+
ترنی	ترنائی و غنین	+
ترپنا	دست و پا زدن	تَهَف

ه	ف	عر
تپاک مخفف تپاک	گرمجوشی و تپاک	التهاب الحقیقه بالشیء
تپک	تیر کشی زخم	نَحْس
تتلانا	برگشتن زبان وقت کلام	لَثغَة
تتلی	سبلاب گرم و خشک	فَیجن
تجاری	روزافکن	غِبّ
تختی	تخته و تختی و سلم تلعه	لَوح
ترُ	نورد	مِنوال
ترائی	+	بُرغُل
ترت بھاگنا	همان دم	فَور
ترش سو	ترش رو	عَبُوس
ترکش	ترکش شغاو شگا	جَعبَة
ترکی تمام ہونا	ترکی تمام شدن	+
ترنج	ترنج گرم و خشک	اُتْرُج
تریز	تریز و شاخ جامہ	دِخرِیص
ترکا	پگاه	سَحَر

ه	ف	عر
تڑتڑا	اشترم	تطوّل ۱ھ
تعبیر	تعبیر خواب کردن	تَعبیر عَبْر
تغاری	تغار و دغاره	مِرْکَن
تُک	قافیه	سَجع و قَافِیَه
تکش	ترکش	جَعْبَه
تکما	انگلم و حلقه گوی گریبان	عُروَة القَمِیص و عُلْه
تکا	تکه پاره گوشت	مُزْعَه
تکیا	تکیه جای فقیران	+
تکیا لگانا و تکیه دینا	تکیه زدن	اِتّکا و تَسَنُّد و اِسْتِناد
تل	کنجد	سِمْسِم
تلاشی	تلاش کننده	مُتَفَحِّص
تلک	پیشواز	+
تلوا	کف پا	اَخْمَص
تلوار پر ہاتھ رکھنا	دست بشمشیر بردن	اِخْلاف
تلوار ملنا	شمشیر جلا دادن	جَلو و صَقل

ه	ف	عر
تسمه	دوال	سَیر
تعوید	تعویذ	تَعوِیذ و عُوذَه
تفنگ	تفنگ و تفک	زَبْطانه و سَبْطانَه
تِک تِک	+	سَق سَق
تکلا	دوک	مِغْزَل
تکا	تکه و تکمار	التّمهُ المُدوّر النّصل
تکیا	تکیه و بالش	مُسْنَدَه و حُسْبانه
تکیهٔ کلام	حرف بارگیر	+
تل	خال	خَال و شَامَة
تلاش	جستجو	تَفَحُّص
تلچھٹ	ته نشین و درد	ثُفل
تلک	+	قَشْقَه
تلوار	شمشیر و تیغ	بُجراز و حُسام و هِنْدی
تلوار کھینچنا	برآوردن شمشیر	سل و اِمتلاخ
تلوار میان میں کرنا	+	اِقْرَاب

۴۶

ہ	ف	عر
تلی	سپرز	طحال
تماشا	دیدار	نظارہ
تماشا دکھانا	تماشا نمودن	إراءة الفرجه
تماشبین	تماشائی	متفرج فاعل ۱۲
تمسک	تمسک	سجل
تنباکو	تنباکو حاریابس ۱۲	تنباک و تتن
تنبورا نام سازے ۱۲	تنبوره	طنبورة
تندور	تنور	تنور
تندہی	تندہی کوشش	جهد و سعی
تنگ ہونا	تنگ آمدن	سأم
توباه	توبہ	توبة
توبہ توڑنا	توبہ شکستن	نقض التوبة
توبہ کرنا	توبہ کردن	توب
توپ پرکھنا	ہم توپ دادن	العرض على المدفع
توپ ڈھالنا	توپ ریختن	تمثیل المدفع فی القالب

ہ	ف	عر
تلی	سپیل	فردسین
تماشا	ہنگامہ و عجیب چیز	نزهة فرجة
تماشا دیکھنا	تماشا کردن	تفرج
تماشے کی جگہ	تماشاگاہ	متفرج اسم ظرف ۱۲
تمیز	تمیز	تمییز
تنبو	تنبو و خیمہ	خیمة و مضرب
تنخواہ	درماہہ	مشاهرة
تندور گرم کرنا	تنور تافتن	حمو التنور
تنگ	تنگ	ضیق
توا	تابہ	طابق
توبڑہ	توبرہ و ترہ	مخلاة و علیقة
توبہ کرانا	توبہ فرمودن	إستتابة
توپ	توپ بادلیج	مدفع
توپ چلانا اور چھوڑنا	توپ سر دادن	ضرب المدفع
توت	توت	توث

۴۷

ه	ف	ع
توتلا	تتقو ترکی	الثغ
توتا	توته و توتی	ببغاء درة
توڑا	پلیته	فتیلة
توڑا	کیسه سیم و دینار	بدرة
توڑنا	چیدن بار گل	قطف و جنی
تول	سنگ	وزن
توری	کدوی تلخ	القرع المر
توندی	ناف	سرة
تھالا	گوده درخت و گولاب	شربة
تھان	آخور	معلف
تھانگی	دزد افشار	حامی اللص
تھپڑ مارنا	روی دستی بر رو زدن	صك
تھکارنا	اندکی تف انداختن	نفث
تہ کرنا	ته کردن	ثنی
تھکانا	مانده کردن	اعیاء و انعاث

ه	ف	ع
توتلی	زن تتقو	لثغاء
توڑ	آب دوغ	ماء الرائب
توڑا	کیابی	قلة
توڑنا	شکستن	شدخ
توشک ترکی	نهالی زیر انداز	حشیة
تولنا	سختن و سنجیدن بفتح هم آمده	زنة
تومنا	بشتیم کردن در نقالش آمده	مزع و مشع
توندیلا	شکم دار	بطین
تھان	توب	طاقة
تھانیں آنا	بخاک غلطیدن اسپ	تمرغ
تھاه	تک	قعر
تھپانا	دست بر کودک زدن برای خواب	تربیة
تہ خانه	سردابه نهانخانه و ته خانه	مطمورة و سرداب
تھکنا	مانده شدن	لغوب و کلال و عی
تھل	جای شیر	عرین و عریس

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
تھلتھلانا	جنبیدن سرین	دَیْرَجَۃ	تھمنا	استادن باران	رُکود
تہمت	تہمت	تُہْمَۃ و بُہْتان	تہمت لگانا	تہمت کردن و نہادن و بستن	اِتِّہام و اِتْہام
تھن	پستان گوسپند وغیرہ	ضَرْع	تھن تھنا	شب زدہ	مُقَرْقَم
تھنبال تیغ وغیرہ	تھنبال تیغ وغیرہ	نَصْل	تہ نشان	تہ نشان	مُرَصَّع
تھوتھنی	پوز	خَطْم	تھوڑا	اندک	نبذہ و نزر و قلیل
تھوڑا تھوڑا ادا کرنا	زندک زندک ادا کردن	تَنْجِیم	تھڑی	تفو و لغ تفو	اُفّ و تُفّ
تھوک	خیو و آب دہن	بُزاق و رِیق	تھوکنا	تف انگندن	تَفْل و بَزْق
تھوک نگلنا	فرو بردن آب دہن	بَلْع و نَغْب	تھونی	ستون	عِماد
تھوہڑ	زقونیا	زَقُّوم	تھوئی	گلکار و دیوارگر	مِعْمار و بنّاء
تھیلا	×	زَنْبِیل و خَرِیطَۃ	تھیلی	کیسہ	صُرَّۃ و کِیس
تیتر	تیہو	دُرّاج	تیر	تیر	سَہْم و نُشّاب
تیر انداز	تیر انداز و کمان دار	رَاشِق بفتح مہملہ و کسر شین	تیر چلانا و پھینکنا	تیر رہا کردن	تَرامی و مُراماۃ
تیر کمان میں رکھنا	تیر در کمان نہادن	اِفاقَۃ و تَفْوِیق	تیر لگنا	تیر خوردن	اِصابَۃ
تیر مارنا	تیر زدن	رَمْی و رَشْق	تیری جان کی قسم	بجان تو	لَعَمْرُکَ
تیرے سر میں خاک	خاک بسر تو	بِفِیکَ التُّراب	تیز پات گرم خشک	×	سَاذَج ہندی

ه	ف	عر	ه	ف	عر
تیغا	×	صفیحہ ۱۲	تیل	روغن تلخ و چراغ	دُهن و زیت
تیل کا برتن	روغندان	مُدْهُن ۱۲	تیل لگانا	روغن مالیدن	تَدْهِین
تیل نکالنا	روغن کشیدن	اخراج الدہن	تیلی	روغن فروش	عصار و دهّان ۱۲
تیمم کرنا	تیمم کردن	تَیَمُّم ۱۲	تیمم جاتا رہنا	تیمم برخاستن	نقض التیمم
تی تی	تی تی	تخ تخ	تیور	تیرگی چشم	ظلمۃ البصر
تیور	سرگشتگی	سدر ۱۲ سل رکلا	تیوری چڑھانا	چین بر جبین افگندن	

باب تای ہندی با الف

ه	ف	عر	ه	ف	عر
ٹاپ	سم اسپ	سُنبُک و حافر	ٹاپو	آوارگی و بیلہ	جزیرۃ جمع جزائر ۱۲
ٹالنا	بحیلہ برگردانیدن	التدفع بالحیلۃ	ٹانکنا	اندک دوختن جامہ	خیاطۃ ۱۲
ٹانکنا	دوختن کفش	خصف و خرز ۱۲	ٹانکی	سیتین و تیشہ	منقر و ملطس ۱۲
ٹانکے لگانا	بخیہ بر زخم زدن	خیاطۃ الجروح	ٹانگ	از زیر ران تا پا	رِجل
ٹانگ اٹھا کے موتنا کتے کا	بول کردن سگ پا بر داشتہ	شغر ۱۲	ٹپکنا	چکیدن	قطر
ٹپہ ڈالنا	کوک زدن	شَصر ۱۲	ٹٹ پونجیا	کم مایہ	قلیل البضاعۃ
ٹٹکارنا	توک بانگ چاپیدن آواز بر آوردن	نقر	ٹٹو	یابو	قلهزم ۱۲
ٹٹولنا	بکف جستن	تعییث ۱۲	ٹٹی شکاری کی ٹٹی ۱۲	کارہ ۱۲	قترہ

باب تای ہندی با تای ہندی

ه	ف	عر
ٹٹی انگور کی	داربست و دار انگور	عَرِیْش
ٹڈی	ملخ	جَراد
ٹک	وی ویکدم	ھُنَیْوَۃ و لَمْحَۃ
ٹکٹکی لگنا	باز ماندن چشم	شُخُوص
ٹکڑا	پارہ از ہر چیز	فِدْرَۃ و کِسْفَۃ و کِسار
ٹکڑا	پارہ گوشت	فِدْرَۃ و بَضْعَۃ
ٹکڑا	پارہ جگر	فِلْذَۃ
ٹکڑا	پارہ جامہ	خِرْقَۃ
ٹکڑا	پارہ رسن	رُمَّۃ
ٹکڑا	پارہ نیزہ	قِصْدَۃ
ٹکڑا	پارہ آہن	زُبْرَۃ
ٹکسال	درم سرا	دارُ الضَّرب
ٹکیوبر	پارچہ کہ گرم کردہ بر عضو نہند	کِمادَۃ
ٹنڈا	دست بریدہ	اَقْطَع
ٹہنائی	زن جادوگر	ساحِرَۃ

ه	ف	عر
ٹخنا	شتالنگ	کَعْب
ٹسر	بنیک	قَزّ
ٹکا	تنگہ	فَلْسَین
ٹکر مارنا	سر کلز دن	مُناطَحَۃ
ٹکڑا	پارہ نان و کندک	کِسْرَۃ
ٹکڑا	پارہ پیہ	ھَنانَۃ
ٹکڑا	پارہ زر و سیم	نُقْرَہ
ٹکڑا	پارہ پوست	قِلْعَۃ
ٹکڑا	پارہ شمشیر	فِلْقَہ
ٹکڑا	پارہ مسواک	قِصْمَۃ
ٹکڑے ٹکڑے کرنا	پارہ پارہ کردن	تَقْطِیع
ٹکسال باہر	زر بردن سرا	+
ٹنا	غرور سیہ حلیہ و غرور شہ	بَطَر و نوف
ٹنہایا	افسونگر	ساحِر و راقی
ٹوپ	کلوتہ	طاقی

۵۱

ه	ف	عر	ه	ف	عر
ٹوپی	کلاہ وافسر	کُوفِیَّۃ سلہ محاورۂ حال ۱۲	ٹوٹ پڑنا	از بر سو ریختن	اِنْثِیَال سلہ
ٹوکرا	سبدو کوارہ ونوپان	قفص	ٹولا	×	حِلّۃ ومحلّۃ وحارۃ ع ہ
ٹونا	جادو وزہ پست	سِحرٌ ورُقیَۃ	ٹونٹی	ماشورہ ولولہ	خُرطُوم
ٹونے اُلٹنا	جادو زدن	اِبطالُ السِّحر ع ہ	ٹھاٹھ	آرایش	تجمّل وتزیّن
ٹھٹھا	گنگل	مُزاحٌ دُعابۃ شہ	ٹھٹھا کرنا	گنگل نمودن	مزاح عبث مُداعبۃ
ٹھٹھرنا	کشیدہ شدن اعضا از سردی	تقفّع شہ	ٹھٹھول	×	مزاح وھزل
ٹھٹھیرا	مسگر و ریختہ گر	نحّاس سلہ	ٹھڈّی	زنخ	ذَقَن
ٹھڈّی کا گڑھا	چاہ زنخ	تُونَۃ سلہ	ٹھڈّی ہاتھ پر ٹیکنا	دست ستون زنخ کردن	اِسْتِجْمَاد سلہ
ٹھہرنا	درنگ کردن داستادن	وقوف وسکت سلہ	ٹھہرانا	قرار یافتن	تقرُّر
ٹھسکی	چس	فَسْو	ٹھکانا	جای بود وباش	مأویٰ وکَنَف ومستقَر
ٹھگ	راہزن	قاطعُ الطَّریق	ٹھلیا	سبو وسبوچہ	جَرّۃ سلہ
ٹھمکا وٹھمکی ٹھنگنا وٹھنگنی	پستہ	قصیرٌ وقصیرۃ	ٹھنا	شاخ کلان	غُصن سلہ
ٹھنی	شاخچہ	غُصَینَہ	ٹھنڈ	خنکی	بَرْد سلہ
ٹھنڈا	سرد	بَرادٌ وبارِدٌ ومَبْرُود سلہ	ٹھوس	پُر	مُصْمَت سلہ
ٹھوکر	پا لغزش کو[illegible]	عَثْرَۃ سلہ	ٹھوکر کھانا	بسر پا خوردن	عِثار سلہ

سلہ کوفیہ بضم کاف وکسر فا و تشدید تحتانی سلہ انثیال بنون
زبر وضم تحتانی بروزن انفعال ۱۲
سلہ کوارہ بضم کاف تازی ... [illegible]
سلہ حجارہ بفتح ... [illegible]
سلہ زہ پست بفتح ... [illegible]
[illegible]

جادو زدن [illegible]
[illegible]

ہ	ف	ع	ہ	ف	ع
ٹھوکر مارنا	سر پا و پشت پا زدن	نخلہ ۱۲	ٹھونسنا	گنجانیدن چیزی در چیزی	دسّ ۱۲
ٹھونٹھ	درخت خشک	عُقّہ و جِذْیہ ۱۲	ٹھوکنا	کوفتن و کستن ۱۲	دقّ
ٹھوکنا	زدن بدست و تازیانہ	دَقّ	ٹھیا بیای مجہول	پایہ	شِکّہ ۱۲
ٹھیک بیای مجہول	انبار غلہ	کُدْس بالضم ۱۲	ٹھیک	درست و راست	صحیح و سوی ۱۲
ٹھیک بٹھانا	بی کم و کاست	تسویہ	ٹھیکری	خزف ریزہ و سفال ریزہ	دُقاق الخزف
ٹھیم	زبان چراغ	لسان السراج	ٹیپ ٹاپ	بوش و بوسیج	+
ٹیس	تیر کشی ۱۲	ضَرَبان	ٹیڑھا	کژ و دوتا و کج	منحنی و معوج
ٹیڑھا کرنا	خم دادن و خمانیدن	عطف و حنو	ٹیڑھا ہونا	خمیدن و خم خوردن	أوَد و انحناء بروزن افتعال ۱۲
ٹیڑھ منہا	کج دہن	متصلحم ۱۲	ٹیکا	قشقہ ترکی ۱۲	+
ٹیکا زیور معروف ۱۲	ہتیہ	+	ٹیکا بہا کھا ۱۲	دستی ۱۲	شرح
ٹیکنا بیای مجہول ۱۲	تکیہ کردن بر چیزی	توکؤ	ٹیلا	تپہ	نجد ۱۲

باب جیم تازی بالف

ہ	ف	ع	ہ	ف	ع
جات	عُرس	[illegible]	جازم	جاجم ۱۲	+
جاڑا	سردی	بَرْد و خَصَر ۱۲	جاڑا	زمستان	شتاء
جاگنا	بیدار	یقظان و ساہر ۱۲	جاگتے رہنا	شب زندہ داشتن	سہر و أرق ۱۲

ه	ف	عر
جاگنا	از خواب برخواستن	اِنْتِبَاه
جاگیر دینا	جاگیر دادن	اِقْطَاع
جالا	تنه	نَسْجُ عَنْكَبُوت
جالا	سپیده	سَبَل [۱]
جال میں پھنسنا	بدام افتادن دام آویختن	نَشَب و عَلَق [۱]
جامدانی	جامه دان و جامه خانه	عَيْبَة و جُفْنَة
جانچنا	آزمودن	اِبْتِلَاء
جانگیا	تنبان و تنگه	تُبَّان
جاولن و جاسن	مایه و شیر	رَوْبَة [۱]
جاپھل گرم و خشک	۲	جَوْزُبُوَّا
جبڑا	×	وَجْنَة و وَخُوم
جتانا	آگاهیدن	اِعْلَام
جتھا	گروه	حِزْب
جٹاو عاسی	مارکنه	عِرْزَم الله
جدول	جدول نهر	۲

ه	ف	عر
جاگیر	جاگیر و اقطاع	قَطِيعَة
جال	جال و دام	مَصِيدَة و شَبَكَة
جالا	تغنه [۱]	عُكَّاش
جال لگانا	دام گستردن	بَسْطُ الشَّرَك
جالی	ریسمان	مِكْسَع
جان	جان	رُوح و نَفْس حَرْبَاء
جانگھ	ران	فَخِذ
جانور	جانور	حَيَوَان
جاہی جوہی	یاسمین صحرائی	ظَيَّان [۱]
جای ضرور	آبخانه و تقدم جا	مُسْتَرَاح و كَنِيف [۱]
جبڑا	چانه [۱]	لَحْي
جتن	فریب	حِيلَة و تَدْبِير
جتی	×	حُضُور [۱]
جٹنا	رنگ گرفتن	صِبْغ [۱]
جریب	چوب دستی	عَصَا

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
جڑ	بیخ و بن	اَصْل	جڑ پکڑنا	ریشہ دوانیدن	تَأَصُّل
جڑسے کھودنا	از بیخ برکندن	اِسْتِیصَال و قَلْع	جڑنا	نشاندن	تَرْکِیب
جڑوان	جنابہ	تَوأَمَان	جزو معروف	جزا	کُرَّاسَة
جز	مگر	اِلَّا و غَیْر	جزوان	جزودان	کِیسُ الْکِتَاب
جزکشی کرنا	جزو کشیدن	کَعلم و اکتساب	جَست	روی توتیا نوعی از فلزات	+
جست و جو	جست و جو	فَحْص و تَفَحُّص	جفت	جفت	زَوْج
جفتی کرنا	جفت شدن	سِفَاد و قَطّ	جکاڑنا	استوار بستن	اِثْبَات و تَوْثِیق
جگ	گیتی	عَالَم و خَلْق	جگجگ	روزگار دراز	حِقْبَہ و قَرْن
جگادری	باستانی و دیرینہ	عُدْمُل	جگالی	نشخوار	جِرَّة
جگالی کرنا	نشخوار کردن	اِجْتِرَار	جگانا	از خواب برانگیختن و بیدار کردن	اِیقَاظ
جگانا	از خواب برخاستن	تَارِیق و اِسْهَار	جگت	لب چاہ	وَقْفُ الْبِئْر
جگت گرو / جگت استاد	سرو انشوران / استاد روزگار	اُسْتَاذُ الْأَنَام	جگت گرو	مخدوم جہانیان	شَیْخُ الْاِسْلَام
جگرا	تاب جگر	طَاقَة و قُوَّة	جگنو	کرم شب تاب / شب افروز	حُبَاحِب
جلاب	مسہل	[illegible]	جلاد	گردن زن	سَیَّاف
جلانا	سوزانیدن	حَرْق و اِحْرَاق	جلانا	افروختن آتش	اِیقَاد

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
جلانا	سوزانیدن باتش سوختن	اِحراق	جلاہا	جولاہہ و جامہ باف و نورباف	حائك
جلد باز ہونا	جلد کردن	تعجیل	جلدی	زودی و شتابی	عجلہ
جلدی کا	شتاب دادن	عجّل	جلق مارنا	جلق زدن	اِستمناء بالید
جل مانس	مردم آبی	اِنسان الماء	جلنا	سوختن	اِحتراق
جلندھر	-	اِستسقاء	جلیبی	زلیبا و حلاجی	زلابیہ و مشبك
جلی ہوئی ٹکی بلی	سگ پا سوختہ	+	جمال گوٹا	وندو ماہودانہ	حب الملوك
جماہی	فاژہ و دہان درہ	تثاؤب	جماہی لینا	فاژہ کشیدن	تثاؤب
جمعدار	جامہ دار	+	جمعرات	پنجشنبہ	یوم الخمیس
جمعہ	آدینہ	جمعۃ و عروبہ	جمنا نیز نام دریای معروف	بستہ شدن	اِنجماد
جمبوگا	+	ام الصبیان و ام الصبیان	جننا	زائیدن	ولاد و ولادۃ و وضع الحمل
جنازہ	تابوت و سریر مردہ	جنازہ	جنتری	شقناہنگ	شقناہنج معرب
جنگل	جنگل و دشت و بیابان	صحراء و قاع و بیداء و فلاۃ	جنم	آفرینش	فطرۃ و خلقہ
جنم پترا	زایچہ	تقویم العمر	جنم لینا	تناسخ زدن	تناسخ
جنیو	زنار از ... استعمال	زنّار	[illegible]	گرم و خشک	[illegible]
جوا	دانہ سیر	فص ثوم	جُھا	جغد و توخ	[illegible]

[illegible]

ہ	ف	ع	ہ	ف	ع
جوا	منگ ۱۵	قِمار	جواب	پاسخ	جیبہ و جواب ۱۵
جوار	زرت	ذُرۃ مُجاج ۱۵	جواب آنا	جواب آمدن	وُصُولُ الجواب
جواب دینا	جواب دادن	اِجابہ	جواری	منگیا از قمارباز	مُقامِر و مُقامِر
جوا کھیلنا	قمار باختن	مُقامرہ و تقمّر	جوانا مرگ مرنا	جوانہ مرگ مردن	اِختِضار ۱۵
جوان عورت	زن جوان	شابّۃ و فتاۃ	جوان	جوان برنا	شابّ و فتی شباب جمع ۱۲
جوانی	جوانی و برنی	شباب و فتاء	جوبن	آغاز جوانی	عُنفوان ۵۷
جوبن کا ماتا	مست جوانی	سکر الشباب ۵۷	جوبن نکالنا	آب بسیوا افگندن	بُلُوغ
جوتری گرم و خشک ۱۲	×	بِسباسہ	جوتش بھاکھا ۱۲	×	عِلمِ نجوم ۵۷
جوتکی	ستارہ شناس	مُنجّم	جوتنا	شُو سپر بدن و شیار بدن ۵۷	اِثارہ و کرابہ
جوتی	کفش و پاپوش پا افزار	نعل و کوت فعش معرب ۱۲	جوتی پہننا	کفش پوشیدن	تَنعّل
جوتی پہنانا	کفش پوشانیدن	اِحذاء ۵۷	جوتی ٹانکنا	پارہ دوختن	خَرز و خَصف
جوتی مارنا	پاپوش زدن	حفق و خصف ۱۵	جورو	زن ہمسر ہمخوابہ	زوج و زوجہ و صاحبہ
جوڑ	ہمتا و ہمسر	مِثل و شِبہ	جوڑ	بند اعضا	وَصل و مَفصِل
جوڑا	جفت	زوج	جوڑنا	پیوند کردن	وَصل
جوڑ گانٹھ	دوختن یک لخت با دیگر	لفق ۱۵	جوڑی واو مجہول ۱۲	ہمسر و ہمتا	مشبہ و مثل

[illegible]

ه	ف	عر
جوڑی واو معروف	تپ لرزه	نافض
جوش میں آنا	در جوش آمدن	فَوْد
جون	شپش	قُمّل و حَمَك
جون کھانا	کسی را فرمودن تا شپش برآرد	اِستِفلاء
جونک	زلوک و زرانو و زلو و دیوچه	عَلَق
جون مارنا	شپش ناخن سر کشتن	قَصع
جوہی	یاسمین دشتی	ظَیّان
جھاڑ زخت بیکل انگیز یا مانند درخت	×	ثُرَیّا
جھاڑ جھنکاڑ	رفت و روب و رُفت و رو	×
جھاڑنا	افشاندن	نَفض
جھاڑو	جاروب	مِکنَسة
جھاڑو دینا	جاروب زدن	کَنس و قَم
جھاڑو	همه طعام خوردن	قَمّ و اِقتِمام
جَہاز	جہاز	مرکب سفینة و جارِیة
جھالر	سنسل	تَنواط

ه	ف	عر
جوڑی آنا	لرزه گرفتن	نَفض الحُمّی
بچھون و جوکھم	زیان	غَبن و خَسارة
جون پڑنا	شپشناک شدن	قَمِل
جون بیکھنا	شپش جستن و برآوردن	تَفلِیة
جونک لگانا	زلو چسپانیدن و انداختن	اِعلاق و اِرسال العَلَق
جوہر	پرند و پیلا و کم	فِرِند و اِفرِند
جھاڑ	درخت کلان	دَغَل
جھاڑ لینا	جامه ناکسی جستن	اِستِنفاض
جھاڑن	آنچه از افشاندن بیفتد	نُفاض
جھاڑنا	روفتن	کَنس
جھاڑو	ستاره دم دار	ذُو ذُنابة
جھاڑو دینا	جاروب زده همه مال بردن	اِکتِساح
جھاڑی	بوته	غَیل
جھالا	×	نَفضة
جھانٹ	موی زهار و موی عانه	عانة و شِعرة ۲۵

٥٨

ہ	ف	ع
جھانپین ڈھونڈنا	شستون سوئی ہا	اِستِعانَة
جھانکنا	سر از غرفہ و از دریچہ بر آوردن	اِخراجُ الرّاس مِنَ الغُرفَة
جھانجھ سرو خنثی	گز	طرفاء و اثل
جُھبّا	پرچم	عَذَبَه
جھپال سے نے جھاگنا	در ربودن	خطف و اختطاف
جھپٹنا	زدن و حملہ بردن	صَول و کرود
جھپکنا	نگاہ در دیدن	اِغضاءُ العین حیاء شه
جھٹ پٹا	ہنگام غروب آفتاب	غباشیر
جھٹالنا	اندک خوردہ گذاشتن	اِسئار
جھاڑو	بیکار	بطّال
جھرجھرا	جامۂ تنک بافتہ	ہلہل
جھرنا	چشمہ	عین و ینبوع
جُھرّی	آژنگ	غضن
جھڑکی	گواژ و نکوہش	زجر و تزجر
جھڑکی	فرو ریختن	اِنتشار

ہ	ف	ع
جھانجھ	سنج	صنج
جھانوان	سنگ پا	نشفه
جھائیں	۲	کلف
جھپیہ	شتاب	عجل
جھپٹ	زو	سکرة و چھونہ وکھلہ
جھپٹنا	دویدن	مبادرة
جھپکنا	مژہ بر ہم زدن	اِغضاءُ العین خوفا
جھٹلانا	منسوب بدروغ کردن	تکذیب
جھٹکنا	تکان دادن	نفض
جھڑبیر	درخت کنار دشتی	ضال
جھرجھری	۲	رتش
جھروکا	پالکانہ و پاکانہ	شبّاک
جھجر	پرۂ قفل	فراشه
جھڑکی دینا	سرزنش کردن	توبیخ و ازدجار
جھڑی	باران پیوستہ و ہمیشگی	دیمه

ہ	ف	عر
جُھکانا	دوتا کردن	عطف وثنی
جُھکنا	دوتا شدن وخمیدن	انحناء و انعطاف
جھگڑا	خرخشہ وپرخاش	نزاع وخصام
جھک مارنا	جکب زدن	ھذیان
جُھلانا	جنبانیدن بادبیج	ترجیح
جُھمکا	پروین	ثریّا
جَھپنا	بخواب رفتن عضو	خدار
جھنجھنا	اخلکندو	×
جھنکار	جلنگ	طنین وصلیل
جھوٹھا	دروغ گو	کاذب
جھوٹھ بنانا	دروغ بافتن	خرق
جھول	×	حُبل
جھولنا	×	ترجح
جھولی نقر کی	چرا سدان	شلاق
جھومنا	نادیدن	ترنج ومید

ہ	ف	عر
جھکڑ	جکتر	زفزافہ
جُھکنا	فروتنی کردن	تواضع و خشوع
جھگڑالو	بسیار پرخاش کننده	الدّ وطوطا
جھکورا	جنبش باد وتواب	زعزعہ
جھلی	پوست اندرون شکم	عِشاء
جھمکڑا و جھمکا	دیدار معشوق	تجلی
جھنجھلانا	بخشم آمدن	تغیظ
جھنڈ	چغال	ذنب وقطع شعر وتیج
جھوٹھ	دروش	کذب وفریہ
جھوٹھا	پس خورده	سُؤر
جھوٹھ لگانا	دروغ بستن	افتراء وتقول
جھولا	باد واو رکرد باد پیچ وگاره	اُرجوحہ
جھولی مسافر کی	توشہ دان	جراب
جُھومر	دست بند وقصن فرنگی	وعکسہ
جھونپڑا	کُنچہ ذلوازه	کوخ وعشّہ

٦٠

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
جھوکا	آسیب باد	زَعزَعہ	جھونک ترازو	چربیدگی	رُجحان و رُجوح
جھونکنا	فرو دیدن گلخن	سُجُور	جھیل	آبگیر	غدیر
جھینگر	زیزو زنخیر	صَرصُور و جُندب	جی	دل و جان	فُؤاد و خلد و نفس
جی	آرے	نعم	جیتا	زندہ	حَیّ
جیتنا	چربیدن	غلبہ	جیتنا	بازی بردن	قمر
جیتنا	فیروزی یافتن	ظفر	جی میں آنا	در دل افتادن	خُطور

باب جیم فارسی بالف

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
چاپلوسی	چاپلوسی	تملّق	چاٹنا	لیسیدن	لعق و لحس
چادر	چادر	رِدا	چادر اکیلی	رگوسے	رَیطہ
چادر	بستر آہنگ	+	چادر اوڑھنا	چادر کشیدن	تردّی و اِرتداء
چار	چار و چہار	اربع	چار آئینہ	چار آئینہ و تنورہ	×
چارپائی	پلنگ	×	چار جامہ	چار جامہ	×
چارخانہ	خانہ خانہ و شکنبہ	قُبّہ	چار زانو بیٹھنا	چار زانو نشستن	تربّع
چارا	چارہ و گزیر	بُدّ و مَحالہ	چارا	آخر	علف
چاق ترکی	بست و بند	صحیح و سالم	چاقو ترکی	×	مِکشطہ

٦١

ہ	ف	عر
چاک پیراہن	چاک پیراہن	+
چاکر	چاکر و نوکر	اجیر و شاکر
چالہ	رفتار	مشیۃ
چالاک	چست و چالاک	کمیش
چاند	ماہ و ماہ گیتی باج	قمر و [illegible]
چاند کا ٹکڑا	ماہ پارہ	فلقۃ القمر
چاند گہن	ماہ گرفتگی	خسوف
چاندنی رات	شب مہتاب	لیلۃ ضحیانۃ
چانول	برنج مقشر	ارز
چاہ	خواہش	اشتہاء و ابتغاء
چاہنا	خواہش	مشیۃ
چبانا	چاویدن	مضغ و علک
چپ چپاتا	خاموش	منصت
چپاتی	چپاتی و نان تنک	رقاق
چپٹ باز	سعتر باز	+

ہ	ف	عر
چاک	چرخ کلال	+
چاکری	نوکری و ملازمی	الخدمۃ بالاجرۃ
چال	روش	طرز و سیرۃ
چالیس	چہل و چل	اربعین
چاند دیکھنا	ماہ نو دیدن	اہلال
چاندرات	شب ہلال	غرۃ و لیلۃ الہلال
چاندنی	مہتاب	قمراء و فحمۃ
چاندی	سیم و نقرہ	فضۃ و لجین
چاہ	دوستی	وداد و حب
چاہنا	دوستی داشتن	ود و رغبۃ
چاہی	چاہی کرم و تر	[illegible]
چبوترہ	ماہتابی دکان	دکۃ و دکان
چپ	خموش بصیغہ امر	اصمت و صہ
چپٹ باز	طبق زن	سحاقۃ
چپٹی	طبق	سحق

ہ	ف	عر
چٹی اڑانا	طبق زدن	مُساحقہ
چھڑا	لک شستہ	اللبث المغسول
چپچپاہٹ	چسپیدگی	لزوجة
چپڑی	روغنہ	مُرقّل
چپکانا	چسپانیدن	الزاق بالکسر ۱۲
چپکنا	چسپیدن	لُصُوق
چپنی	سرپوش	×
چت	ستان	مُستلقی
چتلا	رنگارنگ	مُبرقش
چتالنا	خستہ کردن	تجریح
چٹان	خرسنگ	صخرة
چت پٹ	بیک ناگاہ	بغتة
چٹخارنا	×	نمطق
چٹکی	تیلک و بشگ	قرصة
چٹکی بھر	بقدر یکسر انگشتان ورایند	قبضة

ہ	ف	عر
چٹھا	×	مغلطے
چپ بیٹھنا	تن زدن	صمت و سکوت
چپڑا وچپڑی	چیخ	الرمص و رمصاء
چپکا کرنا	خاموش گردانیدن	اسکات بالکسر ۱۲
چپکن	چپکن	قباء
چپکی کہنا	آہستہ گفتن	اسرار
چپنی	کاسہ زانو و آئینہ زانو	ناغضة
چترا	ہشیار	عض
چت پڑنا	برپشت خوابیدن	استلقاء
چٹا	سپید	یقق
چٹائی	بوریا	حصیر و بوریا
چٹھا	اچھرہ	بلسك
چٹخانا	انگشتان را خائیدہ آواز کردن	فرقعة
چٹکی بجانا	فرتک زدن	زنجرة
چٹکی بھرلینا	بسرِ دو انگشت برداشتن	قبص

بجیم فارسی

ہ	ف	عر
چٹکی سی ملکر دونا	بسر انگشتان مالیدہ شکستن	قَرص
چٹلا	×	وُصلہ
چٹھی نکاسی کی	خط گذارہ	جَواز
چٹیلا	زخم خوردہ و خستہ	مَجروح
چڑو	روسپی	فاجرہ و فاعلہ
چراغ	چراغ	سراج و ذبالہ
چراغ جلانا	افروختن	توقّد
چراغدان	چراغپایہ و چراغ بر	منارہ و مشکوٰۃ
چراغ گل ہونا	خاموش شدن و مردن چراغ	طُفو
چرانا	چرانیدن	اِرعاء
چربی	چربو و پیہ	شحم
چرچا کرنا	واگفتن	تذکّر
چرخا کاتنا	رشتن	اِغزال
چرس	شکلن شکنج و کنجلک	غرو غضن
چرنا	چریدن	رعی و رعی

ہ	ف	عر
چٹکی لینا	نشکنجیدن	قَرص
چٹنی	چشنہ	لَعوق
چٹیا	×	قَزع
چچا	افدر و عمو	عم اعمام جمع
چڈھا	پیغولہ ران	رُفغ و مغابن
چراغ پا ہونا	چراغ پا شدن و سیخ پا	اِستنان
چراغ جلانا	افروختن	اِیقاد
چراغ گل کرنا	چراغ نشاندن و کشتن	اِطفاء
چراغ میں تیل ڈالنا	روغن بچراغ ریختن	مسکب الدہن
چرامہند	خنجیر	قُتار
چرچا	واگویہ	تذکار
چرخا	چرخہ	دُولاب الغزل
چرخی	چوبکین و توبیغین	مِحلاج
چرسا	چرم	سِبت
چرند	چرندہ	رعیّة

ع	ف	ہ
مَرج ۵۵	برای چریدن رہا کردن	چرنے کے لیے چھوڑنا
حَبُّ السُّمنة گرم وخشک	نقل خواجہ	چرونجی
زعفرق ۵۵	بدخو	چرچرا
نصب	دیگ بر دیگدان گذاشتن	چڑھانا
قود و جبر	لشکر کشی	چڑھائی
عُصفور بضمتین ۱۲	گنجشک ۵۵ چکوک	چڑیا
صیاد الطیور	داسیار	چڑی مار
یَنبُوع	چشمہ	چشمہ
نمام و واشی و ساعی	سخن چین	چغلخور ترکی فارسی
زند	آتش زنہ	چقماق ترکی ۱۲
سلق	چقندر	چقندر
مخلید	جغرات چکیدہ	چکادہی
سوم	نرخ کردن	چکانا
تلبّد و تلزّج	فتیلہ شدن مو	چکٹنا
انفصال	فیصلہ یافتن	چک جانا یا چکپنا

ع	ف	ہ
راعی	شبان بالضم ۱۲	چرواہا
اختلاج بالوجه	خمانیدن	چڑانا
ارقاء ۵۵	از پایین ببالا بردن	چڑھانا
صعود و مرتقی	زمینی کہ یک سر او بلند باشد	چڑھائی
صعود و تصعّد	بر آمدن	چڑھنا
سعلاة	مادہ غول	چڑیل
+	شیروان	چپستہ ۵۵
منظرہ	چشمک	چشمہ
نمیمہ و سعایة	سخن چینی	چغلی ترکی ۱۲
ایراء	آتش از آتش زنہ بر آوردن	چقماق جھاڑنا
ستارہ	چک	چک ترکی ۱۲
سدر	غبار آوردن چشم	چکاچوندہ
الیة	دنبہ	چکتی
نفاد	سپری شدن	چک جانا
ہلال القصبة	×	چکتر

عر	ف	ه
عریض	پہنا	پچلا
املس	لخشان	چکنا
تقرر	قرار یافتن	چکنا
دهن و سمن و دسم	چربی	چکنائی
طین لازب	گل چسپان	چکنی مٹی
مقاطعة بفتح طای مهمله	وابریدن	چکوتا
سُلَك	بچه کبک	چکور کا بچا
ذوق و همز	چشیدن و لب چش کردن	چکھنا
حرارة	x	چکی
مرحی	آسیاگر	چکی بنانے والا
نقر الرحی	آسیا تیز کردن	چکی رہنا
زرنوک	دسته آسیا	چکی کا کھونٹا
تلقط	دانه چیدن	چگنا
صخب و صیاح	شور و غوغا	چلانا
طست مهملتین	طشت و لگن	چلمچی ترکیست

عر	ف	ه
+	چکن دوزی کار	چکن
صلد	سنگ هموار	چکنا
مرضوض	ریزه ریزه	چکنا چور
+	جوان چرب	چکنیا
نحام و نحاة	سرخاب	چکوا چکوی
حجل	مرغ آتشخوار و کبک	چکور
اذاقة	چشانیدن	چکھانا
اقتمام	همه خوردن	چکھ جانا
رحی و غربة	آسیا	چکی
+	آسیابان	چکی رہا
فیلق	پره آسیا	چکی کا پاٹ
قطب	میخ آسیا	چکی کی کھونٹی
حکة	خارش	چل
راس البوری	چلم و سر قلیان	چلم
مشی	[illegible]	چلنا

عر	ف	ه
غرفه	کف آب	چلو
ستارة	چخ و پخ	چلون
دبّاغ	چرم ساز	چمار
لزوق	چسپیدن	چمٹنا
لعقه	یک چمچه	چمچا بھر
جلد	چرم	چمڑا
مغناطیس لغت یونانی ۱۲	×	چمک
تلألؤ و اضاءة	درخشیدن	چمکنا
طلق	×	چموٹے
حمص	نخود	چنا
صنار	چنار	چنار
دیدان	×	چنچنے
صندل	×	چندن بھاگہا ۱۲
وضیع	فرومایه	چنڈال
لذع	×	چنگ و چنگ

عر	ف	ه
تقلّب	گردیدن	چلنا پھرنا
وتر	چله وزه	چلّہ
ملقاط	آتشگیر و آتش کش	چمٹا
ملعقه	چمچه و قاشق	چمچا
شتّی	باران سرما	چمر برسے
سلخ	پوست کشیدن	چمڑا اُتارنا
لمع	فروغ و پرتو	چمک
خفّاش	شپره و مرغ مسیحا	چمگادڑ
انتقاء و التقاط	برگزیدن و چیدن	چنا
منتجب و منتخب	برگزیده و چیده	چنا ہوا
یاسمین	×	چنبیلی
+	دانه کشیدن	چنرا
اخفش	شپره چشم	چندھا
قبّرة	چکاوک	چنڈول
شرار	آتشیزه	چنگاری

۶۷

ہ	ف	ع
چنگاہونا	بہ شدن	بُرء
چنگھاڑ	آواز فیل	نئیم
چوبا	میخ آہن	مِسمار و سکّ
چوپایہ	ستور و چاروا و چارپایہ	بہیمہ
چوپڑ	×	×
چوت	کس	فرج
چوٹ	کوب	ضربہ
چوٹی مرغ کی	پوپ	اکلیل و تاج
چوٹی پہاڑ کی	تیغ و بینی کوہ	قلّہ و قنّہ
چوچی	پچو و پستان	ثدی و ضرع
چودھوین رات	شب چاردہم	بلماء
چورانا	دزدیدن	سَرَق بفتحتین
چوری	کمر ران	مِذَبّہ
چوری کا مال	مال دزدی	سُراقہ
چوڑانا	پہنا کردن	توسیع

ہ	ف	ع
چنگھاڑ	آواز سخت	صیحہ
چوپایہ کا نعل باندھنا	نعل بستن و زدن	اِنعال
چوبائی	×	مُتَناوِحہ
چوبدار	چوبکی و نقطارزی	[illegible]
چوپڑ باز	چارباز و چارسو	×
چوتڑ	سُرین	عَجُز
چوٹ کرنا	ضرب رسانیدن و زخم زدن	جرح
چوٹی عورتکی	جعد	فرع
چوٹی ترازو کی	زبانہ ترازو	عذبۃ المیزان
چودہ	چاردہ	اربعۃ عشر
چور	دزد	سارق و لص
چوری	دزدی	سرقہ
چوری دیکھنا	دزدیدہ دیدن	مسارقۃ النظر
چوڑا	پہن و پہناور	عریض و وسیع
چوڑائی	پہنائی	سعۃ و فلح

ه	ف	ع
چوڑی	دست برنجن	مَسَك و وَقْف
چوسنا	مزیدن و مکیدن	مَصّ و مَرْث صاد مہملہ ۱۲
چوکا	دندان پیشین مع رستنگاه	کُرسی الاَضراس
چوکڑی [illegible]	[illegible]ن وزدن	ضُبُرَان
چوکھٹ	چوب پیرآستانه	اُسْکُفّه و نِجَاف
چوکی	زیرگاه و صندلی	کُرسی
چوکی دینا	نگہبانی کردن	کِلاء و حِفَاظَة
چول	پاشنه در	رِجْل الباب
چوما در ترکی او پ ۱۲	بوسه ماچ فارسی ۱۲	قُبْلَة و لَثْمَة ۱۲
چومیخا کرنا	چارمیخ	التَّعذیب باَرْبَعَة اَوْتاد
چونچ	نول و کلب	مِنْقَار و مِنْسَر
چونچ مارنا	نول زدن	نَقْر و نَسْر
چوہا	موش	فَار و بَرْبُوع
چوہیا	ماده موش	فَارَة
چھاپا	مهر خرمن	دَوْشَم

ه	ف	ع
چوزه و چوچه	الضا و بچه مرغ	فَرُّوج و فَرْخ
چوک	×	خَطَاء
چوکا از اقسام [illegible] ۱۲	سهم پادشاه	خُمَاص
چوکنا	هشیار و خبردار	یَقِظ و حَذِر
چوکھٹ بازو	دریواس برون پلیناس	×
چوکیدار و در ترکی [illegible]	پاسدار و پاسبان	حَارِس احراس جمع ۱۲
چوگان	چوگان	مِحْجَن و مِعْصَا و [illegible]
چولها	دیگدان و دیگپایه	اُثْفِیَه و مِنْصَب
چومنا	بوسه زدن	تَقْبِیل و لَثْم مثلثه ۱۲
چونا	آهک	کِلْس و نُوره
چوچلا	ناز	دَلال و غُنْج
چوکنا	از خواب برجستن	تَعَار
چوہٹا	چارسو	×
چھاپا	قالب	طَابَع
چھاپنا	بقالب زدن	طَبْع

[illegible]

ہ	ف	ع
چھاپا مارنا	شبخون زدن	تبییت سه
چھاتی	سینه	صدر
چھاتی کا پتھر	سنگ سینه	کلکل سه
چھاچھ	دوغ	مخیض سه
چھاگل	کوزهٔ سنگریزه شه	رکوة و مطهرة
چھالا	تبخاله	نغبول
چھانٹن	افشانه	نقابة
چھاننا	بیختن	نخل
چھب	آرایش	تقطیع
چھپرا	سبد	خزر
چھپانا	پوشیدن	کتمان
چھپٹی	فروزینه	ضرام
چھپکلی	کرفش و چلپاسه	وزغة
چھت	بام و درسنج	سطح و سقف
چھتا	لانه و آشیان موم	مشار و خلیة

ہ	ف	ع
چھاتا	برکار و سینه وبار	صدار
چھاتی لگانا	در بر گرفتن	الضم الی الصدر
چھاج	غله افشان	منسف
چھوارا	خرما	تمر
چھال	پوست درخت	لحاء
چھالا پڑنا	آبله زدن	نفط
چھانا	پالودن	ترویق
چھانو	سایه	ظل و فیء
چھبیچہ	منجلاب	بالوعة
چھبڑی	×	غریر
چھپٹی	چوب بیزه	وقش
چھپر	چپر	+
چھپکے نکلنا	پنهان بیرون شدن	انسلال
چھتا	کبوتر	ساباط
چھت پاٹنا	سقف کردن بام خانه	تسقیف

[illegible]

[illegible]

ه	ف	عر	ه	ف	عر
چھت پٹکنا	چکیدن و سیج	توکاف	چھتر	چتر	مظلّة
چھتری	آفتاب گیر	ظُلّة	چھتری	آده موھلہ	موقعة الحمام
چھٹکنا	فرو ریختن	انتشار	چھٹکانا	درہم ریختن	نثر
چھٹی کا کھانا	زان شو	خُرس	چھٹی	×	فراغ
چھجا	باران گیر	کُنّة	چہچہا	سخت سرخ	احمر قانی
چھچھورا	تنره شه	بذور	چھچھوندر	موش کور	خُلد
چھچھوندر آتشبازی	موشک	+	چھچھوندر چھوڑنا	موشک دوانیدن	+
چہچہا	چہچہ آواز بلبل	صفیر و سجع	چھرا	دشنه	ساطور
چھڑانا	رہانیدن	انجاء و انقاذ	چھڑانا	رہانیدن گرو	فکّ
چھڑانا	بہر طرف کردن	عزل	چھڑکنا	آب زدن	رش
چھٹنا	کوبیدن	دقّ	چھرا	چھره	سخنة
چھرمرا	چوبینه	مشیق	چھری	کارد و کرد لک	سکّین
چھپرا	ساچمه	×	چھڑی	چوب تعلیم	قضیب و مطرقة
چھری مارنا	کارد زدن	وجاء	چھلکا چھلکا	گلست و پست	سکران و طافح
چھلک جانا	خوب سیر شدن	امتلاء	چھکڑ	سرهنگ	صقع

ہ	ف	ع
چھترا	گردون	عَرّادة
چھاکا	پوست میوه درخت	قِشر و لحاء
چھلکانا	اندک بول بی اراده انداختن	النضح بالبول
چھلوری	کژدمه	داحِس
چھلا	لای و لش	وحل و ردغه
چھلنا	درویزان	مِصفاة
چھنکا	شش انگشتی	اَعنَش
چھنگلیا	کالنج کلک	خِنصر
چھوڑنا	رها کردن	اِطلاق و تخلیه
چھوڑنا	گذاشتن ستور بهر چریدن	سَرح
چھوڑنا	گذاشتن زنان	تطلیق
چھوکرا	ساده رد	اَمرد
چھیپ	بهک سفید	بهق ابیض
چھیچھڑا	پوش و چنده	x
چھید	سوراخ	نقب و خربه
چھابل	فریب	خدع
چھلکتا ہوا	لبریز و سرشار	دِهاق
چھانی	پرویزن و گربال	غربال و منخل
چھلا	کچه	فتخه
چھلا پہننا	کچه پوشیدن	تفتخ
چھنال	زنیک و روسپی	قحبه و فاجره
چھنکانا	x	تعطیس
چھوٹنا	رهائی	نجاة
چھوڑنا	بریدن	قطع
چھوڑنا	گذاشتن جانور شکاری	اِرسال
چھوڑنا	سر دادن بندوق و توپ	ضرب و تخلیه
چھوچھی	ماشوره	القصبة الصغيرة
چھی جانا	شگافته شدن سوراخ سوزن وغیره	انخرام
چھیپی	چاپه گر	وشاء و منمج
چھلا ہوا	نخته شده	مقشور و مقشّر

اُ	ف	عر	اُ	ف	عر
پچھلن	خراشه و تراشه	خراطه و نحاته	پچھلنا	پوست کندن	اِلتحاء
پچھیانا	خراشیدن و تراشیدن	نحت و سحو	پچھیا چھینی	کش مکش	منابذه و مجاذبه
چھینٹ	چکیدن و گل شده سرشک	رشاش بفتح ۱۲	چھینٹ	چیت و جامه بوته دار	نشیل و وشی
چھینٹا پڑنا	اندک باریدن باران	ترشیش	چھینٹا دینا	آب زدن	رش
چھینٹا دینا	فریب و دم دادن	خدع و ختل	چھینک	شوسه شنوسه	عطسه
چھینکنا	عطسه زدن و دادن بر آمدن	عطاس	چھین لینا	در ربودن	سلب و اختلاس
چھینی	آژینه	منقر	پچھیتر	چرک چشم	رمص و غمص
چیت بیای مجهول ۱۲	هوش	ادراک	چیتا معروف ۱۲	یوز	نمر
چیچک	چیچک و سرخجه	جدری و حصبة	چیچک رو	چیچک و آبله رو و بر زده رو	مجدور و مجدر
چیخ	شور	ضجیج	چیرا او تارنا	دوشیزگی بردن	اقتضاض
چیرنا	شگافتن و دریدن	شق و خرق	چیرا	نوعی از دستار	+
چیرا	دختری و عذره	عذارة	چیره بند	دوشیزه	بکر
چیل	زغن و غلیواژ و خات و گید	حداة و حداء و شهاجر	چیلا	بنده	عبد
چین	آرام و آسایش	راحة	چین	شکن	غضن
چیں چیں	چاو چاو	سقسقه	چینی	شکر سفید	سکر

ه	ف	عر	ه	ف	عر
چیولی	تافتہ	اِستبرق	چیونٹا	مورسواری	عجر وف
چیونٹی	مورچہ	نملہ و ذرہ	چیونٹا	شوشو	دُخن

باب حای حطی

ه	ف	عر	ه	ف	عر
حاجت	حاجت	ضارۃ	حاضر جواب	حاضر جواب	تلقاع
حاضر کرنا	حاضر کردن	تعبیتہ و اِحضار	حال لانا	حال و سماع کردن	وجد و سماع
حیا	شرم	حیا	حجت	حجت	حجۃ و دلیل و برہان
حرارہ	جنبش بعرق	اهتزاز	حرام مغز	حرام مغز	نخاع
حرامزادہ	حرامزادہ	زنازادہ و تخم حرام و ولد الزنا و ولد الحرام	حرامزادہ	فتنہ انگیز	شریر
حرام کا مال	مال حرام	سُحت	حرص	آز	طمع و شم
حریصی	آزمند و آزمند	حریص	حریف	ہم آورد و ہم پیشہ	قرن
حریرہ	x	حسیۃ	حقہ	قلیان	بوری و مداعۃ
حلال کرنا	ذبح کردن	ذبح	حلکاری	حلکاری	مذہب و مفضض
حلوان	بزغالہ	حلام و حلان	حلوا سوہن	حلوای سوہان	[illegible]
حلوائی	حلوا فروش	حلوانی و حلوائی	حمام	گرمابہ	دیماس و بلان
حمیل	زیور گلو	وشاح	حوض	آبدان و تنور	حوض و صہریج

[illegible]

ہ	ف	عر
حویلی	خانہ	دار و بیت
خاک تودا	خاک تودہ و آمارج	×
خاکروب	چرک کش و جلال	مُطہّر
خاگینا	خایہ زیرہ خایہ گینہ	عُجّہ بضم عین مہملہ
خانسامان	سیر سامان و ناظر	×
خانہ داماد	خانہ داماد	×
خاوند بکسر واو ۱۲	شوہر و شوی	بعل و زوج
خدا او ٹھائے	خدا بر دارد	×
خدا نخواستہ	خدا نا کردہ خدا نکند	×
خرانے مجہول ۱۲	نفیر خواب و خر خر	نخیخ و غطیط
خرادی	خرادشہ	خرّاط
خرچ	خرچ و ہزینہ	صَرف
خرجی	خرجین	خُرج
خرفا	خرفہ سر و تر ۱۲	بقلۃ الحمقاء و فرفخ
خزانچی	خزینہ دار و گنجینہ دار	خازن و خزّان

باب خای معجمہ

ہ	ف	عر
خاکروب	خاکروب	کنّاس
خاکشی	خاکشی و خاکشو	خُبّۃ بخای معجمہ ۱۲
خالی	تہی	صفر بکسر صاد مہملہ ۱۲
خانہ باغ	بستان سرای	حدیقہ
خاوند بفتح واو مخفف خداوند	خاوند	مالک و مولی
خچر	استر	بغل
خدا سے کام پڑنا	کار بخدا افتادن	×
خدمتگار	خدمتگار و آدم	خادم
خراو	×	مخرط و مخراط
خربوزہ	خربوزہ و خربوک	خربز و بطیخ
خرچ بالائی	بالا خرجی	×
خرچی	چرمہ	برطیل
خرگوش	خرگوش	ارنب
خزانہ	گنجینہ	مخزن

65

[illegible]

ا	ف	عر
خشک	خشک	یابس
خشکی (ملی معروف)	خشکی	یُبس
خضاب	خضاب	خِضاب
خط	خط	رقیم وکتاب
خط نکلنا	خط برآمدن و سبزه دمیدن	تبقیل
خلال کرنا	خلال کردن	تخلل
زبان خصبات	بوریاباف	ناسج الحصیر
خمیر اوٹھنا	خمیر آمدن	اختمار
خمیر رکھنا	خمیر کردن	تخمیر
خمیری روٹی	نان خمیر	خبز الخمیر
خواب	خواب	رؤیا
خوان	خوان	خوان وطبق
خوانچه	خوانچه وطبقچه	الطبق الصغیر
خوبانی	شکربادام	مشمش
خودپسند	خودپسند و خودرائی وخودسر	راکب الراس

ا	ف	عر
خشکه	×	بهط
خشکی	برسم	لواشه
خضاب کرنا	خضاب کردن وزدن و نهادن	اختضاب
خط	سبزه گرد لب ورخساره	بقل
خلال	دندان کاو	خلال
خم ٹھونکنا	دست به بازو زدن	ضرب الیدین علی العضدین
خمیر	آرد سرشته	عجین
خمیر کھٹا ہونا	ترش شدن خمیر	تموخه
خمیرا	خمیرمایه	فتاق
خنجری	خنجری	دقیف
خواب پریشان	خواب پریشان	اضغاث احلام
خواجه وخواجه سرا	خواجه سرا	مجبوب وخصی
خواه مخواه	خواهی نخواهی	لاجرم ولابد
خود	خود	بیضه وترکه
خودغرض	خودکام	+

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
خوشامد	خوشامد	مداہنۃ و مداراۃ	خوشامدی	بادپیران	مُتملِّق
خوشبو	خوشبو	طِیب	خوشبو لگانا	خوشبو مالیدن	تضمُّخ
خوش خبری	مژدہ و نوید	بُشریٰ	خوشخبری دینا	نوید دادن	اِستِبشار
خوش خوراک	خوش غذا	مُعزهِل	خوش علاف	خوش علاف	دالِق
خوشی	خوشی و شاد	حُبور و سُرور و بَهجۃ و فرحۃ	خوگر	خوگر و خوکردہ	مُتعوِّد و مارِن
خوگیر	زین و تکلتو	لِبد لبود جمع	خون بہا	خون بہا	دِیَۃ
خون سپید ہونا	خون سپید شدن	*	خون کا پیاسا	تشنہ خون	عطشان الدم
خون کا چاہنے والا	خونخواہ	مُستقِص	خون کا عوض	×	قِصاص و قوَد
خونکا عوض لینا	خون گرفتن	اِقتِصاص	خون لینا	خون کشیدن	فصاد
خونی	خونی و خون دار	قاتل و سفّاک	خوے	خوی و شیوہ	سجیّۃ و شیمۃ
خو چھوڑنا	خوی باز کردن	ترک العادۃ	خوگر کرنا	خو دادن	تعوید
خوگر ہونا	خو کردن	تعوّد	خوید	خوید	خامہ

باب دال مہملہ

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
دابنا	بدست فشاردن	غمز	داتا	راد	سخی و جواد
داد مرض معروف	داد و تسمہ او رفن	قوبا	داد ضد ستم	داد	عدل و نصفہ

عر	ف	ه
جدّ	نیا و پدر پدر	دادا
اِغاثه	بداد رسانیدن	داد دینا
جدّة	مادر پدر	دادی
بارُوت	دارو بارود	دارو
قیّم و قوام	داروغه	داروغا ترکی۱۲
×	میربار	داروغه دیوڑھی
صِنّار	دستانه سپر	داستانا
جِهاز و عطاء	جهیز بخش	دان بالمهار لون
قسط و نصیب	آبخورد	داناپانی
ثغر و ضرس و سن	دندان	دانت
اِشتباک	دندان بدندان نشستن	دانت پیسنا
اَزم	بدندان بریدن	دانت کاٹنا
حَرق	دندان ساییدن	دانت کٹکٹانا
اِصطکاک الاسنان	دندان بهم سودن	دانت کرکرانا
اِفتِرار	دندان برآوردن	دانت نکالنا

عر	ف	ه
وجدان الفوات	بداد رسیدن	داوپانا
صِهر و ختن	شوهر دختر	داماد
دارالمرضی و مارستان	بیمارستان و بیمارخانه	دارالشفا
دَواء	درمان	دارو
×	میرآتش	داروغه توپخانه
قُفّاز	بهله	داستانا
ذَیل	دامن	دامن
تطعّم	×	دانا بدلنا
اِحباب	دانه افتادن	دانا پڑنا
اِمتیلاخ و قلع	دندان برآوردن	دانت اکھاڑنا
حَرق	دندان از خشم شکستن	دانت پیسنا
تسنین	بدندان گزیدن	دانت سے کاٹ کھانا
الصَّلة فی النوم	آواز کردن دندان	دانت کرانا
ضَرس	کند شدن دندان	دانت کھٹے ہونا
کَشر	دندان برآوردن و رنده از خشم	دانت نکوسنا

ہ	ف	عر
داہنا ہاتھ	دست راست	یدیمنی
دائی	دائی و دایہ و پیرده	مرضعة و ظئر
دبانا	فشار دادن	ضغطة
دبدبہ	فر	شوکة
دبلا	لاغر و نزار	نحیف و مهزول
دبھاسیا	پیچواک	ترجمان
دت	×	اِخسأ ۱۲
دتکارنا	راندن سگ	خسأ و خسوء
دوا	دوک ت ۱۲	حاضنة
دُر	گوشانیدن شجر	نقر
دربار	دربار	حضرة السلطان
دربان	دربان و پرده دار	بوّاب
دردرا	نیمکوفته	جریش
درز	درز	شقّ
درماہہ	ماهیانه و ماهوار	مشاهرة

ہ	ف	عر
داہنا	راست	یمین
دائی جنائی	ماچه پازاج	قابلة
دبا مارنا	کمین کردن	کمون
دبگر	سپر ساز	تراس
دبلاپا	لاغری	نحافة
دبے پانون چلنا	آهسته رفتن	دبّ بدال مهمله
دت دت	×	سترمًا سترمًا
دتون و داتون	×	مسواک
دودھی	شیر گیا	یتوع
دُر	دُر گوش	خرص
درباری کپڑی	رخت سلامی	+
درخت	درخت	شجر
دردزه	دردزه	طلق و مخاض
درزی	درزی و جامه دوز	خیّاط و ناصح
دروازه	در	باب

۷۹

ه	ف	عر
دروازه بند کرنا	دربستن	إغلاق
دروازه ٹھوکنا	بر در زدن	دقّ الباب
دریا	دریا	بحر و یمّ
دڑاڑ	شکاف	صدع و شق
دس	ده	عشر
دست پناه و دسپنا	آتش کش	ملقط
دست فروش	دست فروش	x
دستک دینا	دستک زدن و دستک زدن	تصفیق
دستگردان دینا	دستگردان دادن	إعارة
دسته	گلدسته	باقة
دسته	چپ راس و چپراس	x
دسوان	دهم	عاشر
دشمن جانی	دشمن جانی	قتل
دشمنی	دشمنی	شحناء
دعوتی	افسون خوان	معزّم

ه	ف	عر
دروازه بھیڑنا	در را فراز کردن	إطباق
دروازه کھولنا	در وا کردن	فتح
درنیتی	دستاس	مجشّة
دڑبا	گرتانه	أقتة
دست آویز	دست آویز	وثیقة
دسترخوان	دستارخوان و شیلان	سفرة و سماط
دستک	دستک	x
دستگردان	دستگردان	عاریة
دستگردان لینا	دستگردان کردن	استعارة
دسته	دسته کارد	نصاب
دسوان	دهیک	عُشر
دشمن	دشمن	عدوّ و عادی
دشمن ولی	دشمن ولی	حاقد
دعا دینا	دعا دادن و گفتن و کردن	دعا و دعوی
دغا	دغا و فریب	ختل و خلبة

[illegible]

[illegible]

ه	ف	عر	ه	فت	عر
دغاباز	دغاباز	خادع سله وخائل	دغا دینا	فریب دادن گول زدن ۲له	خدع و مکر
دغاکھانا	فریب خوردن	اِنخداع	دغدغا	دغدغه تشویش خاطر	توزع و تشتت
دغتی	دفتین	دَفتین سله	دکھ	رنج وآزار	اَذِیَہ
دُکھ	درد و بیماری	دَاء و وجع سله	دکھ دینا	درد کردن	وجع
دکھائی	بادبرین	جُنوب سه	دکھیا	زن حاجتمند	اَرملہ سله
دل	دل	قلب و فؤاد و جنان سه	دَل	جماعت بسیار	جمع غفیر سه
دلاسا	دلاسا	تسکین	دلاسا دینا	دل دادن	تسلیہ
دلال	سمسار و ستار	سِمسار	دلالی	دلالی	دلالۃ
دلدل	لای ولاش	وحل	دل لگانا	دل بچیزے و بستن و بستن	تعلق
دل کے پھپھولے پھوڑنا	آبلہ دل شکستن	شفاء	دل کے پھپھولے ٹوٹنا	آبلہ دل شکستن	تشفی
دل لگی	خوش طبعی	مزاح سله	دل میں گھسنا	در دل گنجیدن	رس سله
دلھن	بیو و بانو	عروس و ھدی سله	دلیتی	دستاس	بحشۃ سله
دُم	دم و ذنب	ذنب سله	دم	دم	نفس
دم	دم گاہ	حین و وقت	دمانا	دم دادن تیغ	+
دم بدم	دمادم	انا فانا	دمچی	پارۂ دم	ثفر سله

[illegible]

۸۱

[illegible]

[illegible]

عر	ف	ہ
کشتی	×	دم دبانا
فُلکة	سنگوک	دمڑا
حبس النفس	دم کشیدن	دم سادھنا
برق ولمع	درخشیدن	دمکنا
انخداع	فریب خوردن	دم کھانا
استراح	آرام گرفتن	دم لینا
تحریک الذنب	دم جنبانیدن	دم ہلانا
ذُنابة	دنباله	دنبالا
کبش	دُنبه	دُنبا
تغاوة	برآشفتن سپاه وغیره	دنگا
دُنیا	اینجهان	دُنیا
محراك	دوات آشوب	دوات جلانا
×	چراغ روشن کردن هندو	دوالا نکالنا
اب وعشب	فریز ومرغ	دوب واو مجهول ۱۲
هاجرة وظهیرة	نیم روز	دوپہر

عر	ف	ہ
خداع	دم دادن	دم دینا
ضیق النفس	دم گرفتن	دم رکنا
تلالؤ وبریق	درخشندگی	دمک
سکوت	خموشی اختیار کردن	دم کھانا
زِمکّی	دُغره	دُمچی
انخلاع	دم خوردن	دم میں آنا
یوم	روز	دن
دمّل وجراح وجنة	×	دُنبل
سِنّة	دندانه	دندانا
جهر	روزکوری	دلوندی
نون ومحبرة ودوات	آمه	دوات
سعی	دوادوش وتکاتک دو	دوادوش
مجنون	دیوانه	دوانا
مُواجهة	دوبدو	دُوبدُو
تغویر	فرود آمدن نیمروز	دوپہر کہا اترنا

[illegible]

ہ	ف	عر
دوپہر ڈھلنا	برگشتن آفتاب	زوال
دوپہر کو سونا	خفتن نیمروز	قیلولة
دودھ	شیر	لبن و درّة
دودھ پلانا	شیر دادن	ارضاع
دودھ پھاڑنا	بریدن شیر	تقطیع
دودھ پینا	شیر مکیدن	رضاع
دو دھارا	شمشیر دودمہ	ذو شفرتین
دودھ کے دانت	×	راضعة رواضع
دور	دور	بعید
دوڑ مارنا	ترکتاز	ایقاع
دور کی ہانکنا	بالا خوانی	[illegible]
دوڑنا	دویدن	عدو
دوزخ	دوزخ	سقر
دوستدلی	دوست دلی	ولیجة
دوغلا	اِکدش	ھجین

ہ	ف	عر
دوپہر کو چلنا	رفتن بہنگام نیمروز	تغویر
دودلا	دودلہ	متفکر
دودھ اترنا	فرود آمدن شیر در پستان	البان
دودھ پلائی	دایہ و شیر دہ	مرضعة
دودھ پیتا لڑکا	شیر خوار	رضیع
دودھ بڑھانا / اوپر پڑھانا	از شیر باز کردن	فطام
دودھ پیا سمجھ	×	درور و شیرۃ
دو راہہ	دو راہہ	طریق ذو جهتین
دورہ	حکمرانی	حکومة
دوربین	دوربین / ستارہ بین	منظار
دوطرفا	دو آن	اعلا
دوڑ جانا / دوڑ کر	تک و دو / رفتار	سعی
دوست	دوست	خلیل
دوشنبہ	دوشنبہ	الاثنین
دوغلی	زن اکدش	ھجینة

[illegible]

۸۳

ساز و ظهوری آرے در مجلس
کہ زمانہ [illegible] بالا خوانی دارد ۱۲
[illegible] نفیس [illegible] دال مہملتین و
آخر ہمزہ بروزن افعال ۱۲
[illegible] بروزن [illegible]
[illegible]

ہ	ف	عر
دوکان	دکان	دکّان و حانوت
دوکان کھولنا	دوکان واکردن	فتح
دولاتی تو بو	دولائی	رِتاق
دولتی مانا	نفتہ زدن	رَمح
دومنزلا	دومنزلہ خانہ و دو اشیانہ	ذو طبقتین
دونا دون	زیادہ از دو چند	اضعافاً مضاعفا
دودستی تلوار مارنا	تیغ دو دستی زدن	ضرب السیف بالیدین
دوہائی	فریاد	واغوثاه
دوہنا	دوشیدن	حلب
دھات	آب پشت	منی
دھارا	تار شیر و روغن و مانند آن	شخبة
دھارا	جای جریان آب	مجری الماء و ناصفة
دہانا	دہنہ	شکیمة
دھپ	سرخنک	صفع
دھجی	اندک پارہ جامہ	قزاع

ده

ہ	ف	عر
دوکان بڑھانا	تختہ زدن دوکان بستن	اغلاق
دوکھنا	انگشت در چشم کردن	تعرّض
دولتمند	توانگر و مالدار	غنی
دولھا	نو داماد	عروس
دونا	دو چند	ضعف
دونا مروا	مرزنگوش	سمسق
دوہائی دینا	داد خواہی کردن	تغویث
دوہتڑ مارنا	بر دو دست زدن	لدم
دھات	کانی	فلز
دھار	تیزی تیغ	غرار
دھاک	بیم و ترس	رعب و ہیبة
دھان	شالتوک و شالی	
دھبا	نشان رنگ مخالف	لطخ و شیة
دھتورا	x	جوز ماثل
دُہرا	سر حد	[illegible]

[illegible]

ہ	ف	عر
دُہرا	دوتا و دولا	مُثَنّٰی
دہرانا	بازگردیدن بیماری	نُکس و عفر
دھرتی کا پھول	سمارُوغ	کَمَاۃ
دھرن	زہدان	رَحِم
دھڑ	تن و پیکر	جُثمان و جُثّۃ
دھروہر	سپرد	وَدِیعَۃ و اَمَانَۃ
دھنسنا	بزمین فرو شدن	خُسُوف و خَسف
دھکا دینا	صدمہ دادن	صَدَم
دھکا لگنا	صدمہ افتادن	اِصابۃ الصّدم
دھماکا	x	ھَدّۃ [illegible]
دھمکانا	ترسانیدن	تصدید و انکار له
دھندھا	کار	اَمر و شان
دھنگٹی	پاونگ	مِدقّۃ
دھنکر	شالی زار شالی گرنج زار	مَزرعۃ الارز
دھنکی	کمانچہ زنان	حَنِیرۃ

ہ	ف	عر
دھرانا	امانت نہادن	اِیداع
دُہرانا	دوچارہ کردن کار	تَثنِیۃ
دھرم	x	ایمان و عقیدۃ
دھرنا	نہادن	وَضع
دُھڑکا	بیم و تپش دل	خوف و خفقان
دُہری بات	سخن پہلو دار	ذو معنیین
دَھکا	کوبش و کوفت و آسیب	صَدمۃ
دھکا کھانا	صدمہ خوردن	تصادم
دھکیانا	از پس صدمہ دادن	نحز و نهز
دھمک	کوفت آواز	صدمۃ الوقوع
دھمکی	بیم و ترس	وَعید [illegible]
دھنک	[illegible]	قوس قزح
دھنکنا و دھنیا	واخیدن و غیبہ زدن	نَدف و نفش
دُھنکی	لورک	مِندَقۃ
دُھنکی سے	پختہ	مندوف

[illegible]

بیم و سکون نون و فتح دال مهمله و فا گویند ۱۲

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
ڈھنی	گاودوشہ	عُلْبَہ	دھتی	تیر و دار بام	جِذع
دھنیا / سرد و خشک	گشنیز	کُسْبُرَۃ	دھنیا	پنبہ زن	نَدّاف
دھوان	دود	دُخان و بخار	دھوانا	دود آلودہ شدن	تَدَخُّن
دھوبن و دھوبی	گازر و زن / گازر	قَصّار مذکر و مؤنث	دھوپ	آفتاب و شید	ضحی
دھوپ کھانا	آفتاب دادن	تشمیس	دھوپ کھانا	در آفتاب نشستن	تَشَرُّق
دھوکا	تو نیکہ آن در غلط انداز ند	اُغلوطۃ	دھوکا	پیکیکہ از دور خم تا ز نشود	شَبَح
دھوکا ٹہنڈ / پیکیکہ در کشت	خوشہ	مجدار	دھوکا دینا	غلط دادن	مُغالطۃ
دھونکنا	تیز کردن آتش	اِیقاد النار	دھونکنی	آتش افروز	مِنفاخ
دھول	خاک سر [illegible]	بوغاء شمار	دھول اُڑانا	گرد بر انگیختن	اِثارۃ و ارھاج
دھول اُڑانا	گرد بر خاستن	قَتَم	دھول	سرچنگی شہ	صقع
دھول کھانا	کف دست بر سر خوردن	+	دھول مارنا	سرچنگی زدن	صقع
دھول میں لتھنا	بخاک غلطیدن	تمرّغ	دھونا	شستن	غسل و مَوق
دھونسا / کور گرت	دمامہ	نوبۃ مجاورۂ حالی	دھونی	×	بخور
دھونی دینا	بخور دادن	تبخیر	دھوون	آب چیز شستہ	غسالۃ
دھویا	چیز شستہ	غسیل	دہی	جغرات و ماست	ترنیب

۸۶

ه	ف	عر
دھیان	×	خَیَال بالفتح ۱۲
دھی جمانا	ماست بستن و خوابانیدن شیر	تَرْوِیب ۵
دُھینڈری	ظرف جغرات بستن	مِرْوَب ۵
دیاسلائی	کبریت	تَبْخِیَة ۵
دیپ زبان بھاکھا	کشور	اِقْلِیْم
دیر	دیر و درنگ	مَکْث و بُطْء ۵
دیری	دیری	بُطَاء ۵
دیکھنا	دیدن	رُؤْیَة
دیگچی	دیگچہ	کَفْت ۵
دے ڈالنا	ہبہ نمودن	ھِبَة و مِنْح ۵
دیو	دیو	عِفْرِیت
دیوار بنانا	دیوار کشیدن	تَحْوِیْط
دیوار پر چڑھنا	بر دیوار بر آمدن	تَسَلُّق ۵
دیوار گرانا	دیوار افگندن	نَقْض ۵
دیور	برادر خرد شوہر	حَمْو ۵

ه	ف	عر
دہی جمنا	نمفیتدن شیر فارسی قدیم ۱۲	رَوْب
دھیرا	سست	کَاهِل
دیا	چراغ	سِرَاج و مِصْبَاح
دیانت دار	دیانت دار	مُتَدَیِّن
دیدار	دیدار	لِقَاء
دیر کرنا	تاخیر کردن	تَأَنِّی و اِبْطَاء ۵
دیس	زاد بوم	وَطَن
دیگ	دیگ ہر کارہ	قِدْر و مِرْجَل ۵
دیمک	دیوک و دیوچہ	اَرَضَة ۵
دینا	دادن	اِعْطَاء
دیوار	دیوار	حائط ۵
دیوار کے بھی کان ہیں	دیوار ہم گوش دارد	وَلِلْحِيطَان آذان
دیوار گرنا	دیوار غلطیدن و افتادن	اِنْقِضَاض ۵
دیوٹ	چراغدان و چراغپایہ	مَسْرَجَة و مَنَارَة ۵
دیورانی	زن برادر خرد شوہر	سِلْقَة ۵

قرابتدار ... العموم ۱۲
بکسر سین و سکون لام
و فتح فا و واو در آخر آن ۱۲

الدال الهندی

ه	ف	عر
دیوہرہ	بتکدہ و بتخانہ	کنیسۃ و بیت الصنم
ڈاڑھی	ریش	لحیۃ
ڈاک	چپار	برید
ڈاک چوکی	اسکدار و یام	برید
ڈال	شاخ	غصن و فنن
ڈالنا	انداختن	القاء و طرح
ڈانٹنا	باز داشتن از کار	زجر و توبیخ
ڈانڈ	بیل چوب خلہ	مجذاف و مقذاف
ڈانڈ لینا	تاوان گرفتن	تغریم
ڈانک	نوہ و ورق زر نگین	×
ڈاہ	پژمان	غبطۃ و حسد
ڈب	قابو	قبضۃ
ڈبانا	در آب فرو کردن	اغراق
ڈبرا	گو گیر دران باران گرد گرد	حسی
ڈبکی دینا	در آب فرو کردن	غمس

ه	ف	عر
ڈاٹ	بند شیشہ	سداد
ڈاڑھی دھوپ میں سفید کرنا	ریش بدروغ سپید کردن	تبییض اللحیۃ فی الشمس
ڈاکا	غارتگران	مغیرون
ڈاکو	تاراج زن	مغیر و ناہب
ڈال	تیغہ	نصل
ڈالی	سبد و تفت	طبق
ڈانڈ	تاوان و جرمانہ	مصادرۃ
ڈانڈ دینا	تاوان دادن	مغرم و غرم بالفتح
ڈانس	پشہ	بقۃ
ڈانواڈول	سراسیمہ	متوزع
ڈاہن	جگر خوارہ	×
ڈبا	درج	حقۃ
ڈبڈبانا	اشکناک شدن چشم	تغرغر
ڈبکی	غوطہ و پاغوشن	غوص
ڈبکی کھانا	غوطہ خوردن	انغماس

ہ	ف	عر
ڈبکی مارنا	پاغوش زدن	غطس
ڈپٹنا	حملہ آوردن	مواثبة
ڈر	ترس و بیم	خوف و خشیة
ڈرانا	باواز مهیب ترسانیدن	ضغب
ڈرنا	ترسیدن	اشفاق
ڈف	دائره	دف و عرکل
ڈکار	آروغ و آحل	جشاء
ڈگ	گام	خطوة
ڈگنا	لغزیدن واز جا رفتن	زلة
ڈلی	پارهٔ نوفل وغیره	قطعة
ڈنڑ و ڈونڈ	شنا	سباحة الاد
ڈنک	نیش	شولة و شوکلة
ڈنک مارنا	گزیدن کژدم	لسع
ڈوبا	غرق آب	غریق
ڈوبنا	آب از سر گذشتن	غرق

ہ	ف	عر
ڈبیا	درجک	حقیقة
ڈپٹانا	تاختن و انگیختن	رکض
ڈرانا	ترسانیدن	تخویف و ترویع
ڈراہوا	ترسان	مذعور
ڈسنا	گزیدن مار	نهش
ڈف بجانا	دائره زدن	ضرب الدف
ڈکارنا	آواز کردن شتر	ارزاد
ڈگانا	لغزانیدن	ازلال
ڈلانا	باوزن جنبانیدن	تزوح
ڈلیا	سبد و تریانه	طبق
ڈنڈی	شاهین	منجم
ڈنکا	کوس	نقارة
ڈوب	یک قلم مداد	مدة
ڈوب بنیا	جامه در رنگ کشیدن	غمس
ڈوبنا	فرو شدن آشنا	غرف و غوص

ه	ف	عر	ه	ف	عر
ڈور	ریسمان کاغذ باد	حبل الطائرۃ	ڈورا	رشتہ	خیط
ڈورا ڈالنا	رشتہ در سوزن کردن	سلک	ڈوری	ریسمان چاہ	الحبل الدقیق
ڈوری	طناب	طنب و اطناب / وطنبۃ جمع	ڈوری	گردباف	×
ڈوریا	سگبان و سگ پرست	کلاب	ڈول	دول	دلو
ڈول	انگارہ	ھیولے	ڈولچی	دول کوچک	دلو صغیر
ڈولا	محافہ	مرتبۃ و محفۃ	ڈومنی	زن سرود خوان	مغنیۃ
ڈونگی	سنبک	قارب	ڈوئی	کفگیر	مغرفۃ
ڈہارس دینا	دلدہی	تسلیۃ	ڈہارس	پشتی	تقویۃ
ڈہاڑی ڈوم	خنیاگر	مغنی	ڈہال	سپر	جنۃ و ترس
ڈہالنا	در قالب زدن	سکب	ڈہانکنا	سرپوش نہادن	تغطیۃ
ڈہاک	پلہ	×	ڈہاٹا	دہان بند	لثام
ڈہاٹا باندہنا	دہان بند بستن	تلثم	ڈہائین لغت قصبات ۱۲	برم	عرلیتۃ
ڈہب	روش	اسلوب	ڈہکنا	سرپوش	غطاء بکسر غین معجمہ و طای مہملہ
ڈہڈہا	رنگ بسیار زرد	اصفر فاقع	ڈہڈی	دستغزہ	عصعص ہمہ مہملہ ۱۲
ڈہر	آواز گوز	ضراط معجمہ مہملہ	ڈہکانا	نمودن و ربودن	الاراءۃ والاختلاس

وضاد معجمہ و آخر یای مہملہ گویند ۱۲ ان و نیز از اشخاص خواص ... اندہ محاورہ اردو تحقیق شدہ کہ اطلاق لفظ ڈہڈہا بر رنگ بسیار زرد

ه	ف	عر	ه	ف	عر
ڈھکیلنا	از پیش افگندن	کَدْش	ڈھکی مارنا	در ہم کشیدن	جَرْمَزَة
ڈھلکا بیماری چشم ۱۲	سَبَل	دَمْعَة	ڈھلکانا	ریختن متعدی ۱۲	سَكْب
ڈھلکانا	غلطانیدن	دَحْرَجَة	ڈھلکنا	ریختن لازم ۱۲	اِنْسِكَاب
ڈھلکنا	غلطیدن	تَمَخْرُج	ڈھنڈورا پیٹنا	منادی کردن	مُنَادَاة
ڈھنڈورا	منادی زن چاچی ترکی	مُنَادِی	ڈھنگ	روش	سِیرَة و نَمَط
ڈھول	دہل و تبنک طبول جمع ۱۲	طَبْل	ڈھلکیا	دہل زن	طَبَّال
ڈھولائی	مزد برداری	جُعْل	ڈھونڈھنا	جستن گم شدہ	نِشْدَة
ڈھیٹھ	خیرہ و شوخ	جَرِی	ڈھیرا	یوچ و کاژ	اَحْوَل
ڈھیر کر دینا	یکجا دراہم کردن	تَکْوِیم	ڈھیری	تودہ غلہ	صُبْرَة
ڈھیلکی	غلتک	مِنْسَفَة	ڈھیل	درنگ	مُهْلَة
ڈھیل	شستی	تَطُوع	ڈھیلا معروف ۱۲	فرو ہشتہ	رَخْو
ڈھیلا	سست	کَاهِل	ڈھیلا مجہول ۱۲	کلوخ	مَدَر بفتحتین ۱۲
ڈھیلا کرتا	دور کردن تنگی	اِرْخَاء	ڈھیل دینا	مہلت دادن	تَمْهِیل
ڈھینڈھ چڑھنا	بار حرام	حَبَل الزنا	ڈیرا	خرگاہ	خَیْمَة
ڈیا	دانہ	بَیْت	ڈینگ مارنا	الاف زدن	تَنَفُّج

ه	ف	عر	ه	ف	عر
ڈیل	بَشن	قَدّ دقیقۃ	ڈیوڑھی	بالان	سُدّۃ
باب ذال معجمہ باتحتانی					
ذی الحج	ذی الحج	ذی الحِجّۃ	ذی قعد	ذی قعد	ذِی قعدۃ
باب رای مہملہ بالف					
راپی	نِشکرده	اِزمیل و شفرۃ	رات	شب / کہہ ترکی ۱۲	لَیل
راتب	روزینہ	وظیفہ و ادرا	راتکو چلنا	شبگیر زدن	سُری
رات دن	شبانروز	اصر مان	راج	شاہی	سلطنۃ
راچھ	وَند	+	راچس و راچھس بہلا	دیو	عِفریت
راس	تودۂ غلہ	کُدس	راس آنا	راس آمدن و گیرائی	وِفاق
راستہ	راہ	مَنہج	راکھہ	خاکستر	رَماد
راگ	ترانہ و سرود	غناء و نغمۃ	راگ و رنگ	راگ و رنگ	+
رال	آب دہن و کفک گلیز	رُوال و ریال	رال بہنا	روان شدن گلیز	ریل و امراغ
رانڈ	بیوۂ کاملہ	فاقد و آیم	رانڈ ہونا	بیوہ شدن	تأیّم
رانک لغت قصبات	فشردۂ برگہا	عُصارۃ	رانکا	انذیز	قلعی و صاص
راوٹی	چار طاق	+	راہ	راہ و درہ	سبیل و شارع

۹۲

۹۳

عر	ف	ہ
جواز	خط گذارہ	راہداری کا پروانہ
افراج	کوچہ دادن	راہ دینا
قاطع الطریق	راہزن و شبگرد	راہ زن
قطع الطریق	راہ زدن	راہ مارنا
عابر سبیل	راہی راہ رو	راہی
ملحیۃ	نمکینہ	راتیا
ربیع	بہار	ربیع
عشاء	شبکوری	رتوندی
کرسی المصحف	رحل و کیرخ	رحل
ترخیص	دستوری و رخصت دادن	رخصت دینا
استنظار	رخصت گرفتن	رخصت مانگنا
تقیوء	شکوفہ کردن	رد کرنا
مص عراق	دادودرڈولاد	رڈا
عصارۃ	افشردہ	رس
قاعد	سپہبد	رسالہ دار

عر	ف	ہ
تربص	چشم براہ داشتن	راہ دیکھنا
سد الطریق	راہ گرفتن	راہ روکنا
سفرۃ	زاد راہ	راہ کی روٹی
راس و ذنب	سرودم	راہ و کیت
خردل و نقاء	سپندان	رائی
ھدر و جبار	رائگان	رائگان
موسم و فصل	ہنگام چیزے	رُت
ہنیئا مریا خضرا مضرا	خوشگوار	رچاپچا
مہلۃ	زمان	رخصت
تودیع	پدرود کردن	رخصت کرنا
قی و استفراغ	رد مجازا ۱۲	رد
نسخ	قلم کشیدن	رد کرنا
ساقط	ناکارہ	ردّی
قلنسوۃ	رسن کلاہ	رسا
تؤدۃ	آہستگی	رسائن

ه	ف	عر	ه	ف	عر
رس بٹا	رسن ساز	رسّان	رسد	رسد	میرہ
رسد	رسد و بہرہ	قسط	رسکوک	مروارید کوچک	مرجان ولؤلؤ
رسم	روش	عادۃ و طور	رستا برتن	تراوش	راشح
رسنا	تراویدن	رشح	رسوا کرنا	رسوا کردن	فضح
رسوا ہونا	رسوا شدن	افتضاح	رسوائی	رسوائی	فضیحة
رسوت	فیل زہرہ	حضض	رسی	ریسمان رسن	حبل
رسّی	رسن چاہ	رشاء و شطن	رسید	یافتہ	خط الوصول
رشتا	رشتہ و برادری و خویشی	قرابة	رشوت	پارہ مال	رشوة
رشوت دینا	پارہ دادن	رشو	رشوت لینا	پارہ گرفتن	ارتشاء
رضائی	+	+	رفو	رفو	رفو
رفو کرنا	رفو کردن	رفو	رفو کھلنا	رفو برخاستن	انحلال الرفو
رفو کیا ہوا	رفو دادہ	مرفوء	رفوگر	رفوگر	رفاء
رکاب	رکاب	رکاب	رکاب	پا درتہ	+
رکابدار	رکابدار	+	رکابی	رکابی	صحن
رکت چندن	صندل سرخ	الصندل الاحمر	رکنا	باز ایستادن	صدود

رف

۹۴

عر	ف	ہ	عر	ف	ہ
حصر	عجز از خواندن	رُکنا	اِنقباض	دلتنگ شدن	رُکنا
مِثقب	اسکنہ	رکھانی	اِعراض	روگردانی	رُکھائی
سحق	سائیدن	رگڑنا	خدش	چیزی بچیزی شسودن	رگڑ
رمضان	ماہ روزہ	رمضان	اِصطکاک	بہم سودن چیز	رگڑنا
ملال	رنج	رنج دکھ	معرکہ	نبردگاہ	رن
×	چاشنی	رنجک	ملول	رنجیدہ	رنجیدہ
عزب	مرد بی زن	رنڈوا	مِسفن	رندہ	رندہ
شباق	زن بارہ	رنڈی باز	امرأۃ	زن	رنڈی
شحوب	گونہ برگشتن	رنگ بدلنا	لون	رنگ	رنگ
اِمتقاع	رنگ پریدن	رنگ فق ہو جانا	صبّاغ	رنگریز رنگرز	رنگریز
تصبیغ	رزیدن	رنگنا	×	رنگ بریدن	رنگ کاٹنا
مجہش	آمادہ گریہ	رُوانسا	مصبوغ	رنگین	رنگین
تغایر	رنجیدن	روٹھنا	اجہاش	گریہ در گلو داشتن	رُوانسا ہونا
خبز	نان پختن	روٹی پکانا	خبز و قرص	نان	روٹی
صوم	روزہ	روزہ	تدویل	روغن بنان مالیدن	روٹی چپڑنا

عر	ف	ہ	عر	ف	ہ
صوم و صیام	روزہ داشتن	روزہ رکھنا	صائم	روزہ دار	روزہ دار
محاورہ	روزمرہ	روزمرہ	افطار	روزہ کشادن	روزہ کھولنا
یومیہ	روزینہ	روزینہ	وظیفہ	روزینہ	روزمرہ
مداد	روشنائی و مرکب سیاہی	روشنائی	*	روش و راہ در چمن	روش
*	روغنینہ	روغنی روٹی	روشن	روشندان	روشندان
تترس	سپر کردن	روکنا	قطب	برسری پیر حکاوی	روکن
یابس	خشک	روکھا	شجر	درخت	رکھہ بہا کھا
مرض	بیماری	روگ	جاف و نفار	خشک نانہ	روکھی روٹی
منشفہ	رومال و روپاک	رومال	سقیم	بیمار	روگی
ابکاء	بگریہ درآوردن	رولانا	بغی	برآشفتن	رولا کرنا
بکاء	گریستن	رونا	انبعاث	فراہم آمدن	رول پڑنا
وطاء	پامال کردن	روندنا	بکی	مرد گریان	رونا
بکیہ	زن گریناک	رونی	زغب	موی زرد	رونگٹے
قطن	پنبہ	روئی	اقشعرار	موی تیخ شدن	رونگٹے کھڑے ہونا
دلیل و خریت	رہبر و بلد و راہنما و راہ دان	رہبر	تقفم	پنبہ شگافتن	روئی تومنا

۹۷

ہ	ف	عر
رہٹ	دولاب	عجلہ و غصمور
ریت	ریگ	رمل
ریتنا	سوہان کردن	سحل
ریٹھا	ریتہ گرم خشک ۱۲	فندق
ریڑھ	پشت مازہ و مہرہ پشت	صلب
رینٹ	خلم	مخاط
رینگنا یائے مجہول ۱۲	آہستہ رفتن	دبیب
ریوڑ	گلہ و رمہ	خیلہ و سرب
ریوندچینی	ریوند چینی	راوند

باب زای معجمہ

ہ	ف	عر
زبان نکالنا	زبان برآوردن	دلع
زٹل	ہرزہ و پوچ	ترہات
زچ کرنا	تنگ کردن کسی	اعجاز
زردآلو	خوبانی	مشمش
زردی بیضہ	زردہ	محۃ

ہ	ف	عر
رہٹا	چرخہ	دولاب الغزل
ریتا	کوراب	سراب
ریتی	سوہان	مسحل
ریچھ	خرس	دب
ریغل	لاغر	مہزول
رینگنا	آوازخر	شہیق
رینگنی	کجوک	عروق النساء
ریوڑی	گبیتا	قبیط
ریہ بیای مجہول	ریہ بیای معروف	*
زبان	زبان	لسان
زبان نکلنا	زبان برآمدن	دلوع
زچا	زچہ و زاچ	نفساء
زرد	زرد	اصفر
زردی	زردی	صفرة
زرق برق	زرق و برق	زخرف

	ه	ف	عر		ه	ف	عر
	زرگری	زرگری لوتره	+		زره	زره	دِرع ولام
	زره بنانی والا	زره ساز	زرّاد		زرا پہننا	زره دربرکردن	تَدَرُّع
	زره پوش	زره پوش	مُدَرَّع	باب الفاء	زفیل	سپیل	صَفِیر
	زفیلنا	شفلیدن	مُکَاء	باب الکاف	زکام	زکام	طُشَاش
باللام	زلف	زلف	صُدغ	باب المیم	زمانه	زمانه	زَمَن و دَهر
	زمین	زمین	اَرض و غَبراء	باب النون	زنجیر	زنجیر	سِلسِلَة
	زنجیر کھٹکھٹانا	زنجیر جنبلیدن	قَعقَعَة		زنگی ہڑ	ہلیلۂ سیاه	اِہلیلج اَسوَد
بالواو	زور	زور و توانائی	قوّة و اَشُدّ	باب الهاء	زہر	زہر	سَم
	زہر	ہر چیز تلخ	عَلقَم		زہر دینا	زہر دادن	سَم
بالیاء	زیره	زیره	کَمُّون		زین	زین	سَرج
	زین پوش	زین پوش	غَاشِیَة		زین کسنا	زین بستن	اِسرَاج
	زینه	زینه و پایه و پله	دَرَجَة و مِرقَاة		باب سین مهمله		
بالالف	سات	ہفت	سَبع		ساتوان	ہفتم	سَابِع
	ساتھی	ہمراہی	صَاحِب		ساتھی	مددگار	مُعِین و ظَهِیر
	ساجھا	+	شرکة		ساجھی	+	شَرِیک

٩٩

ه	ف	عر	ه	ف	عر
سپاچق ۱ ترکی ۱۲	خنابندی وشیرہا	+	سادہ	سادہ	سَاذج ۱ معرب سادہ ۱۲
سارا	ہمہ	تمام وکامل	ساربان	ساربان وشتربان	حَادِی
ساڑھو	ہمداد وہمزلف وہمدامن	ظَام وظَاب	ساڑی	ساری وسارہ	+
ساس	خوشدامن	حَماۃ وخَتنۃ	ساکھو	سال	سَاج
ساگ	تروسبزی	خُضرۃ	سال	سال	سَنۃ
سالا	برادرزن	خَتن	سالگرہ	سالگرہ ورشتہ عمر ازوارستہ ۱۲	صابابہ
سالن	نانخورش وقتق نانہ	إدَام	سالوتری	+	بَیطار وبزداغ
سالی	خازنہ	خَتنۃ	سالیانہ	سالیانہ	مُسَانہۃ
سامان	سامان	عُدّۃ وعتاد	سامنا	روبرو	وُجاہ وقُبالۃ
سامنے ہونا	دوچار شدن	مُواجَہۃ	سامنے کرنا	دوچار کردن	تَوجیہ
سان	فسان	مِشحذ ومِسن	سان پر رکھنا	برسنگ راندن	شَحذ وسَن
سانس	دم	نَفَس	سانپ	مار	حَیّۃ
سانپ کا کاٹا رسی سے ڈرتا ہے	مارگزیدہ از ریسمان می ترسد	مَلسُوع الحیّۃ یخاف من الحبل	سانچہ	تمبک	قَالَب
سانڈا	رسن پای گاو	إتَاد	سانڈ	+	سَائِبَۃ
سانڈنی	شتر تیز رو	جَمّازۃ	سانتا	گل کردن	عَجن

ه	ف	عو		ه	ف	عو
سانولا	مردگندم گون وسبزه رنگ	اَسْمَرُو مَلِیح	باب السین المهملة	سانولی	زن سبز رنگ وگندم گون	سُمْرَآءُ و مَلِیحَة
ساہل	+	شَاقُول		ساہی	خارپشت وسخر وچکاسه	قُنفُذُ و دُلْدُل
سائی	پیشداد وتقدمه	سَلَمٌ وسَلَف		سایہ	سایہ	ظِلّ
سایہ ڈالنا	سایہ انداختن	اِظْلَال		سایہ ڈالنا	سایہ افگندن	اِظْلَال
سایہ میں آنا	درسایہ آمدن	اِسْتِظْلَال		سایہ میں بیٹھنا	نشستن درسایہ	اِسْتِظْلَال
سب	ہمہ	رُمَّة وزُوبَر وجُلَّة		سب کرنا	ہمہ خوردن	اِقْتِمَام
سب چڑھا جانا	ہمہ نوشیدن	اِشْتِقَاف		سبز قدم	سبز پا	+
سبورا	مچاچنگ	صَابُورَة		سبیل	سبیل آب خیر	+
سبیل رکھنا	آب خیر کردن	+	باب الیاء الفارسی	سپارا	سی‌ودو کر	فیشة وحشفة
سپاہی	سپاہی ولشکری	عَسْکَرِی وجُنْدِی		سپنا بھاکھا ۱۲	خواب	رُؤْیَا وحُلْم
سپیدا	سپیده	اِسْفِیدَاج		سپیدہ لگانا	سپیدہ زدن	+
سپاری	پوپل	فُوفَل	باب الفوقانی	ستر	شرمگاه	عَوْرَة
ستّر	ہفتاد	سَبْعِین		ستالی	ورفش	مِخْصَف
ستانا	رنج دادن	اَذَای		ستاور	بوزیدان	مُسْتَعْجِلَة
ستّر ابہترا	فرتوت	خَرِف		ستنجا	شترنج	+

۱۰۰

باب السین المهمله — با تای فوقانی هندی · با جیم · با حای حطی · با رای مهمله

ه	ف	عر
ستو	پست	سَوِیق
ستھرا	بہتر و خوب	مَلِیح وَ اَنِیق
سٹک جانا	پنہان بیرون رفتن	تَسَلُّل
سج	زیب	زِینَة
سجی	شخار	قِلی
سیج	آری	نعم و اجل
سحری	سحر	سَحُور
سر	سر	راس و ھامة
سری گای	گاو زمین	+
سر اوندھانا	سر فرو افگندن	اِطْرَاق و نکس
سرخ	سُرخ	اَحْمَر
سرخاب	سرخاب	نُحَام
سر دکھنا	سر درد کردن	تَصْدِیع
سر دوال	افسار	عِذار
سر سہلانا	دست بر سر کشیدن	مَسْحُ الرَّاس

با جیم فارسی · با های هوز

ه	ف	عر
ستو گھولنا	بشورانیدن	لَتّ
ستھیا	سرمه گر	کَحَّال
سٹھیانا	فرتوت شدن	اِفْداد و اِھْتَار
سجن	جانان	حَبِیب
سچ	راستی	صِدْق
سچّا	راست گو	صَادِق
سخی	راد	جَوَاد
سر آنکھوں پر	بسر و چشم	عَلَی الرَّاس وَالعَین
سراون	بزن و شکن	مِسْلَفَة و مَلَاسَة
سر توڑنا	شکستن سر	شَجّ
سرخا	اسپ سپید	اَشْهَب
سرخ بادا	سرخ باده	حُمْرَة
سر درد	درد سر	صُدَاع
سرسون	سرشف	خَرْدَل اَصْفَر
سرکانا	یکسو کردن	تَنْحِیَة

ه	ف	عر
سرکنا	یکسو شدن	تَنحّی
سرکہ	سرکہ	خَلّ
سرکے والا	سرکہ فروش	خَلّال
سرمہ دانی	سرمہ دان	مُکحُلَة
سرمئی	سرمئی	کُحلی
سرنگ	آہون	نَقَب و نَفَق و سَرَب
سرو	سرو	سَرْو
سرہلنا	جنبیدن سر	نغض
سریت قسمہ ترکی ۱۲	خاصگی	سُرِّیَة
سڑا	بوگرفتہ	عَفِن
سڑا سڑ	شپاشپ	+
سڑک	شاہ راہ	جادّة
سڑی کیچڑ	لای و لجم	حمأ و حمأة
سزا دینا	سزا دادن	تعذیب
سستا	ارزان	رخیص

با الرای المہملة — با الزای المعجمة — با السین المہملة

ه	ف	عر
سرکنڈا	کلک و نی	یَراع
سرکھولنا	سرا وا کردن	خَسَر
سرمہ	سرمہ	کُحل
سرمہ لگانا	سرمہ کشیدن	کَحل و اِکتِحال
سرنامہ	سرنامہ	عُنوان
سرنگ لگانا	نقب زدن	نَقبُ السَّرَب
سرہلانا	سر جنبانیدن	نَغض
سرہی	گز	قِدح
سریش	سریش و سریشم	سِراش
سڑنا	بوگرفتن	سَنَخ و عُفُونة
سڑاہند	سپست	سَناخة
سڑی	دیوانہ	مجنون
سزا	باد افراہ و کیفر	عُقوبة و عِقاب
سست	سست و کاہل و تنبل و متبل	کَسَل
سستانا	آرام گرفتن	اِستِراحة

۱۰۲

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
سستی	سستی و کاہلی	فُتور و کسل	سُسرا	خسر	صِہر سه
سسرال	خسر خانہ	بیتُ الاصہار	سطر	سطر	سطر اسطار جمع ۱۲
سفو سه	سفرہ	سُفرۃ	سکت	زور و توانائی	طاقۃ و قوّۃ
سکڑنا	درہم کشیدن شدن پوست	تشنُّج	سکروار	آدینہ	جُمُعۃ
سکورہ سه	سکورہ و سکرہ	سُکرجۃ	سکہ	سکہ	سِکّۃ
سکھانا	خشک کردن	اِیباس سه	سِکھانا	آموختن	تعلیم
سِکّا مارنا	سکہ زدن	ضربُ السکّۃ	سگا بھائی	برادر عینی	شقیق و شه
سِل	سنگ صلایہ	صَلایۃ	سلائی	میل سرمہ	مِکحَل شه
سلائی	میل زخم	سِبار شه	سِلائی	مزد دوخت	جِعالۃ فه
سلائی پھیرنا	میل در چشم کشیدن	سَمل سله	سلام کروائی	سلامانہ و سلامی	+
سلامی	شلک سلامی	+	سلجھانا	از ہم کشادن	حَلّ
سلح خانہ	سلح خانہ	دارُ السلاح	سلفچی سله	لگن	طست
سلگانا	افروختن	قَبس عله	سم	سم و سنب	ثُرسِن عله
سمانا	گنجیدن	سَعۃ عله	سِمٹنا	فراہم آمدن	اِجتماع
سمجھانا	فہمانیدن	اِفہام	سمجھنا	فہمیدن	تفہُّم

فه جعالہ ... مزد کاری ... ۱۲
سله سمل بفتح سین مہملہ و سکون میم ... ۱۲
سله سلفچی ... ترکی چلابچی گویند و عربی طشت ...
عله قبس بفتح قاف و سکون موحدہ و سین مہملہ ۱۲
عله ... سعۃ بفتحتین بمعنی وسعت ۱۲

ه	ف	عر
سمدھیانا	خسرانگی	مُصَاھرۃ ۱ه
سمندر پھین	کفِ دریا	زَبَدُ البحر ۲ه
سمیٹنا	دامن چیدن	تَشْمِیر ۳ه
سننا	شنیدن	سَمْع
سناری	زرگری	صِیاغۃ ۴ه
سنبل کھار	مرگ موش	سَمُّ الفَار
سنبھالو	سیسبان ۵ه	ذُو خَمسۃ اَصابع
سنپیرا	مارگیر و مارافسا	حَوّاء ۶ه
سندیسا	پیغام	رِسَالَۃ
سنسی	انبر و ماشه	کَلبتان ۷ه
سُنگر	میوه فروش	فَاکِھَانِی
سنگدانہ	سنگدانه	قَانِصَه
سنگ مرمر	سنگ مرمر	مَرمَر و رُخام
سِنّا	فلس ماہی و رم ماہی و رخ	قُصُوص السَّمَک
سنیچر	شنبه	یَوْمُ السَّبْت و شیار ۸ه

النون

ه	ف	عر
سمندر	دریای محیط	اَلبحرُ المُحیط
سموسا	سنبوسه	سَنبُوسَق معرب
سن	لاده ۹ه	+
سُنار	زرگر	صائغ و صَوّاغ ۱۰ه
سنانا	شنوانیدن	اِسماع ۱۱ه
سنبھالنا	تیمارداری کردن	حِراسۃ
سنپولیا	بچه مار	جادِن ۱۲ه
سنجاف ۱۳ه	سجاف و عطف	کُفّه
سنڈاس	چاه مبرز	کِرْیاس ۱۴ه
سنسناہٹ	+	کت ۱۵ه
سنکھ	خرمهره	مِنقاف ۱۶ه
سنگم	سنگم	مُلتقی البحرین
سنوارنا	آراستن و آفرندیدن	زَین
سنہرا	زراندود	مُذَھَّب و ذَھیب
سنیچر	کیوان	زُحَل ۱۸ه

۱ه مصاهرة از باب مفاعلة ۱۲
۲ه زبد البحر بفتح زای معجم و موحده و دال مهمله یعنی کف
۳ه تشمیر بشین معجم
[illegible]

۱۰۵

ہ	ف	عر
سو	صد	مِأَة
سوتیا باٹی نام بازی ۱۲	+	قِرق
سوار ہونا	سوار شدن	رُکوب
سُوپ	چاولی و چج	مِنسَف
سَوت	انباغ و ہنی	ضَرّة و عَلّة
سُوت بواو معروف ۱۲	رشتۂ معماران و زریگ	مِطمَر
سُوتا	خُفتہ	نائِم
سوتنا	دست مالیدن بر شاخ تا برگہا فرو ریزد	خَرط
سوتیلا بیٹا	پسندر	رَبیب
سوجن	آماس	وَرَم اورام جمع ۱۲
سوچنا	اندیشہ کردن	تفکّر و تفکیر
سودا	سوداو دیوانگی	جُنُون
سوداگر	سوداگر و سودائے	تاجر
سورج	آفتاب	شَمس و ذُکاء
سورج گہن	گرفتگی آفتاب	کُسُوف

ہ	ف	عر
سُوا	تمنہ	مِسَلّة
سوار	سوار	راکب
سواری	بر نشستنے	مَرکَب
سُوبیسی داڑہی	ریش مانند غلافشان	کَاثّ اللِّحیة مِنسَف
سُوت بواو مجہول ۱۲	ناب و چشمہ	یَنبُوع
سُوت بواو معروف ۱۲	رشتۂ خام و ریسمان	غَزل
سونا	شاخابہ	خَلِیج
سوتیلا بہائی	برادر اندر	اَخیافی
سوتیلی ماں	مادر اندر	زَوجة الأب
سوچ	اندیشہ	فِکر
سوختہ	سوختہ و پارہ	حُرّاق
سودا	سودا	تَبایُع
سودائی	دیوانہ	مجنُون
سورج ڈوبے	ہنگام فرو شدن آفتاب	دُلُوک
سورج مکھی	درتاج آفتاب پرست	اذریون

ه	ف	عر
سوسن	خوک آبی	دُلفین له
سوفار	سوفار و فاق سے	خُرت
سوکھا	خشک	یابس و ضامل شه
سوگند	سوگند	حلیف و قسم
سولہ گھی	سہ دہ و سہ پرہ	طَبَن شه
سولہ سنگار	ہفت و نہ و ہر ہفت	+
سولی اوتارنا	از دار کشادن	اِنزال
سوم	ز کور	شحیح و بخیل
سونا	خفتن و چشم گرم کردن	نوم و رقود له و ہجوع
سونپنا	سپردن	تفویض
سونٹھ	شنگویر له	زنجبیل
سونڈ	+	خُرطوم
سونگھانا	بویانیدن	اِشمام له
سونیکاپانی	آب زر	ماء الذهب
سوہن	سوہان	مِبرد له

ه	ف	عر
سوغات	سوغات و ارمغان و نوبادہ [illegible] آورده	عُراضة شه
سوکھنا	+	نَشف له
سوکھنا	خوشیدن	یَبَس
سول	درد شکم	عِلّوص له
سوکھی روٹی	نان خشک	عَشْمة شه
سولی	دار	صَلیب
سولی دینا	بردار کشیدن	صَلب و تَصلیب
سونا	زر و طلا [illegible]	ذهب و عین و تبر له
سوناکھی	سنگ روشنائی	حجر النور له
سونٹا	کتک	دبوس له و مطردة
سوندنا	آشوردن	مزج و خلط
سونف	بادیان و رازیانہ	شمار و رازیانج شه
سونگھنا	بوییدن	شَم
سونا	سرخ	مُعصفر
سور	خوک	خنزیر

ہ	ف	عر
سوئی	سوزن	اِبرۃ
سِوَیّان	رشتۂ حلوا	اطریۃ و دُوَدِیۃ
سہاگن	شوہردار	مُحصِنۃ
سہنا	برداشت	تحمّل
سِیار	شغال	سرحوب
سیاہ	سیاہ	اَسوَد
سیاہی	سیاہی مرکب و زر کاتب	مِداد
سیاہ گوش	سیاہ گوش	عَجُل
سیپی	گوش ماہی	صَدَف
سیٹھا	بی مزہ	تَفِہ
سینگ	سینگ و بازن	سُفّود و مِقاد
سیدھا	راست	مُستَقِیم
سیر	گلگشت	سیر و طواف و تنزۃ
سیر	سیر و آسودہ	شبعان
سیڑھی	زینہ و نردبان	معراج و سُلّم و درجہ

ہ	ف	عر
سویا	سود بزبان شیراز ۱۲	شبت
سہارا	پادیرہ	سَنَد
سہرا	+	+
سہ منزلہ	خانۂ سہ آشیانہ	+
سیانا	ہشیار و زیرک	فطن و المعی
سیاہی	سیاہی	سَواد
سیاہی ڈالنا	سیاہی انداختن	مدّ و امداد
سیب	سیب	تفّاح
سیتلا	چیچک	جُدری و حصبۃ
سیٹی	شپیل	صَفِیر
سینچیا ہونا	چراغ پا شدن اسپ	اِستنان
سیدھی راہ	راہ راست	مستقیم صراط
سیر کرنا	سیر و گلگشت کردن	طوف و تنزۃ
سیر ہونا	سیر شدن	شبع
سیڑھی کے پائے	پایۂ نردبان	مرقاۃ

۱۰۷

ہ	ف	عر
سینا	سرب	اُنُك
سیکھنا	آموختن	تعلّم
سیم	+	غلاؤ القول
سیناکپڑیکا	دوختن	خیاطة
سینا بازکی آنکھوں کا	دیدۂ باز دوختن	حوص
سینتنا	نگاہداشتن	وعی
سینچاہوا	بسارده	مسقی
سیندور	شنگرف	شقرہ
سینکر	داس اخگل	شعاع
سینکنا	آتشکاری	تصلیہ
سینگ	سرون دن	نطح
سینگی والا	شاخ کش	حجّام
سیوتی	نسرین	نسترن
سیپنی خوان ۱۲	سینی	+

ہ	ف	عر
سیفا	سیفہ	سیف
سیل معروف ۱۲	تری و نم	ندوہ وبلہ
سیم کریج	+	فول
سیناپیوزیکا اور جوتیکا	کفش دوختن و موزہ دوختن	خرز
سینت	مفت	مجّان
سینچنا	آب دادن	سقی
سیند	نقب	نقب الحائط
سیندھالون	نمک سنگ	ملح الحجر
سینک	سیخ سرکج	منشل
سینگ	شاخ و سرون	قرن
سینگی	سیمرا	محجمہ
سینھڑ	+	زقوم
سیون	دوخت	خیاطة
سئیس کتلیچی ترکی ۱۲	سئیس و تہرا وچارہ ادار	سائس

باب شین معجمہ بالف

ه	ف	عر	ه	ف	عر
شافه	پرزده ع ٥	شاقه ٥	شام	شام	مساء
شامیانه	سائبان	مظلة	شاه بالا و شهبالا ٥	شهبالا و دوش	+
شب برات	شب برات و شب چک ٥	لیلة الصک	شبخون مارنا	شبخون زدن	تبییت ٥
شت پوری	هزارخانه	قبة ٥	شتر مرغ	شتر مرغ و قعه	نعامه
شجاع	دلیر	شجاع و بطله	شرابی	میخوار	شارب الخمر
شراب خانه	میخانه	مصطبة ٥	شرم	شرم و آزرم	حیاء
شرمیلا	شرمگین	حیی	شست	شست و زهگیر	+
شست	قلاب	شص	شطرنج	شطرنج	شطرنج
شطرنجی	شطرنجی	حنبلی محاورهٔ حال ١٢	شقه ٥	رقم	+
شکر بجاکها ١٢	ناهید	زهره	شکر شیرینی معروف ١٢	شکر	سکر ابوالشفا کنیت آن ١٢
شکروار	آدینه	جمعه	شکار	شکار	صید
شکارگاه	شکارگاه	مصاد	شکاربند	شکاربند و فتراک	+
شکرا	شکره و باهم ٥	+	شکنجه عذاب	شکنجه عذاب	دهق ٥
شکنجه کتاب	شکنجه کتاب و فید	+	شگون	شگون	فال و طیره ١٥
شلغم	شلغم	لغت و سلجم	شلک ١٥	شلک	+

بفتح شین معجمہ و لام مشدد مفتوح توپہا و بندوقہا کہ برای تعظیم امیری یا تہنیت وغیرہ سر دہند ١٢

ه	ف	عر
شلنگیں مارنا	شلنگ زدن	+
شمع	شمع	شمع
شملہ	شملہ و بنار عمامہ	عذبۃ
شنگرف	شنگرف	شنجرف و شنقرۃ
شوربا	شوربہ	مرق
شورا	شورہ	آبقر
شہترا	شہترہ	شاھترج
شہد	شہد و انگبین	شہد و عسل
شہر پناہ	شہر پناہ	سُور
شہرا	آوازہ	صِیت و سُمعۃ
شہنائی	شاہنائی و سورنائی	نفیر و زمّاطہ
شیرازہ باندھنا	شیرازہ بستن	+
شیر خشت	شیر خشت	+
شیشم	+	ساسم
شیشا	آبگینہ	زُجاج

ه	ف	عر
شلوکا	+	فرّوج
شمعدان	شمعدان	+
شناہ	سلو مرجادہ	زمیش و طوف
شور	شور و غریو	صِیاح
شوم	سوم	مشئوم بدبخت ۱۲
شہاب	ساناب	ماء المعصفر
شہتیر	شہتیر و فرسپ	الجذع الکبیر
شہ دینا	ریسمان دادن	+
شہرگ	شہرگ	وِداج
شہری	شہری	حضریّ
شیرازہ	شیرازہ	+
شیرازہ کھلنا	شیرازہ از ہم گسستن	+
شیر خوار	شیر خوارہ	رَضیع
شیشا	شیشہ	قارورۃ
شیشہ گر	شیشہ گر	زجّاج

ک	ف	عر
شیشی	+	قَدَّاسَةٌ
صابون	صابون	صَابُون
صاف کرنا	پاک کردن	تنقیه و تنظیف
صاف نکل جانا	صاف درگذشتن	+
صافی لوح	+	طَلَّاسَة
صحبت برآر ہونا	صحبت درگیر شدن	مُوَافَقَة
صحنک	طبق طعام	صَحْن
صراحی	صراحی	صُرَاحِیَة
صندل	چندن	صَنْدَل
صندلی	صندلی	مُصَنْدَل
صوف دوات	+	لِیقَة
صیقل گر	روشن گر	صَاقِل و صَیْقَل
ضرر	زیان کردن	ضَرَر و ضَیْر
ضروری	ناگزیر	واجب و لازم
طاق	طاق	طَاق

ک	ف	عر
باب صاد مهمله		
صاد کرنا	صاد کردن	+
صاف کرنا	به بیاض آوردن	تبییض
صافی	دستمال	جِعَال
صافی تنگ وغیره	صافی و پالونه	مِصْفَاة
صحن	صحن پیشگاه خانه	سَاحَة
صدقے ہونا	قربان شدن	تَفْدِیَة
صراف	زرشناس	صَیْرَفِی
صندل لگانا	صندل مالیدن	المَسْح بالصَّندل
صورت	صورت	صُورَة و هیئة
صوف النا	صوف در دوات انداختن	لِیق
باب ضاد معجمه و طای مهمله		
ضرورت	ناگزیر	ضَرُورَة و ضَارُورَة
ضیافت	مهمانی	ضِیَافَة
طره	بر پیشه و دستار و فش	+

111

عر	ف	ه		عر	ف	ه
ضیفن	طفیلی و شتاسه	طفیلی	باب الطاء مع الالف	طست وسطل	طشت	طشت
طلسم	طلسم	طلسم		طلیعه	طلایه و طرایه	طلایه
لطم	تپانچه زدن	طمانچه مارنا		لطمه	تپانچه شپلاق ترکی	طمانچه
طمنجه	تفنگچه	طنچه		طمع	آز نیاز	طمع
+	گنجشک توتی	طوطی	باب الواو	طور	انداز	طور
بهتان	+	طوفان		طوفان	طوفان	طوفان
اصطبل	طویله و آخر	طویله	باب الیاء	غل	گردن بند	طوق
باب ظای معجمه				مهیا	آماده و طیار	طیار
ظلم وجور	ستم	ظلم	باب الالف	ظالم	ستمگر	ظالم
محکمه	داوریگاه	عدالت		**باب عین مهمله**		
صیدلانی	دارو فروش و پیلوا	عطار	باب الشین	عشقه ولبلاب	پوتچه	عشق پیچه
تعطر	عطر مالیدن	عطر لگانا		معطرة	عطردان	عطردان
علاوه	تملیت و سبزی	علاوه	باب اللام	+	ازهر دوا نیافتن	علاج گم هونا
عمامه	عمامه	عمامه	باب المیم	عماری	عماری	عماری
+	سال دزدیدن	عمر چهپانا		امضاء	بسر بردن	عمر تیر کرنا

ہ	ف	عر
عتاب	سنجد	عُتّاب
عہد	پیمان	إلّ
عہدناما	عہدنامہ	کتاب العہد
عینک	چشمک	مَنظَرَة
غٹ غٹ	+	جَرجَرة
غرغرا	+	غَرغَرة
غسل خانہ	غسل خانہ	مُطہَّرة و مُغتَسَل
غش آنا	غش کردن	غَشی
غصّا کھانا	خشم فرو بردن	کَظم
غصّے ہونا	بخشم آمدن	إغتیاظ
غلام گردش	غلام گردش	+
غلو	شور	شَغَب
غور سے دیکھنا	دیدہ را نازک ساختن	إمعان
غوطا مارنا	غوطہ خوردن	غَوص
غوغا	شور	غَوغاء و جَلَبہ

ہ	ف	عر
عورت	زن	إمرأة
عہد کرنا	عہد بستن	مُعاہَدة
عیب جو	عیب جو عیبگو و بدگو	عَیّاب و لُمازة

باب غین معجمہ

ہ	ف	عر
غٹ ہونا	+	إعتکار
غرا	غرہ	غُرّة
غش کرنا	غش کردن	+
غصّا کرنا	خشم کردن	غَضَب
غصّے میں لانا	کسی را بخشم آوردن	إغضاب
غلام قول ترکی	غلام و بندہ	عَبد
غلامی	بندگی	عُبودیّة
غلّا	غلو و زالوک	بُندُقة
غوطا دینا	بآب فرو بردن	غَتّ و غَطس
غوطہ خور	غوطہ خور	غَوّاص
غول ترکیب	گروہ	فَوج

ه	ف	عر
غولک	غلّه‌دان	طبل
فاختا	فاختہ	فاختہ وصلصل
فال	شگون	فال
فالودا	فالوده	فالوذ ورعیدیۃ
فالیز	فالیز و پالیز	مبطخۃ
فانوس خیال	فانوس خیال	+
فراش	بساط افگن	فرّاش
فراغت	تونگری	ثروۃ ووسعۃ
فرد	کاغذ دفتر	قائمۃ وبارنامج
فروعی	ہوائی	ہوائی
فریادی	دادخواہ	مستغیث
فریبی بینا	فریب‌دان	غرور خداع
فصاد	رگزن	فصّاد
فوجدار	فوجدار	+
فیل مرغ	خروس بوقلمون	+

ه	ف	عر
باب فا		
فارغخطی	خط پاکی	براءۃ
فال لینا	فال گرفتن	تفأل
فالودیوالا	پالوده بند	بائع الفالوذ
فانوس	چراغ دان و چراغ پرهیز	فانوس
فتوحی	+	صدیر
فراشی پنکھا	خشت باد	خیش
فراغت	فراغت	فراغۃ
فرمائش	فرمایش	اقتراح
فریادرس	فریادرس	مغیث
فریب	فریب	خدیعۃ
فریبیا	دغاباز	خادع
فوّاره	فوّاره	منبع
فیل پاؤں	پیلپا و پاغر	داء الفیل
باب قاف		

ا	ف	عر
قابو	زور	قُدرة
قاز	+	قلولی
قاق	لاغر و ناتوان و زار	[illegible] و نحیف
قائم کرنا	قیز و گردن	+
قبا پہننا	قبا در بر کردن	تقبّی
قبضہ	قبضہ	مَقبض
قدغن	قدغن	تاکید
قرمزی	قرمزی	+
قسیاد او قسائی	قصاب شکن	+
قسم توڑنا	سوگند شکستن	حِنث
قسم کھانا	قسم خوردن	اِقسام و حلف
قطار	قطار	قِطار
قطع بند	+	مُضمّن
قفل	قفل	مِغلاق
قفل لگانا	قفل بر زدن	اِقفال

ا	ف	عر
قابوچی	خود کامہ و خود غرض	+
قافلہ	کاروان	سیّارة
قالیچہ	قالی و زیلوچہ	زِلّیة
قبا	قبا	قَبا
قبرستان	قبرستان و گورستان خموشان	جبّانة و مقبرة
قبولی	قبولی	+
قرق	قرق	ضبط
قسائی	گاوکش	قصّاب و مُقصّص
قسم	سوگند	قسم و حلف و یمین
قسم دلانا	سوگند دادن	[illegible] و اِحلاف
قسم لینا	قسم گرفتن	اِستحلاف
قط زن	قط زن	مِقط
قط لگانا	قط کردن و قط زدن	قطّ
قفل بند ہونا	بستہ شدن قفل	اِقفال
قفل کھولنا	وا کردن و کشادن	فتح

ه	ف	عر
قلعی گر	قلعی گر	+
قلم	شانچه	+
قلم پاک	قلم پاک کن	وَقِیعَة
قلمدان	قلمدان	مِقْلَمَة
قمچی	تازیانه	سَوط
قند	تبرزد	قَنْد
قوال	خنیاگر	شادی و مخنث
قی	شگوفه و اشگوفه	قَی و قَلْس
قیامت کرنا	قیامت کردن	اِقَامُ القِیامَة
قید	بند	آسْر
قیف	تکاب	قمع
قی کرنا	شگوفه کردن	اِسْتِقَاء
قیما	قیمه	اللحم المجزل
قینچی	گاز	مِقْرَاض
کابک	کابک و برج کبوتر	شربجة

ه	ف	عر
قلم	خامه	قلم و یراع و مزبر
قلم بند کرنا	قلم بند کردن	رَقَم
قلم تراش	کارد	سِکِّین
قلیا	قلیه	قَلِیَّة
قمری	قمری	قُمْرِی
قندیل	چراغواره	قِنْدِیل
قورما	گوشت بریان	لحم شوی
قیامت	رستخیز	قیامة و حشر
قیامت هونا	قیامت افتادن	قِیامُ القِیامَة
قیدی	گرفتار و بندی	آسِیر
قیق	قیق	قیق
قیمتی	بیش بها	ثَمِین
قیما کرنا	قیمه کردن و گشتن	خَرْدَلَة

باب کاف

ه	ف	عر
کاتنا	ریسیدن	اِغْتِزَال

عر	ف	ہ	عر	ف	ہ
جزو قطع	بریدن	کاٹنا	عض	گزیدن	کاٹنا
مقطرۃ	کلندر	کاٹھ	خشب	چوب	کاٹھ
+	دودہ	کاجل	قراب	نیام	کاٹھی
صانع	کاریگر	کاریگر	+	کارگاہ	کارخانا
قرطاس	کاغذ	کاغذ	ہندباء	کاسنی	کاسنی
قحط و محل	خشک سال	کال	وراق	کاغذگر	کاغذی
حب النیل	تخم نیل	کالادانا	اسود و اسحم	سیاہ	کالا
اجلاب	قحط افتادن	کال پڑنا	غداف و حاتم	کلاغ	کالاکوا
سوداء	زن سیہ فام و سیہ چردہ	کالی	سواد و سخمہ	سیاہی	کالکھ
شغل	کار	کام	کروباء	شاہ زیرہ	کالی زیری
+	مرد کار	کام کا آدمی	تمشیہ	کارروائی	کام چلانا
معدن	کان	کان	اذن	گوش	کان
نجوی	سرگوشی	کاناپھوسی	اعور	یک چشم	کانا
رجف	لرزیدن	کانپنا	مناجاۃ	سر بگوش گذاشتن	کاناپھوسی کرنا
عودق	چاہ جو	کانٹا	شوک	خار	کانٹا

واخر کاف تازی ۱۲ ... عودق بفتح عین مهمله و سکون واو و دال مهمله مفتوح و آخر قاف ۱۲

ه	ف	عر
کانٹا	خارخروس	صِیصِیَه
کانٹومیں گرنا	درخار افتادن	شِیکَة
کانپ نکلنا	برآمدن مقعد	خُرُوجُ المَقعَد
کاندھا	دوش و سفت	عَاتِق
کان کا میل	چرک گوش	تُفّ
کانون کان	کاغ کاغ	غَاق غَاق
کائی	جل آب و چغزواره وجامهٔ غوک	طُحلُب و عُدْ بَة
کائی لگا پانی	آب جل بسته	مُطحَلِب
کاپہل	+	عُودُ البَرق
کباب لگانا	کباب انداختن	تَکبِیب
کبتک	تاکی و تا چند	اِلیٰ متیٰ
کُبڑی	زن کوژ پشت	حَدبَاء
کبوتر باز	کبوتر باز و عشقباز	نَجّال
کُپّا	دبه	دَبَّة
کپڑا	جامه و رخت	ثَوب

ه	ف	عر
کانٹا چبھنا	خار خلیدن و خار شکستن	شَوك
کانٹے دیوار پر چننا	خار بر سر دیوار چیدن	تَشوِیك
کاندا	پیاز دشتی	عُنصُل
کان کھڑے کرنا	گوش نهادن	اِصَاخَة
کان ملنا	گوش مالیدن	عَرْص
کاہو سرد و تر ۱۲	کوک	خَسّ
کائی لگنا	جل بستن آب	طَحلَبَة
کایا پلٹنا	تناسخ زدن	تَنَاسُخ
کباب	تواهه و تبهره و تباهچه	کَبَاب
کبابی	کبابی	مُکَبِّب
کبرا	اخلنج و خلنگ و سیس	آبلَق
کبوتر	کبوتر و کفتر و سبار	حَمَامَة و یَمَام
کبوتری	ماده کبوتر	حَمَامَة و عِکرِمَة
کپاس	+	مُکَمهَل
کپڑا ہند	+	شِیَاطَة

119

عر	ف	ہ
حیض	حیض آمدن	کپڑوں سے ہونا
تبدیل اللباس	رخت آشتی کردن	کپڑے بدلنا
الباس	جامہ پوشانیدن	کپڑے پہنانا
کافور	کافور سرد وخشک	کپور بھاکھا
کلب وقضاعۃ	سگ	کتا
قرض وقص	مقراض زدن	کترنا
مقراض	کارد و کارد	کترنی
کثیرا	زول زدہ	کتیرا
+	کنارہ	کنارہ
+	گل خار	کٹائی
ولد الجاموس	بچہ گاومیش	کٹڑا
دیوث	زن جلب و قلتبان	کٹنا
مشربہ وسقایۃ	+	کٹورا
عضوض	گزندہ	کٹہا
قراع	+	کٹھ پھوڑا

عر	ف	ہ
نضو ونضح	رخت از تن بر کندن	کپڑے اتارنا
لبس	رخت پوشیدن	کپڑے پہننا
رعدۃ وزفزفۃ	لرزہ وفترو	کپکپی
دبیبۃ	ڈبہ کوچک	کپی
قرض	راہ چپ کردن	کترانا
قراضۃ	تراشہ وریزہ	کترن
کلبۃ ولعوۃ	لاس لادہ	کتیا
قسط	+	کٹ
قرعۃ	سپس کلان	کٹا
قطیعہ	پارۂ زمین آباد	کٹرا
الخرتق الاسود	خال زنگی	کٹکی
دلالۃ وقوادۃ	میاندار	کٹنی
فنجان	پنگان	کٹوری
بوتقہ	خلاص وبوتہ	کٹھالی
عس	+	کٹھرا

باب الکاف مع الجیم فارسی

ہ	ف	عر
کٹھری	سرغج	قعب
کٹھوتی	تغارہ	بتین
کٹیا	شست	شِصّ
کچا	خام	نیّ
کچرا	کالک و سفچہ	حدج
کچلا	پچ	خانق الکلب
کچہری	دفترخانہ	دیوان
کچھوی	مادہ کشف	طومہ

باب الکاف مع الدال المہملہ

ہ	ف	عر
کدو	کدو و داج	قرع و دبّا
کراہنا	آہ بر آوردن و کردن و زدن	تأوّہ
کرتی	نیم تنہ و شاماکچہ	اتب و مجول
کرسی	زیرگاہ	کرسیّ
کرسی بچھانا	کرسی نہادن	فرش الکرسی
کرکری خانہ	ستاع ردی	سقط
کرم	بخت	طالع

ہ	ف	عر
کٹھلا	گردن بند	تمیمہ و مقعاد
کٹھیا	کندو	کندوج
کجاوا	کجاوہ	محمل
کچا دھاگا	رشتہ پیچان	غزل
کچری	دستنبویہ	شمّام
کچور	کرور	زرنباد
کچھوا	سنگ پشت و کشف و باخہ	سلحفاۃ و غیلم
کدال	زاغ نول	معزق

باب الکاف مع الراء المہملہ

ہ	ف	عر
کراہ	ہای	آہ
کرتا	پیراہن	قمیص و غلالہ
کرجانا	رخنہ دار شدن شمشیر	تفلّل و تثلّم
کرسی	پشکریزہ	فتّہ
کرکری	تخمہ اسپ	شکیطۃ و سنق
کرگا	کارگاہ	منسج
کرم کلا	کلم	کرنب

ه	ف	عر
کرن	شعاع آفتاب	قرن الشمس
کروٹ	پہلو	جنب
کڑی	کرجن و کرکر	غضروف و غرضوف
کرُبدنا	کاویدن	نکث
کرُیز ہونا	بگریز	تحسیر
تخم کسم	کازیرہ	قرطم
کڑا	پارہ و دستبرنجن	سوار
کڑارہ	لب کشتیگاہ	شاطی و ساحل
کڑاہی	پاتیلہ	طنجیر
کڑک	کرک کک	مقفقہ
کڑک ہونا	کرک شدن	اقفاف
کڑواہٹ	تلخی	مرارۃ
کڑوڑا	×	مسیطر و مسلط
کڑی	حلقہ زرہ	حلقۃ الدرع
کس	کس	فرج

ه	ف	عر
کرنی	اندایہ و مالہ دگل مالہ	مسحاۃ
کروٹ لینا	پہلو خفتن	اضطجاع
کریدنا	آتش زیر و زبر کردن	حضوۃ
کریدنی	آتش کاو	محراک
کریلا کرم و خشک	شباہنگ	قثاء الحمار
کرڑا	سخت و کرخت	صلیب
کڑا	پای برنجن	خلخال
کڑاہ	پاتیلہ کلان	الطنجیر الکبیر
کرڑبی داڑھی	ریش دو مویہ	لحیۃ موخوطۃ
کڑکڑانا	کراجیدن	انقاض
کڑوا	تلخ	مر
کروڑ	صدلک	مائۃ مائۃ الف
کڑی	تیر بام	جذع و سہام
کڑی	آواز راندن ناکیان	حفحف و دجدجہ
کسان	کشاورز و برزگر	فلاح و حراث

ه	ف	عر
کسبی	روسپی لولی	بغی و قحبة
کمہار	کوزہ گر و کاسہ گر	فخار
کسنی	کشادزری	فلاحة
کسوٹی پر کسنا	بر محک زدن	امتحان علی المحک
کسیس	زاک زرد	قلقطار در رومی
کشت (در غیاث اللغات)	شہ دادن	×
کشتی لڑنا	کشتی کردن	مصارعة
کشتی پر ابھارنا	کشتی گرہ شدن	×
کشیدہ	کشیدہ	×
کفگیر	کفگیر	مطفحة و مغرفة
کفن چور	کفن دزد	نباش
ککڑی	کردہ فوہرک	کمثاة و مسفرة
کھوالی	لبغلک	فلین
کل	دیرفرد	آمس
کل کا لڑکا	زادہ دیروز	ابن الامس

ه	ف	عر
کستوری	مشک	مسك
کسم	گل کازیرہ	عصفر
کسوٹی	×	محك
کسنی	کلند برون سمند	محفر
کسیلا	زمخت	عفص
گشتی	گشتی (در برہان)	مصارعة
گنتے	کنکول	کجکول
کشتی باز	کشتیگیر کشتیبازند	مصارع
کفش	کفش	نعلین
کفن	جامۂ مرگ	کفن
کفنی	کفنی	×
ککڑی	خیار و کلوندہ	قثاء
کل	فردا	غد و غدوة
کل	آرام	راحة
کل کی رات	پریدوش	البارحة الاولے

باسماعران قدرست ۱۲

ه	ف	عر
گلانچ	جَبَست	طَفْرَہ و دو تَنْیَہ
کلانچ مارنا	بر جستن	طُفُوْر و دَنُوْب
کلبلانا	دردن جنبیدن	خُطُوْر
گلپ	انار	×
کلچا	کلیچہ	کَعْک
کلغا	تاج خروس	عُرْف الدّیک
کلک کا جنگل	نَیْستان	عَرِین و اَجَمَہ
کلغی	کلکی و کلل چغہ در ترکی ۱۲	×
کلمے کی انگلی	انگشت شہادت	سَبّابَہ
کلوار	میفروش	خَمّار
کلور	گاوجوان	جَذَعَہ و ثَنِیَّہ
کلاّ	تندہ	×
کلھاڑا	تبر چوب شگاف	صَاقُوْر
کلہ دراز	کلہ دراز	صَخّاب
کِلّی	کِنّہ	قَرَاد

ه	ف	عر
کلابتون	زر رشتہ	×
کلائی	×	سَاعِد
کلبلانا	جنبیدن نرمی و آہستگی	اِهْتِزَاز
گلتھی	ماش ہندی	قِلْت
کلس	سر طوق	×
کِلک	کلک	بَرَاعَة
کل کل	کلکل و کلمکل	صَخَب
گلمہ	جرغند	عَصِیْب
کِلنی	گنہ	قَراد
کلوار کی بھٹی	میخانہ	مَاخُوْر
کلونجی	سیاہ دانہ	شُونِیز
کلاّ	کلہ و سر	رَأس
کلھاڑی	تبر چوب شکن	فَاس
کلھیا	کوزہ و قفس	×
گلی	آب بدہن کشیدہ	زُغْلَة

ه	ف	عر
گلی	پرمرغ نورسته	شکیر
گلی	تریز	دخریص
گلی کرنا	آب بدهن کشیدن	مضمضة
کلیجی	جگر بند	سواد البطن
کمان	کمان	قوس
کمان چڑھانا	کمانرا زه کردن	توتیر
کمٹھا	کمان چوب	قضیب
کمر سیدھی کرنا	کمر سیخ کردن	×
کمک	یاری	اعانت و امداد
کملی	گلیم و کملی	حلس
کمنڈ ڈالنا	کمند انداختن و چیدن	ایهاق
کمہار	کلال کاسه ساز	فخار
کمیلا	جای ذبح گاو و گوسپند	مذبح و مجزر
کنبا	خویشاوند	قبیلة و عشیرة
کن پٹیا	شگافته گوش	اخرب

ه	ف	عر
کلی	غنچه	زهرو نور
کلیانا	شکوفه آوردن	تنویر
کلیجا	جگر و لوت	کبد
کلیل	برجستن اسپ از نشاط	استنان
کمانا	کسب کردن	اکتساب
کمائی	مزد کسب	طریف و مکسوب
کمخاب	کمخاب	×
کمک	کمک	مدد
کمل	پلاس	کساء
کمند	کمند	وهق
کمنگر	کمان گر	قواس
کمہلانا	افسردن و پژمردن	ذبل و ذبول
کمینگاه	کمینگاه	مکمن و مرصد و مرصاد
کنپٹی	بناگوش	صدغ
کنسلا	کنجک و کبک جنک	×

۱۲۴

ه	ف	عر
کنٹک	+	نحز
کنٹھ مالا	+	خنازیر
کنجوس	زفتہ	مستیک
کنچن	زر	ذہب
کند	کند	کلیل و کہام
کندہ	کلیدان	فلق و مقطرہ
کندی گر	جامہ کوب	قصار
کنڈا	پاچک دشتی	جشی
کنڈی	زرنین وزرفلین	زرفین
کنکری	سنگریزہ	حصاۃ
کن انکھوں سے دیکھنا	بگوشۂ چشم نگریستن	لحظ
کنگن	دست برنجن	سوار
کنول	یرقان	یرقان
کنگھی	درخت شانہ	مشط الغول
کنیر	خرزہرہ	دفلی

ه	ف	عر
کنٹھ استخوان گلو	+	قرددحة
کنجڑا	ترہ فروش و سبزی فروش	بقال
کنجی	کلید	مفتاح
کنچنی	لولی	رقاصہ
کندن	زرخالص	نضار
کندہ	تاپال	ساق الشجر
کندری	گردہ	نجران
کنڈل	خرمن ماہ و آفتاب	طفاوة و ہالة
کنسلائی	گوش خر	حریش
کنکری مارنا	سنگریزہ زدن	حصی
کنگال	+	مفلس و مسکین
کنگورہ	کنگرہ	شرفہ
کنگھی	شانہ	مشط و مسرح
کنگھی کرنا	شانہ زدن	تسریح و ترجیل
کوا	زاغ	غراب

۱۲۵

فارسیست بمعنی مستعمل و عربی
آنرا فلق بفتح فا و لام و مقطرہ
بکسر میم و سکون قاف و فتح طای مهمله
و رای مهمله بفارسی کلیدان بفتح
کاف و کسر لام و دال مهمله گویند ۱۲

ه	ف	عر	ه	ف	عر
کوا	ملازه و کنج و کره	لهاة	کوارا	×	بکر
کواری	بالست و دوشیز	عذراء	کواڑا	تخته در	مصراع الباب
کواڑ کھٹکھٹانا	بر در زدن	دق الباب و قرع	کوان و کنوان	چاه	بئر و قلیب
کوان کھودنے والا	کنکن	آبار	کوبا	کلوخ کوب	مدقة
کوتل	یدک	جنیبة	کوتنا	اندازه کردن	خرص
کوتوال	کوتوال و شبگرد	عاس عس جمع	کوته گردن	کوته گردن	اوقص و وقصاء
کوتھی	×	نعل	کوٹ	دژ	قلعة و حصن
کوٹنا	کوفتن	دق و دک	کوٹھا	بام	سطح
کوٹھ	تنوره بدن	×	کوٹھی	کندو	کندوج
کوٹھی	چوب پائین چاه	وشب	کوٹھی	خزانه تفنگ	×
کوچا دینا	زخم اندک زدن	وخز	کوچا	سپوختن	نخس و خذف
کوچنا	آجیدن و آژدن	غرز	کوچی	ذقنه غوزه	صیصة و شوکة
کود کود کے چلنا	جه جهان رفتن	حجل	کودنا	بر جستن	وثب
کودو	کدرم	×	کورو قور	زنجیره	×
کور	ریشه ناخن	شظیة الظفر	کورا	جامه ناشو	ثوب جدید

۱۲۶

ه	ف	عر	ه	ف	عر
کوسا	کوزهٔ نادیده آب	×	کورزه	کورده	×
کوٹا	خرمهره	مِنقاف	کوڑا بواو معروف ۱۲	خراش وخاکروبه	کُناسة وقُمامة
کوڑا بواو مجهول ۱۲	تازیانهٔ دهیا یک	دِرّة ومِقرعة وسَوط	کوڑه	پیس	بَرَص
کوڑی	یلی وخرمهره	وَدَعَة	کوڑھی	×	مجذوم وابرص
کوڑی	استخوان سینه	قص	کوڑی	ملک	فُوفُ
کوڑے والا	تازیانه زن	سَوّاط	کوڑے مارنا	تازیانه زدن	جلد ومشق
کوس	کروه	مِیل	کوس	سنگ نشان کرده	مَعلَم ونَصب
کوسنا	دعای بد کردن	الدعاء علیه	کوکابیلی	نیلپر ونیلوپر	نیلوفر ونینوفر
کوکرلینڈ	قفل بستن سگ	عقد الکلب	کوکرمتا	سماروغ	کَماء
کوکه ترکی ۱۲	همشیر	رَضیع	کوکھ	تهیگاه	کَشح
کول	گراس ولیب	لقمة واکلة	کولا	جای بستن شلوار	حِقوه
کولهو	چرخشت	مِعصار ومِدوارة	کومهل	نغم	النقب فی الحائط
کونا	بیغوله وپیغله	زاویة	کونچ	بالای پاشنه	عرقوب
کونچیں کاٹنا	پی کردن	عَرقبة	کوند	درخشش	برق
کونڈا	لاوک	مِرکَن واجّانة	کونڈا کرنا	سر گستر نماز زدن	×

ہ	ف	عر
کریا	گوشتِ شکم کہ پیچواں	صاق، موقہ
کھاٹ	چارپایہ پلنگ	قصادۃ محاورہ حال ۱۲
کھار	شخار	قِلی
کھاری	آب شور	اُجاج
کھال	دم آہنگر	مِنفاخ
کھانا	خوردن	اَکل
کہانی	افسانہ	قِصّۃ و اُسطورہ
گہاوت	مَثَل	مَثَل
کہنبا	چیپہ چیدت	اَعسَر
کہپڑا	تیر پہن پیکان	مِجوَف
کہٹا	ترش	حامِض
کہٹنک بہی	نام مرغی	قُنبَرہ
کہٹکا	تیزفاک	وَجس
کہٹمٹہا	مینحوش ترش و شیرین	مُز
کہجلانا	خاریدن	حَک

ہ	ف	عر
کوملا	انگشت درغال	فحم
کہار	کوہار	حَملۃ الفالکن محاورہ حال ۱۲
کہارا	غوارہ	شُکبان
کہال	پوستین	فَرو
کہانا	خوردنی	طَعام
کہانسی	سرفہ	سُعال
کہانی	افسانہ شب	سَمَر
کہائی	گندہ	خَندَق معرب ۱۲
کہبی	پیچیدہ دست	عَسراء
کہتنا	نہانخانہ	مَطمورۃ
کہٹائی	ترشی	حُموضۃ
کہٹکا	اندیشہ	خُشیۃ و مَخافۃ
کہٹکنا	خلش و خارخار	خَلَجان و ہَجس
کہٹمل	غسک	کَتّان
کہجلی	خارش	حِکۃ

١٢٩

ہ	ف	عر
کھچڑی	کچری	کُشْرِی
کھُر	سم شگافته	ظِلْف
کھُرا	نرم و تازه مرغ و چشم	ضُبَاب
کھُترا	درشت	خَشِن
کھرا کرنا	سره کردن	اِنْتِقَاد
کھُرچن	بکران دیگ و ته دیگ	قُرَّة و قُرَارَة
کھُرنڈ	کرسنه و خشک ریش	جُلْبَة
کھریرا	شانه ستور خار	فِرْجَون
کھڑا کرنا	استاده کردن	اِقَامَة
کھڑا ہونا	برخاستن	قِیَام و نُهُوض
کھڑانو	نعلین چوبی و پا افشار	قَبْقَاب و قراحیف
کھڑکی	دریچه	خَوْخَة
کھسوٹنا	مو برکندن	نَتْف
کہکشان	کہکشان و آسمان دره	مَجَرَّة
کھلائی	دایه	حَاضِنَة

ہ	ف	عر
کھُدڑ	بدقواره	قَبِیح الهَیکل
کھِر	شور شیریزه خوا	تَغْرِید
کھُرا	سره	[illegible]
کھُترا	درشت خو	خَشِن
کھُرپا	رنبه	+
کھُرکھُرا	درشت	خَشِن
کھرہا در قصبات	خرگوش	اَرْنَب و خُزَز
کھرہنی در قصبات	خرگوش ماده	عِکْرِشَة
کھڑا کرنا	استاده کردن سره	تعجیل و اِنْعاظ
کھڑا ہونا	استاده شدن	نُعُوظ
کھڑکھڑ	+	قَعْقَعَة و خَشْخَشَة
کھسرا	+	حَصْبَة
کھسیانا	شرمنده شدن	خَجْلَة
کھگل	کهگل دارز	سَیَاع
کھلڑ	پوست سر خره	قُلْفَة

ه	ف	عر	ه	ف	عر
کھل کھیلنا	فراخ نشستن	التفسح و المجلس ۱۳	کھلنا	کشوده شدن	انفتاح و انحلال
کھِسنا	بو دادن	+	کھِلنا	شگفتن	تبسّم و تفتّق ۱۳
کھلونا	+	لُعبة ۱۳	کھَلی	کنجاره	کُسب ۱۳
کھلیان	خرمن	کُدس و اندر ۱۳	کھمبا	ستون	عماد و دعامة ۱۳
کھُمبی	کلاه زمین سماروغ	عسقل و کماة ۱۳	کھمبی	منارهای چاه	زُرنوقان ۱۳
کھندانا	رخنه در چوب	فرض و حزّ ۱۳	کھِنڈری	ژنده و دلق	دلق مرقّع
کھنکھجورا	هزارپا	اُمّ سبعة و سبعین	کھنکھار	+	نحنحة ۱۳
کھنکھارنا	گلو روشن کردن	تنحنح ۱۳	کھنکھنانا	+	خنّ ۱۳
کھنکر	خشکتر	آیبس ۱۳	کھنکانا	+	مضمضة ۱۳
کھُہنی	آرنج	مِرفق ۱۳	کھنی مارنا	با آرنج زدن	رفق
کھو	خانهٔ گرگ	وجار ۱۳	کھوپرا گرم و خشک ۱۲	مغز نارجیل	لبّ النارجیل
کھوپری	کاسهٔ سر	جمجمه و قحف ۱۳	کھوج	سراغ	آثر
کھو جانا	گم شدن	ضلال و ضیعة ۱۳	کھوج کرنا	پژوهیدن	تفتیش
کھوجی	پژوهنده	متفحّص ۱۳	کھودنا	کندن	حفر و قفر ۱۳
کھودنی	آتش کاو	محراث ۱۳	کھوسا	کوسه	کوسج و سلوط ۱۳

۱۳۱

ه	ف	عر
کھوسٹ	چغد	فیّاد و بُوم
کھولنا	کشادن	حَلّ و فَتح و فَک
کھونٹ	کنارۂ چادر و غیرہ	صَنِفَة
کھوٹا	ناسرہ	زَیف
کھونٹا بنانا	سیخ تراشیدن	نَحْت
کھوٹائی	ناسرگی	غِشّ
کھوہ	گوکوہ	کہف و مغارة
کھیت	جنگ گاہ	معرکة
کھیتی	کشتکار	زِراعة
کھینچنا	کشیدن	جَذب
کھیرا	بادرنگ	قثد
کھیسا	کیسۂ لاکی	کِیسُ اللّک
کھیلنا	بازی کردن	لعب و لهو
کیا گل پھولے	چہ گل شگفد	+
کیچڑ	خم و آزنخ	غمص و رمص

ه	ف	عر
کھوکھل	میان تہی	اَجوَف
کھولنا	سوختہ گرم شدن آب	فور و فوران
کھونٹا	میخ	وتد
کھوٹا	دغل	غاش
کھونٹا ٹھوکنا	میخ در چیزی کوفتن	دق الوتد
کھونسنا	فرو کردن	غرز
کھیت	کشت	مزرعة
کھیت نراں	خشنوہ شاہ بکسر اول	+
کھینچا کھانچی کرنا	کشاکش کردن	تنازع و تجاذب
کھیر	شیر برنج	لبنیّة
کھیسا	کیسہ	خریطة
کھیل	بازی و لابہ	اُلعوبة و تلعیبة
کیاری	کرز	کرد
کیٹ	دُرد و نیستین روغن	دُردی و عکر
کیچڑ	گل لای	رداغ

سے هشتاد و هشتاد در کشف اللغات برای سه بعد الف نوشته و همچنین در سوید الفضلا و مدار الافاضل لیکن هر دو میگو

ع	ف	ه
وحل	خلاب	کیچڑ
حیۃ البطن	کرم شکم	کیچوا
سوس	اسپیشہ	کیڑا
دود القز	پیلہ و کرم ابریشم	کیڑا
عرف زین	تاج خروس	کیس
سرطان	خرچنگ	کیکڑا
طلح و موز	+	کیلا
+	کیمخت	کیمخت
قشر و سلخ	پوست انداختن	کینچلی انا
ورد الکاذی	کند	کیوڑا کا پھول
حمل و حبل	بار	گابھہ
تسبیط	آبچکان انگندن	گدگدا انا
جزر	زردک و گزر	گاجر
ملاط	گلابہ	گارا
تکمن	کمین بون	گاڑ بیٹھنا

ع	ف	ه
خراطین	شانہ و گلخوزہ	کیچوا
دود	کرم	کیڑا
دود الخشب	کرم چوب	کیڑا
حیۃ	مار	کیڑا
زعفران کرکم	+	کیسر
سلک جمع سکاک	میخ آہنی	کیل
+	مار بستن	کیلنا
فسلاخ و جلد شاء	پوست مار	کینچلی
کاذی	+	کیوڑا

باب کاف فارسی

ع	ف	ه
حامل و حبلی	آبستن	گابھن
غضب و قہر	خشم	گاج
+	دلماغ گرگرن	گادا
کمین	+	گاڑا
دفن	بنجاک و درکردن	گاڑنا

۱۳۳

ه	ف	عر
گاڑھا کپڑا	سفت	سفیق و تخین
گاڑی	ارابه	عجلة
گال	دیم و رخسار	خد
گالی	دشنام	اسنوکة و شتیمة
گانا	سرودن	تغنی
گانٹھ پڑنا	گره خوردن	تعقد
گانٹھ میں باندھنا	در گره بستن	العقد علیه
گاڈو	گوتی و پشتباره	تابوت و [illegible]
گانسی	پیکان	نبل و معبلة
گانو	ده و روستا	قریة
گاؤزبان	گاوزبان	لسان الثور
گائن	زن خنیاگر	مغنیة و مطربة
گپ	گپ	اقوال و احادیث
گپی	گپ زن	قوال و قواله
گتھنا	باهم چسپیدن	اشتباك

ه	ف	عر
گاڑھا دودھ	گنده وژک	خاثر و غلیظ
گاڑی بان	ارابچی	+
گالا	پنجه و پنبه زده	کدریف و مندوف
گالی دینا	دشنام دادن	سب
گانٹھ	گره	عقدة
گانٹھ سے تیر کیا جاتا ہی	از کیسه تو چه میرود	[illegible]
گانڑ	کون و غنزه	دبر و ست
گانس لینا	گرو گرفتن	حصار
گاؤتکیا	گاوتکیه	مسند
گاودی	بیخبر و کودن	احمق و سفیه و ابله
گای	ماده گاو	بقرة
گبرولا	سرگین گردان	جعل
گپتی	عصا شمشیر	معولة
گت	+	حال و شان
گٹا	بند دست	رسغ

جیم فارسی

ہ	ف	ع
گنٹھری	پرندہ	رِزمۃ الثیاب
گنٹھکاٹا	کیسہ بُر	طَرّاز
گنٹھلی	باغرہ و کلن	غُدَّۃ
گنجی	+	عَلاثہ
گنجّھا	مال سیا	وَافِر
گچھا	انبوہ	جُمّاع
گدام	دبوسہ	کُوثَل السّفینہ
گدڑی	ژندہ	مُرَقّعۃ
گدڑی والا	کہنہ فروش	+
گدگدی	غلغلج	دَغدَغۃ
گدھ	کرگس	نَسر
گدرانا	+	اِستیشام
گدھے والا	خربندہ	حَمّار
گدھے کا بچہ	بچۂ خر و کرہ	جَحش
گدری	+	رِفادَۃ

ہ	ف	ع
گٹھا	پشتارہ	کارۃ
گٹھلی	خستہ	عَجَم
گٹھیا	جوال	جُوالق
گجی کی روٹی	درہمین	عِلیَث
گچ	گچ و آہک	جَصّ
گدرالا	+	عَتَلۃ
گدر	غورۂ خرما	بُسرۃ
گدڑ یا پیر	درخت فاضل	+
گدگدانا	غلغلج کردن	دَغدَغۃ
گدلا	لوشناک گلناک	رَنَق
گدنا	+	وَشم
گدھا	خر و دراز گوش	حِمار و عَیر
گدھی	مادہ خر	حِمارۃ و اَتان
گدی	شلہ	کُرسُف
گدی	پس سر	قَفا

۱۳۵

باب الکاف الفارسی هندی

ه	ف	عر	ه	ف	عر
گڈمڈ	آمیزش	اختلاط و امتزاج	گڈریا	شبان و چوپان	راعی الغنم
گڈی	دسته تره	وزلة و باقة	گذاره	گذرگاه	مَعْبَر
گذار کشتی ناو	کشتی گذاره	مَعْبَر	گر	×	ضابطة
گران	گران بها	غالی	گر پڑنا	افتادن	سقوط و وقوع
گر پڑنا	تباه شدن	ضیعة	گرتا پڑتا	سرگن برکن	قائمًا قاعدًا
گرجا	کلیسا	صومعة	گرجنا	تندر	رعد و هدة
گردن	گردن	عُنُق	گردن توڑنا	گردن شکستن	وقص
گردن مارنا	گردن زدن	ضرب العنق	گردنی مارنا	سیلی زدن	صفع
گردا	گرده	کُلیة	گرز	گرز و گوپال	دبوس و عمود
گرگٹ	آفتاب پرست	حرباء	گرم پانی	آب گرم	حمیم
گرم مصالح	دیگ افزا	توابل و ابازیر	گرمی	گرمی	حر
گردی	علت سرخ	ارقان	گره	گره	عقدة
گره	گره گیر	مشبّد	گره دینا	گره افگندن	عقد
گره کھولنا	گره کشادن	حلّ و شنج	گرہیلی	گره دار	مُعقّد
گھمری	رسن پیچ	بکرة	گریبان	گریبان	جربّان

[illegible]

الراء الهندية

ه	ف	ع
گریبان پکڑکے لانا	گریبان گرفته آوردن	تلبیب
گرِیا	مازن	شَجُّوذَة و فِقْرَة
گڑگڑانا	ستیهیدن	اِلحاح و الحاحی
گڑنا	فرو رفتن بزمین	اِرْتِكَاز
گڑوڑنا	گرونای	ذرنجة
گرہ	دژ	قُلْعَة
گرہی	تلمچه	قُلَيْعَة
گڑھنا	خشت پیراستن	نُحِتَ
گڑیا	لعبت و عروس	لُعْبَة و بَنَات
گزی	پلاس	كِرْبَاس
گگری	سبو	جَرَّة و خَبّ
گگل	داغ	كَيّ و كَيَّة
گلا	دخل	+
گلاب پاش	گلاب زن	مِرَشَّة
گلاب نکالنا	گلاب کشیدن	تقطیر الورد

الزاء المعجمة

الکاف الفارسية

ه	ف	ع
گزمیٹ	تیر چرخ دلو	محور و نعامة
گُرمد	کُنده	قَنْد
گڑگڑانا	آواز کردن شکم	قَرْقَرَة
گڑنا	غلطیدن	شُرُوك
گڑونا	خلانیدن	إشاكة
گڑھا	گو و مغاک	غَار و هُوَّة و وَهْدَة
گڑھنا	زرگری کردن	صَوْغ
گڑھیا	ناوخ	شَرَاح
گزک	گزک	نُقْل
گزگت کرنا	گزم کردن	ذَرْع
گُل (برای چمک غ ١٢)	گُل	قُرَاطَة
گلا	گلو	حُلْقُوم و حَنْجَرَة
گلاب	گل سرخ	خُوشْمَة و وَرْد
گلاب چھڑکنا	گلاب زدن	رَشّ
گلابی	گلابی گلاب افشان	+

[illegible]

۱۳۶

عر	ف	ہ	عر	ف	ہ
بُحّۃ	گلو گرفتن لازم ۱۲	گلا پڑنا	وَرْدی	چہرہ	گلابی
دَغْز	بناگوش کردن	گلا کرنا	اَخْذُ الحلق	گلو گرفتن متعدی ۱۲	گلا پکڑنا
اِختناق	گلو فشردہ شدن	گلا گھٹنا	خَنق	خبہ کردن	گلا گھونٹنا
سَبْک	گدازتن	گلانا	اِنْضاج	پختن	گلانا
صِمْغات	ہر دو کنج دہن	گلپھڑا	اِذابَۃ	لاغر کردن	گلانا
مِخَدّۃ	گرد بالش	گل تکیہ	+	گل شگفتن امر غریب ظہور آوردن	گل پھولنا
غُدّۃ	باغرہ و کلن	گلٹی	غُدّۃ	مغز دو گرہ گوشت	گلٹی
خُیَری	خیرو و خیری	گلخیرو	رُبْقہ	+	گلجھڑ
کُمَیت و جُمیل	شند خوان نام کتاب ۱۲	گلدم	مُسْتقر	گلدستہ	گلدستہ
جُلَنْجبین	گلقند	گلقند	+	گل شبو	گل شبو
عُرْف الدّیک	تاج خروس	گل کیس	اِطْفاء	چراغ کشتن	گل کرنا
+	گلگیر	گلگیر	لُقَیْمات الظرفاء	+	گلگلا
تقریط	گل از چراغ گرفتن	گل لینا	شَقِر	گل لالہ	گلالہ
نضج	پختہ شدن	گلنا	+	گل میخ	گل میخ
جُلَنار و مظ	گلنار	گلنار	ذَوْب	لاغر شدن	گلنا

وظای حطی از باب تفعیل ۱۲

وظای معجمہ مشدد ۱۲

ہ	ف	ع
گلہ	گلہ	شکوی
گلہی	مقدمہ کشتی	حذف
گلی	نوک چوب	قُلَة
گلے پڑنا	برگردن نہادن	التعلیق فی العنق
گلی ڈنڈا	شلیہ خفتہ	قُلَہ و مِقلی
گلے لگنا	+	مُعانقة
گنا	نیشکر و نالی	قصب السکر
گناہ	گناہ	جُرم و ذنب
گناہ کرنا	گناہ کردن	جِنایة
گنہگار ہونا	گنہگار شدن	تجرّم و اجترام
گنجا	کل و کچل	اَقرَع
گندنا	گندنا و زبوڈ	کُرّاث
گندہ بہا	باران سرما	شتی
گندھک	گوگرد	کبریت
گندی	+	دفار

ہ	ف	ع
گلہری	موشک پران	فارة الشجر
گلّی	بقفہ اولاد بقیح و رنگ	مِدوس
گلی	کوچہ	زُقاق و سِکّة
گلے لگانا	برگردن نہادن	التعلیق فی العنق
گلے تنگ سہنا	لبالب کردن	تحلیق
گل ہونا	گل شدن	انطفاء
گننا	شمار کردن	عدّ
گناہ رکھنا	گناہ نہادن	تجنّی
گناہ گار	گناہ کار و بزہ گار	مُجرِم و آثم
گنتی	شمار	عدید
گندا انڈا	گندہ و لغ	بیضة مذرة
گندہ نعل	گندہ نعل	مُصِّن
گندہ دہن	گندہ دہن سلیخ	الخروزنج
گندھی	بوفروش	عطّار
گندی	پلید	قذارة

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
گنڈا	رشتۂ تپ	+	گنڈلا	+	دائرة
گنڈلی	حلقہ مار	ثني الحيّة	گنڈلی مارنا	حلقہ زدن مار	تطوّق وتلوّی
گواہ	گواہ وگوا	شاهد وبيّنة	گواہ کرنا	گواہ کردن	اشهاد
گواہی	گواہی	شهادة	گواہی دینا	گواہی دادن	شهادة
گوبر	سرگین گاو	خثي	گوبر کرنا	سرگین کردن	خثي
گوپھن	فلاخن وپلخم	قذافة	گوٹ	مہرہ ونرد	فصّ
گوٹ مارنا	لت کردن	ضرب القفر	گوٹ مرنا	لت خوردن	+
گودا	مغز	لبّ ومخّ	گودنا بجہول	آجیدن	غرز
گودا نکالنا	مغز برآوردن	نقي	گود	کنار وآغوش	حضن
گودیں لینا	در بر کشیدن	احتضان	گور	گور وتربت	قبر وجدث
گوراپن	+	صبحة	گور غریبان	گور غریبان	مسبلة
گورکن	گورکن	حفّار	گورکھ دھندا	تفل +	سحّارة
گورکھودنا	گور کندن	حفر	گوری	+	صبحاء
گوڑ	پای	رجل	گوڑا	چدار	مربط
گوڑنا	شیار یدن	کرب	گوشت	گوشت	لحم

۱۳۶

۱۴۰

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
گوکھرو	خسک	حَسَک	گوگل	+	مُقْل
گول	گرد و غلطان	مُدَوَّر و مُدَحْرَج	گولا	گلولہ توپ	بُنْدُقَۃ المِدْفَع
گولر	انجیر آدم	جُمَّیز	گولک	غولک	طُلْبُل
گولنداز	توپچی	مِدْفَعی	گولی	گلولہ تفنگ	بُنْدُقَۃ
گولی	شکیسہ	+	گولی مارنا	گلولہ تفنگ انداختن	رَامِی
گون	خرجین و جوال	عِدْل و غِرَارَہ	گوند	کوچ	صمغ
گوندھنا	مو بافتن	ضَفْر	گوندھنا	آرد با آب سرشتن	عَجْن
گونڈا	آغل	حَظِیرَۃ	گونگا	گنگ و لال	اَخْرَس
گوہ	سوسمار	ضَبّ	گوہ	گہ	غَائِط
گویا	خنیاگر و رامشگر	مُغَنّی و مُطْرِب	گوئیاں	+	صَوَاحِب
گھات	کمین	مَکْمَن	گھاتا	برسری و سرچکاوی	قُطْب
گھات میں بیٹھنا	در کمین نشستن	اِکْتِمَان	گھاٹ	آبشخور	مَشْرَب
گھاٹ	گذرگاہ آب	مَعْبَر	گھاٹا	کشکاب و زیان	مَاءُ الشَّعِیر و غَبْن
گھاٹ تولنا	کم وزن نمودن	اِخْسَار و تَخْسِیر	گھاٹی	درۂ کوہ	ثَنِیَّۃ
گھائل کرنا	کام برداشتن	دَغْر	گھگار	چربیک	حُلْبَۃ

ک	ف	عر	ک	ف	عر
گھاک	مرد کہنہ و آزمودہ	مُحنّک	گھال میل	آمیزش	خلط
گھانجنی	+	شعیرة	گھانس	کاہ و گیاہ	کلاؤ و تبن
گھاؤ	زخم و ریش	جُرح و کلم	گھائل	فگار و زخمی و خستہ	مجروح و کلیم
گھائل کرنا	زخم زدن	تجریح و تکلیم	گھائل ہونا	زخم رسیدن	جرح
گھائی	+	فوق و شترہ	گھبرانا	دستپاچہ شدن	اضطراب
گھٹا	پینہ و شوخ	مُجل و مجاج	گھٹا	ابر سیاہ	مُکفہِر
گھٹنا	زانو	رکبة	گھٹنا	کم شدن	انتقاص
گھٹنیوں چلنا	غیژیدن	زحف	گھٹی	+	نرقة
گھچ پچ	در آوردہ	متزاحم و منضیق	گھر	خانہ و سرا	دار و بیت
گہرا	ژرف و خسن	عمیق و قعیر	گھر اگلنا	+	غرغرة
گھرانا	دودمان و خاندان و نوادہ	بیت	گھرانے کے خلاف	خلاف خاندان	خالف اهل بیتہ
گھر بیٹھ جانا	خانہ نشستن	+	گھر جھکنی	خانہ گردہ خانہ پیما	زادة و رووادة
گھر کا اسباب	رخت خانہ	اثاث البیت	گھریا	بوتہ	بوتق
گھر لو	خانگی	داجن	گھڑا	سبو و کلیزہ	جرة
گھڑ دوڑ	+	سباق	گھڑ گھڑاہٹ	غریو آسیا	جعجعة

ہ	ف	عر
گھڑنا	زرگری	صوغ
گھس آنا	بی اذن بخانہ کسی آمدن	تزجج
گھسنا	بزمین فرو رفتن	سوخ
گھسنا	سودن	سحق
گھسیٹن	نشان کشیدن	آثار الجر
گھسیٹنا	فرو بردن چیزے بچیزے	ایلاج
گھلنا	در آب سودہ شدن	انمیاث
گھمنی گھومنی	سرگرد و سرگیجہ	دوار
گہن	گرفتگی ماہ و خور	خسوف و کسوف
گھن	+	کراھۃ
گہنا	زیور	حلی و حلیۃ
گھنٹی	زنگلہ	جلجل
گھنڈی لگا	تکمہ بستن	زر
گھنگچی	چشم خروس	عین الدیک
گھوا	*	ریش القصب

ہ	ف	عر
گھڑی	وقت و ساعت	ساعۃ
گھس پڑنا	بے اندیشہ در آمدن بچیزے	اقتحام و تقحم
گھسنا	بجای تنگ در آمدن	ولوج
گھسیارا	کاہ فروش	علاف
گھسیٹنا	کشیدن	جر و سحب
گھگھی بندھ جانا	دم از گریہ گرفتن	انقطاع النفس
گھمنڈ	گردن کشی اکبر و نخوۃ	
گھن	شپشہ	سوس
گھنا	شپشہ در گندم افتادن	سوس
گھنا	باغ درہم و تنہا زدہ	حدیقۃ غلباء
گھنٹا	درا	جرس
گھنڈی	ہندسہ و حسابگر	ذد
گھن کھانا	کراہت کردن	قذارۃ
گھنگرو	زنگلہ	قلقلہ
گھور	کوخک	کباسۃ

سوخ بفتح سین و سکون واو و خای معجمہ در آخر ۱۲ — سحق بفتح سین و سکون حای مهمله ۱۲ — علاف بفتح عین و لام مشدد و فا در آخر ۱۲ — اقتحام و تقحم از باب افتعال و تفعل ۱۲ — ولوج بضم واو و لام و جیم در آخر ۱۲

ہ	ف	ع
گھورا	شنگرہ و کلنجان	کُنَاسَۃ و سُبَاطَۃ
گھوڑا	اسپ	فرس و خیل
گھونٹ گھونٹ پینا	جرعہ جرعہ کشیدن	تجرع
گھونٹنا	سائیدن	سحق
گھونسا	مشت	جمع
گھونسلا	آشیانہ	وکر
گھولنا	بشورانیدن	لت و جدح
گھونگر والے بال	مرغول	جعد
گھونگٹ	پردۂ زنبوری	برقع
گھیرا	ازارہ	اطارۃ
گھیرنا	درمیان گرفتن	حصر
گھینچ	گردن	جید و عنق
گھی والا	روغن فروش	سمّان
گیرو	گل رستی	مغرۃ
گیلا	تر	مبلول و ندی

ہ	ف	ع
گھورنا	چشم نمودن	حملقۃ
گھونٹ	دم آب	جرعۃ
گھونٹنا	مہرہ کشیدن	تلزیز
گھونس	خرموش	بلکتہ
گھونسا مارنا	مشت زدن	وکز و لکز
گھونسلا بنانا	آشیان بستن	اتکاء
گھونسلا او جھنا	آشیانہ برداشتن	[illegible]
گھونگا	صدف بیچاک	+
گھیپنا	آشوریدن	التخلط بالاصابع
گھیرلینا	درمیان گرفتن	محاصرۃ
گھینٹا	خوک بچہ	خنوص
گھی	روغن گاو وغیرہ	سمن
گیدڑ	شغال	سرحوب
گیرا	+	ممکور ممغی
گیند	گوی سرگل	کجۃ

[illegible]

ه	ف	عو
گینڈا	کرگدن	مرمیس
گیہوں	گندم	حنطة
لائق	درخور و سزاوار	قمین بجدیر
لات مارنا	لگد زدن	رکل
لاٹھی مارنا	چوب دستی زدن	دبأ و لکز
لاڈ و لاڑ	ناز	دلال
لاج	شرم و آزرم	حیا
لاسا	سریشم	دبوق
لاکھ	صد ہزار	مائة الف
لاگ	کینہ و دشمنی	بغض و حقد
لال	+	لعل
لالچی	بسیار آز	شرہ
لبالب	لبالب	طفحان
لبھانا	شیفتن و فریفتن	فتن و تلیة
لپاٹیا	بسیار دروغگو	کذاب

ه	ف	عو
گینگٹا	خرچنگ	سرطان

باب لام با الف

ه	ف	عو
لات	لگد و لت	رکلة
لاٹھی	چوب دستی	عصا و منساة
لادنا	بار کردن بر ستور	حمل
لاڈلا	نازنین	المربی بالدلال
لاڑھیاپن	+	تجشؤ
لاکھ	لاک و لک	لک
لاگ	دل بستگی	تعلق و ربط
لال	لال آل و سرخ	احمر
لالچ	آز	طمع
لال ہوجانا	سرخ شدن	احمرار
لبادہ	فرگل	لبادة
لپ	+	حفنة
لپٹ	گرمی شعلہ	لفح

[illegible]

ہ	ف	ع
لپٹنا	آویختن	تعلّق
لپیٹن	نورد	مِثوَل
لترا	سخن‌چین	نمّام
لتا	لتہ	خِرقۂ بالیہ
لتھلو	باہم لکدزدن	مُراکلہ
لتھیڑنا	آلودن	لطخ
لٹانا	خواباندن	اِضجاع
لٹانا	تاراج دادن	اِنہاب
لٹکانا	آویختن	تعلیق
لٹکنا	آویختن	تدلّی و تعلّق
لٹورا	شیر گنجشک	صُرد
لٹیرا	غارتگر و ویرانگر	غُصّاب و نہّاب
لچکنا	خمیدن	انعطاف و تثنّی
لچھمن	روش	تجبّلہ و کُدیان
لڑ	تار رسن	طاقہ و قوّہ

ہ	ف	ع
لپیٹ	نورد	سطّی
لپیٹنا	پیچیدن	لفّ
لت کرنا	بشورانیدن	وحف
لتھا	لگدزدن	عضعوض وضروح
لتھڑنا	آلودہ شدن	تلوّث
لٹ	شاخ گیسو	+
لٹانا	بخاک غلطانیدن	تمریغ
لٹ جانا	غارت خوردن	انتہاب
لٹکن	+	حباب
لٹو	گردناو لاتو	مرصلع
لٹھ	چوب دستی گندہ	ہراوہ
لچا	لچ	عربان
لچھی	زن ہیچ	سخلوت
لدا دینا	یاری کردن در باربرداری	اِحمال
لڑ	رشتۂ مروارید	سِلک

۱۴۵

[illegible]

ہ	ف	عر
لڑاکا	بسیار ستیز	الدّ
لڑائی	کارزار و رزم	حرب و ہیجا و وقعۃ
لڑیا	چسپان	لزج
لڑکپن	کودکی	طفولیت وصبا
لڑکی	دخت	صبیۃ وطفلۃ
لڑھکنا	ریختن	انسکاب
لس	چسپیدگی	لزوق
لسوڑا ولسلسا	سپستان	مخیط
لشکر	لشکر	عسکر وجند
لکڑ ہیکا وٹھیڈکا	چرغ	سمع
لکڑی	چوب وہیمہ	خشب وحطب
لگنا	پوشیدن	اختفاء
لکھانا	نویسانیدن	استکتاب
لگاؤ	آمیختگی	علاقۃ وتوسل
لگام اتارنا	+	نزع وخلع

ہ	ف	عر
لڑائی	ستیزہ	جدال
لڑائی ڈالنا	جنگ انداختن	تحریش
لڑکا	کودک وبچہ	صبی وطفل
لڑکھڑانا	لغزیدن وتاوہ	زل وتہادی
لڑکوری	بچہ دار	مطفلۃ ومصبیۃ
لڑی	رشتۂ مروارید	سمط وسلک
لسن	سیر وبرادر پیاز	ثوم وفوم
لسی	شیر آب آمیختہ	ضواح
لکڑ	گندا	جذع
لکڑہارا	خارکش	حطاب
لکڑی والا	چوب فروش	خشاب
لکھا	سرنوشت	کتاب اللہ
لکھنا	نوشتن	رقم وزبر وکتابۃ
لگام	لگام	لجام
لگام چبانا	خائیدن اسپ لگام را	علک

[illegible]

۱۴۷

ہ	ف	عر
لگام دینا	لگام بر سر اسپ کردن	الجام
لگ بھگ	نزدیک بآن	هذا قریب منه
لگلگ	لگلگ	لقلق
لگنا	گائیدن	وطی وجماع
للچانا	آرزومند شدن	اطماع
لگوپتو کرنا	آشنائی	تملق
لمچھڑ	دراز	عشنق
لمگردنا	دراز گردن	اعنق وانثی عیطاء
لمبا	دراز	طویل
لنجا	شل	زمن
لنڈورا	کلته	ابتر
لنگر ڈالنا	لنگر انداختن	ارساء
لنگڑانا	لنگی کردن	عرج
لنگور	میمون بلوچ	قرد
لنگی	لنگ آفتابی	فوطة

ہ	ف	عر
لگان	کشتیگاه	مرفاء
لگسی	کلاک	+
لگن	لگن	طست
لگاله	پیاپے	تتری
للکارنا	بانگ زدن	صیلم
للی	نامرد خیز	عنین
لمکنا	گوش دراز	اذنت
لمگردنی	زن دراز گردن	عیطاء وعنقاء
لمبنی	زن دراز بالا	شحلبة
لنڈا	کلته	ابتر
لنگر	لنگر	انجر وبجر
لنگڑا	لنگ	اعرج واقزل
لنگوٹی	تنبره ولنگوته	+
لنگھانا	گذرانیدن	اعبار
لنا	درودن	حصاد وجزاز

ہ	ف	عر
لو	آرزو	شوق
لُو	نرمۂ گوش	شحمۃ
لوا	دریتیج	سلوی
لوتہ	لاشہ	جثّۃ
لوٹ	یغما و تاراج	غنیمۃ و فیء
لوٹنا	غلطیدن	تقلّب
لوری	بنگره و نانو	مناغاة
لوکی	کدو	قرع
لومڑی	روباه	ثعلب
لونڈا	نوچه	امرد
لونڈے باز	کنغال و بچه باز	مغلّم
لونگ	میخک	قرنفل
لوہا	آہن	حدید
لیہون	براده آہن	سحالة
امسنیا	+	عین الهر

ہ	ف	عر
لُو	زبانه درخشنده	شواظ و لهب
لُو	باد گرم	حرور
لوبیا	ثراثروک	لوبیاء و جر و د
لوتھڑا	گوشت پاره	مضغة
لوٹا	غارت خورده	منهوب
لوٹنا	غارتیدن	نهب
لوڑا	لنگ و خرچک	ذکر و قضیب و ایر
لوگ	مردم	ناس
لون	نمک	ملح
لونڈی	کنیز و داه	امة
لونڈی بچہ	پرستارزاده	زفولة
لونیا	نمکساز	ملّاح
لُہار	آہنگر	قین و حداد
لہر	+	سلسلة الماء
لہنا	تاخیر و بہره	حظ و خلاق

١٤٩

ہ	ف	ع	ہ	ف	ع
لہو	خون	دَم و نَفس	لہو بھرا	خون آلودہ	مضرّج
لہولہان کرنا	بخون آغشتہ	اِدماء	لے بھاگنا	در ربودن	خطف
لیپ	×	ضماد و طلاء	لیپالک	پسرخواندہ	متبنّی
لیپا لگانا	×	تطلیہ	لیٹنا	دراز کشیدن	تمدّد
لید سرگین ست وخر و غیرہ	سرگین	روث	لیزم	[illegible]	×
لیسنا	بگاندوختن	تطعّم	لیکھ معروف	رشک	صئوابۃ
لیک	جادہ وراہ کشادہ	جادۃ	لیسنڈا	سنده	×
لین دین	داد و ستد	المعاملۃ والمداینۃ	لیئی	سریش	غراء

باب میم

ہ	ف	ع	ہ	ف	ع
ماپ	پیمانہ	کیل	ماتم	سوگ	ماتم
ماتمی کپڑے	جامۂ تلخ	جلّاہ	ماتھا	[illegible]	جبہۃ و لطاۃ
ماتھے کا بال	موی جبین	ناصیۃ	ماجرا	سرگذشت	قضیّۃ و واقعۃ
ماچھی	ماہی [illegible]	سمّاک	مادر بخطا	مادر بخطا	×
مارنا	زدن	ضرب	مار ڈالنا	کشتن	قتل و سفک
مار مار	دمادم زدن	اِضرب اِضرب	مازو	×	عفص

عر	ف	ہ
فَحّ	نبو سیاه	ماخن
مُتَمَوِّل	مالدار	مالدار
مَالِیخُولِیَا	مالیخولیا	مالیخولیا
سَقِیْم	بیمار	ماندا
غِشَاوَة	تنشه	مانڈا
+	شوی داله	مانڈی
فَرْق	فرق	مانگ
خال	خالو و کوکو در برادر مادر	ماہو
مُشَاهَرَة	ماہوار	ماہواری
شَرَابُ الطَّرْفَاء	گزمازج	مائین
+	مایوس و ناامید	مایوس
حَاقِن	بول گرفته	متاسا
سَكَرَات	مست	متوالا
بُوَالَة	+	متوڑی
اِبْرِيْج	جمع و شیرزنه	متھنی

عر	ف	ہ
سُبْحَة	تسبیح	مالا
نَاطُوْر	کدیور گلچین	مالی
خَادِمَة	پرستار	ماما
تَعَب	وامانده	مانده
رُقَاقَة	نان تنک	مانڈا
نَاس	مردم	مانس
سُؤَال	خواستن	مانگنا
قبول	پذیرفتن	ماننا
مقلی طبیخ	ماہی تابه	ماہی توا
وَالِدَة اُم	مادر و مام	ماں
تهنية	مبارکباد دادن	مبارکباد دینا
غَثَیَان	دلشوره منش گردان	متلی
لَبَال	+	متوالا
مَخْض	شیرزدن	متھنا
كَذَّانَة	فربہی	مٹاپا

ه	ف	عر	ه	ف	عر
مٹانا	ناپدید کردن	محو و محق	مٹنا	ناپدید شدن	طموس
سٹر	کُسنک	کرسنة	مٹکا	خم کلان	قلّة
مٹکنا	خرامیدن	خطرات	مٹھ	بتخانه	بیت الاصنام
مٹھا	+	مخیض و رائب	مٹلا	فربه	ضخیم
مٹھاس	شیرینی	حلاوة	مٹھائی	شیرینی	حلواء
مٹھور	خم کلان	خابیة	مٹھولے مارنا	جلق زدن	خضخضة و استمناء بالید
مٹھی	مشت و پشتواره	قبضة	مٹھیا	+	مقوم
مٹھی باندھنا	کف غنچه کردن	جمع الکف	مٹی	خاک	تراب
مٹی دینا	خاک بر قبر ریختن	شن و صب	مٹی میں لوٹنا	در خاک غلطیدن	تمرّغ
مجرا	مجرا	محسوب	مجرائی	مجرائی	+
مچیٹھ	روناس	فوّة	مچان	+	سرف
مچّا	گوشت پاره	فدرة	مچھر	پشه	بعوضة و برغوث و بق
مچھلی	ماهی	سمك و حوت	مچھندر	سیمون باز	قراد
محافا	محافا	محفة و فرقة	محرمات	محرمات و جامه راه راه	مستهم
محصول	محصول	عشر و خراج	مدد کرنا	یاری کردن	انجاد و مظاهرة

ہ	ف	عر
مددگار	مددگار و یاگیر	مُعین و ظهیر
مرجھانا	پژمردن	ذُوِیّ
مُرچنگ	چنگ دهن	جِنک معرب
مردارسنگ	مرده سنگ	مرداسنج
مِردنگ	فانوس شیشه	تنّور
مُرغا	خروس و خروه	دیك
مرغ لڑانا	بجنگ انداختن خروس	مُحاربة الدیك
مرکھنا	سرون زدن	نَطح و نطوح
مرگ چھالا	پوست تخته	جلد الاسد وجلد الظبی
مرگی	×	صَرَع
مرنا	قالب تهی کردن	موت
مرهم لگانا	مرهم نهادن	مَرهَمَة
مڑجانا	برگشتن	تَثَنّی و انعطاف
مڑوڑنا	پیچیدن	لَیّ
مزبله	شوکه و شلم	مزبلة

ہ	ف	عر
مرتبان	بستو	بَستُوقة معرب
مرچ	×	فلفل
مُردار	مردار	میتة وجیفة
مردانی	مردانه	ذَکَرة و مذکرة
مُردا	مرده	مَیّت
مرغابی	مرغابی	طایر الماء
مرغی	ماکیان	دجاجة
مرگ	آهو	ظبی
مرگ چھونا بھالکا	بچه آهو	خشف
مُرلی	نای و نی	مزمار
مرهم	مرهم	مَرهَم
مری	مرگامرگ	طاعون و موتان
مڑوڑا	کناک	مغص فی زحیر
مڑھنا	خام کردن نقاره	تجلید
مزدور	مزدور	اجیر

153

ه	ف	عر
مزدوری	مزدوری	اجرة و عمالة
مستی	مستی	سکر
مسخرا	×	سخرة و مسخرة
مسخراپن کرنا	تماخره کردن	سخریه
مسطر بنانا	مسطر دوختن	×
مسکرانا	دندان سپید کردن	تبسم
مسکہ	مسکہ	زبدة
مسمار کرنا	مسمار کردن	هدم و تخریب
مسواک کرنا	مسواک کردن	استیاک
مسوڑھا	جای دندان	لثة
مسوسنا	×	عطو
مسہل	مسہل	مشو
مسی کی روٹی	نان مسی	×
مشاط	×	ماشطة و قینة
مشک	مشک	زق

ه	ف	عر
مزه	مزه	لذة
مستول	تیر کشتی	دقل
مسخراپن	تماخره	سخریة
مسطر	تختهٔ تاره	مسطار
مسطر کرنا	مسطر زدن و کشیدن	تسطیر
مسکا	دهان بند	غمامة
مسلمانی	×	ختان
مسند	چار بالش	دست
مسور	بنوسرخ	عدس
متا	آزرخ	ثؤلول
مسہری	پشه خانه	کلة و ناموسیة
مسی	مسی	السنون الاسود
مسین بھیگنا	سبزه آغاز کردن	طر
مشق	مشق	کراسة و مزاولة
مشکہ	×	مسك

مصالح بالفتح وکسر لام جمع مصلحت

ه	ف	عر
شکین بازنضا	دست برکف	کَثُف
مصالح	بوافراز	کَوَابِل
مظلوم	ستم رسیده و ستم زده	مضیم
مُقیش	مُقیش	+
مکر	سالوس دختر	مکر
مکتب خانہ	مکتب خانہ	مَکتَب و کُتّاب
مکرنا	+	اِنکار
مکڑی	کلاش	عنکبوت
مکھا	خرمگس	شعراء
مکھن	مسکہ	زُبدۃ
مکھی اڑانا	مگس راندن	ذَبّ
مگرمچھ	نہنگ	تِمساح
ملاحی	+	نول
ملاپ کرانا	آشتی دادن	اصلاح
ملاپ ہونا	صلح افتادن	اصطلاح و تصالح

ه	ف	عر
مصالح	مصالح	مصالح
مصقلہ	آلت صیقل	مِصقَلَۃ
مفت	مفت	مَجّان
مُکّا	مشت و ضرب	+
مکار	پرکار	ماکر و محتال
مکتوب	ترسل شدہ	+
مکڑ	دیوپا	شذروق
مکو	روباہ ترک	عنب الثعلب
مکھڑا	روی	مُحَیّا
مکھی	مگس	ذُباب
مگدر	میل	میل
ملاح	کشتیبان	خلار
ملاپ	آشتی	هدان و سلم
ملاپ کرنا	آشتی کردن	مسالمہ و مصالحہ
ملائی	سرشیر و سرجغرات	دوایۃ و خرشاء

۱۵۵

ہ	ف	عر
ملائی پڑنا	سرشیر بستن	تدویہ
ملانا	آمیختن	مزج و مشیج
ملن	+	شعفاو سایر
ملنا	یافتن	وجدان
ملنا	مالیدن	دلک
ملنگ	ملنگ	+
ملونی	آمیزش درم	غش
ملٹھی ملٹھی	بیخ مہک	اصل السوس
ممانی	زن خالو	زوجۃ الخال
منّ	من و دل	قلب و فواد
منانا	خوشنود کردن	ارضاء
منڈی	کلان بازار	سوق کبیر
منجن	+	سنون
منجھلا	میانہ	وسط و متوسط
منڈا	+	اجم

ہ	ف	عر
ملنا	سودہ نقش	املس و مسیح
ملجانا	آمیزش یافتن	اختلاط
ملنا	برخوردن	لقاء
ملنا	در آغوش گرفتن	معانقہ
ملنسار	با مردم آمیزندہ	مخش
ملونی	آمیزش غلہ وغیرہ	خلط و مزج
ملمہ	کالبوت	رامق
ملیدہ	مالیدہ	+
ممولا	تصرحہ	صعوۃ
منّ	مارمہرہ	+
منّت	منت و زاری	تضرع
منتر	افسون	رقیۃ
منجھلا	میانہ	اوسط
منداو مندا	مندک	کاسد
مندھنا	بانجام کشیدن	تجلیل

ا	ف	ع
منڈی	+	جماء
منڈیر	سرآورۂ	فصیل
منکا	مہرۂ گردن	فقرۃ و فقارۃ
منگل	بہرام	مریخ
منگیتر	نامزد	خطیبۃ
منہ	روی	وجہ
منہ بولا بھائی	برادر خواندہ	اخو الود
منہ بھرائی	پارہ و بلکنہ	رشوۃ
منہ پر تھوکنا	بر روئے انداختن	بزق و بسق
منہ پھیرنا	رو گردانیدن	اعراض و صدّ
منہ تک بھرنا	پر کردن تا فوق	ملأہ الی الاصبار
منہ جھٹانا	+	تسلیج
منہ دکھائی	رونمائی	+
منہ کھولنا	دہن باز کردن	فغر و فتح
منہ لپیٹ لینا	رو بجامہ پیچیدن	تقطی

ا	ف	ع
منڈوا مسجد	+	مساجد اجم
منزل	منزل	مرحلۃ و منقلۃ
منگل	سہ شنبہ	جبار
منگنی	خواستگاری	خطبۃ
منمنا	کرنہ	مادورۃ
منہ	دہان	فم و فوہ
منہ بڑا بنانا	رو در ہم کشیدن	عبس
منہ بھرائی دینا	دہن بستن	برطلۃ
منہ پھٹ	دہن دریدہ	فتیق اللسان
منہ پیٹنا	دست بر رو زدن	صک
منہ تھتھانا	لقمہ اندوختن	+
منہ چڑانا	روی خاییدن	اخلاج
منہ سے اچک لینا	سخن از دہن گرفتن	+
منہ کے بھل گرنا	بررو افتادن	کبو و کبۃ
منہ میں پانی بھر آنا	آب گشادن دہان	تحلب

[illegible]

ا	ف	عر
سنہ مین مارنا	برروزدن	وجہ
موا بادل	ابر مردہ	إسفنج
موت	شاشہ وگمیز	بول
موت کا برتن	بولدان	مبولة
موت کا کھانا	+	هضيمة
موتھیا گرم وخشک	+	سعل
موتی بیندھنا	سوراخ کردن	ثقب
موٹھ بھول	ماش ہندی	کرسنة
موج	لپہ وانجیر	موج
موچنہ	+	منقاش
مور	فیشا	طاؤس وطراز
مورچال	چتر طاوس زدن	+
مورچا	مورچانہ	صداء
مورچا لگا ہوا	زنگار خوردہ	صدی
مورکھ	کالیو وگول	سفیہ ومغفل

ا	ف	عر
سنہ نوچ لینا	رو بناخن خراشیدن	خدش
موت	مرگ	حتف ومنیہ
موت آنا	مرگ آمدن	حضور موت
موت مارنا	آب تاختن	ارهاع
موتنا	میزیدن	بول
موتی	مروارید	لؤلؤ
موٹا	فربہ	سمین
موٹھ معروف	قبضۂ کمان	کبد
موچ	چسپیدن پا	وثء
موچی	کفشدوز	اسکاف وخصاف
مورت	پیکر	تمثال
مورچھل	مگس ران	مذبة
مورچھل لگانا	[illegible]	[illegible]
مورچھل کرنا	مورچھل زدن	+
مورڑ	درگشت	[illegible]

۱۵۵

[illegible]

۱۵۸

ہ	ف	ع	ہ	ف	ع
موٹنا	خم دادن	عطف و ثنی	موزا	موزا	خف و موزج معرب ۱۲
موساکنی	مرزنگوش و مرزه گوش	مرزنجوش معرب ۱۲	موسل	کوبه	عنبیلة و دقاقة
موسنا	وزدیدن	سرقت	مسکرانا	موشکافی	+
مول	بهاوارز	ثمن	مول لینا	خریدن	شری و اشتری
مولی گرم وخشک ۱۲	ترب	فجل	موگری	کلوخ کوب	میطدة
موم	موم	شمع	موم جامه	موم جامه و جامه مومین	مشمع
مونچھ	بروت	شارب	مونچھ پر تاؤ دینا	بروت مالیدن	تفتیل
مونڈنا	+	تحلاق	مونڈنا	ستردن	حلق و سبت
مونڈھا	شانه	کتف	مونگ معتدل ۱۲	بنوماش	مج
مونگا	خرد مهره	مرجان	مونگیا	شمعی	+
مونگے کی جڑ	بیخ مرجان	بُسّد	مهاسا	+	مسامیر
مهاجن قومی معروف هند	+	+	مهاوت	پیلبان	فیال
مهتابی	مهتابی	+	مهتون	میرده و گجیر	فرناس
مهندی	حنا	حناء و یرناء	مهندی	حنابندی	+
مهندی چھڑانا	حناکشادن	سلت	مهندی کا پھول	گل حنا	فغو

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
مہندی لگانا	حنا بستن	اختضاب	مہر	کابین بروزن آئین	مہر و صداق
مُہر	مُہر	خاتم	مُہرانا	تسلیم المہر محاورہ	حق الختم
مہربانی	نوازش	ترحم و تعطف	مہرکرنا	مہر کردن و نہادن و زدن	ختم
مہرہ	مُہرا	مصقلۃ	مُہرا	مہرۂ شطرنج	فص
مہری	موری	مسیل الماء	مہک	خوشبو	نشر و عرف و ارج
مہکنا	دمیدن خوشبو	فوح	مہمان	مہمان	ضیف
مہمانی	مہمانی	ضیافت و قرای	مہنگا	گران بہا	غالی
مہنگی	خشک سالی	قحط و جذب	مہلا	زنانہ	مخنث
مہنا	گرفتہ	طعنۃ	مہوا	گلچکان	+
مہین	باریک و تنک	دقیق و رقیق	مہینا	ماہ	شہر
مہینا	ماہوارہ و ماہیانہ	مشاہرۃ	میانوں	مو	موء
میان	میان و نیام	غمد و قراب	میاقد و چار شانہ	+	مربوع
میانی	خشک	+	میتھی	شنبلیلہ	حلبۃ
میٹھا	شیرین	عذب و حلو	میٹھا	شیرین باف	+
میٹھا تیل	روغن کنجد	حل و شیرج	میخ	میخ	وتد

ه	ف	عر
مینخ ٹھوکنا	مینخ کوفتن	دق
میدان	میدان	میدان و سن
میده	میده	حوارو درمك و سميد
میرزئی و نیز میرزائی	تنزیب و نیمجامه	[illegible]
میرمنزل	میرمنزل	رائد
میرسودے	برسرمن	عليّ
میل یای مجهول	مانند	جنس و مثل
میلخورا	چرکتاب	ادكن
مینپھل	×	جوز القيء
مینڈک	غوک	ضِفْدع
مینڈھا	میش نر	كبش
میگنی	پشک	بله و بعرة
مینه برسنا	باریدن باران	مَطَر

باب نون بالالف

ه	ف	عر
نانہنا	وجب کردن	شبر

ه	ف	عر
مینچو	مینکوب	ميتد
میدان قلم	خانهٔ کلک	سن القلم
میرزا و مرزا	میرزا و مرزا	×
میرفرش	میر فرش	مثقلة
میری	×	فرط و سبق
میل	چرک و ریم	دنس و درن
میلا	چرکین شوگین	دنس و سخ
مینا	شارک	×
مینڈ	پلوان و مرز	×
مینڈکی	غوک کوچک	[illegible]
مینڈھا	لپ و اشتر	موج
مینه	باران	مطر
میوه فروش	میوه فروش	فاکهانی
نا آزموده	ناآزموده	غرير
نانہا	پیمودن وگز کردن	ذرع و كيل

۱۶۰

ہ	ف	عر
ناتا	خویشی	قرابة
ناتے دار	خویشان	اقربا و اولو الارحام
ناج غلہ	×	غلہ و حبوب
ناچنا	پای کوفتن	رقص و زفن
ناخن	ناخن	ظفر
ناخن گرانا	ناخن فرو بردن	تظفیر
ناخنا	ناخنک دیده	ظفرة
نارو	رشته	العرق المدنی
ناریل کا پانی	آب نارجیل	اطواق
نارزا	نارزه	اجلیل
ناز کرنا	ناز کردن	ادلال
ناسپال	پوست انار	قشور الرمان
ناسور	ریش روان	ناسور
ناشتا کرانا	چاشت دادن	تغذیه
ناف	ناف	سرة

ہ	ف	عر
ناق	نبیره و نواسه	حافد
ناٹا	کوتاه بالا	قصیر و دحداح
ناچ	پای کوبی	رقص
ناخدا در اصل ناو خدا بود	ناخدا	ناخوذه
ناخن کاٹنا	ناخن چیدن	قلم و قص
ناخنا	ناخنه و زخمه	مضراب
نار جولاہے کا	ماکوک	منسج
ناریل	نارگیل	نارجیل
ناز	ناز	دلال
ناز اٹھانا	ناز برداشتن	تحمل الادلال
ناس	مغز رو شتن	نشوق
ناسدان	×	مسعط بضم میم و عین
ناشتا	چاشت و ناهاری	غداء
ناشتا کرنا	ناشتا شکستن	تغذی
ناف ٹلنا	ناف افتادن	سقوط السرة

١٦١

ه	ف	عر	ه	ف	عر
نافا	نامه	نافجة لبيلخه	ناک	بینی	انف
ناکا	دربند	ثغرة وعورة	ناکا	نهنگ	تمساح
ناکا	چشم سوزن	سم الخیاط	ناک بھون چڑھانا	چین بر ابرو فگندن	مط
ناک پاک کرنا	بینی افشاندن	نثرة	ناک رگڑنا	بینی بر زمین مالیدن	رغم
ناک سکوڑنا	بینی درکشیدن	شمخ	ناک ملنا	بینی کسی مالیدن	عوت
ناگ	مار سیاه	اسود	نال	ناف	سر
نالا	ناله	انین	نالی مشکافیلہ و زیر نما	+	خد
نامبروا	نامبرده	سابق الذکر	نام دھرنا	عیب کسی کردن	طعن
نامرد	بددل بزدل	جبان	نامرد	+	عنین
نام رکھنا	نام نهادن	تسمیة	نانا	نیا و پدر مادر	جد فاسد
ناند	تغار سفالین	اجانة	ناندھنا	شروع کردن	ابتدا و ابتداء
نانہال	خویشی مادری	حوبة	نانی	مادر مادر	جدة فاسدة
ناو	کشتی	سفینة	ناو کناری لانا	کشتی بساحل رسانیدن	ارفاء
ناو کھینا	کشتی راندن	اجرام	نائی	سرتراش و موتراش و سر شو	حلاق و محسن
نابو جانا، نهنت جانا	سهمیدن	انفاد و لقه	نھنو دیکھنا	وحشت نظر	جس

١٦٣

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
نت	ہموارہ	دائما	نتھ	ملقہ بینی	زمام
نتھنا	سوراخ بینی	خیشوم و منخرہ	نٹ	رسنباز و غازی	×
نجومی	اختر شمار	منجم	نچانا	رقصانیدن	ترقیص
نچوڑا	افشردہ	عصارہ	نچوڑنا	افشردن	عصر
نچویا	پاسے باز	رقاص	نچھاور	نثار	نثار
نخاس نام مرکز کسبیہا	×	مشوار	نخرہ	ناز	غنج و غنوبیلة
نداسا	نراس	نومان	ندی	ارغاو	جدول
نذرانہ	پیشکش	نذر و هدیہ	نر	نر	فحل و ذکر
نرا	×	بحت و محض	نراس	نا امیدی	یأس
نرانا کارگشت	خشتاره کردن	×	نرخرا	نای گلو	قصب
نرخرا	مجرای طعام	مری و بلعوم	نرد	نرد	نرد
نرسنگا	کرنای	صور و ناقور	نرگل	رخ دروخ	بردی
نرگس	نرگس معتدل	نرجس و عبهر	نرم	نرم	لین
نرلی	ساقہ گندم و جو	قصب الدرع	نری	نای گلو	حنجرة
نری	پوست مدبوغ	اهاب و جلد	نرولی	خانہ زرول	×

۱۶۳

ہ	ف	ع
نس	رگ	عرق
نسوت	+	ترُبد
نشاستہ	نشاستہ	نشاستج
نشان بردار	علمدار	حامل العلم
نشانا	نشانا و آماج	ہدف و غرض
نشانی	داغ گازران	علم القصّار
نظر لگا	چشم خوردہ	معین
نظر لگنا	چشم رسیدن	اصابة العین
نظر بابا	شور چشم	معیان
نعل	نعل	نعل
نعلبند	نعلبند	منعل
نقارچی	نوبتی	طبّال
نقشا	نیرنگ	شبہ و مثال
نقل گزک	گزک	نقل
نقل نویسی	نقل نویسی و صورت نویسی	+

ہ	ف	ع
نسخہ	نسخہ	نسخة
نشہ	نشاء	سکر
نشان	نشان	اثر و سیما
نشان پا	+	اثر
نشانی	نشانی نکبہ	تذکرة و علامة
نشتر	نشتر و آدر	مبضع و مفصد
نظر لگانا	چشم زخم رسانیدن	نفس و عین
نظر سے گرنا	از نظر افتادن	السقوط من العیون
نعرہ	نعرہ	عیحة
نعل باندھنا	نعل بستن	متنعّل
نقارہ	کوس	طبل
نقار خانہ	نوبتخانہ	بیت النوبة
نقشا اتارنا	طرح برداشتن	تمثیل
نقل لینا	نقل برداشتن	نسخ
نکالنا	بیرون کردن	اخراج

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
نکٹا	بینی بریده	اجدع	نکچھکنی	×	عود العطاس
نکسیر	خون بینی	رُعاف	نکسیر پھوٹنا	برآمدن خون بینی	رعف
نکلنا	برآمدن	خروج	نکمّا	نابکار و ہیچکاره	کل
نکھ	ناخن و یوه	اظفار الطیب	نکھ	نخ	عویر و ابریشم
نکیل	+	خشاش	نکیلا	نوکدار	مسنون
نگ	نگینه	فص	نگ جڑنا	نگین بر انگشتر زدن	ترکیب
نلی	ماشوره	قضب	نمٹا بھاگتا	ہوشیار	صاحی
نغدا	غناک و کنش	لبد ولبدة	نمک چکھنا	چاشنی کردن	ذوق
نمکدان	نمکدان	مملحة	نمکسار	نمکسار	مملحة وملاحة
نمونا	نمونه	نموذج	نند	نثا خواهر و شوهر	اخت الزوج
ننگا	برهنه و لچ	عریات	ننگا کرنا	برهنه کردن	تعریة و تجرید
ننگا ہونا	برهنه شدن	تجرد	ننگلانا	فرو خورانیدن	ابلاع
ننگلنا	فرو خوردن	بلع و ابتلاع	ننگی	زن برهنه	عریانة و عاریة
ننگے پاؤں	برهنه پا	حافی	ننگی تلوار	شمشیر برهنه	سیف مسلول
ننگے سر	برهنه سر	حاسر	نواڑ	نوار و نوار تر زه ساخته	+

١٦٥

ه	ف	ع
نواسہ	بنبہ	سبط
نوالہ	لب کرس	لقمہ واکلۃ
نُوج	سبادا	لاَیکون
نوچنا	برکندن	تنف و کنس
نو دولت	نو دولت	مقمل
نوحہ کرنا	نوحہ کردن و مویدن	نیاح ولوح ومناح
نورالگانا	نورہ نہادن	انتیار
نورہ	نورہ	نورۃ
نہار	ناشتا	ریق
نہارمنہ	ناشتا وناشکستہ	سرائق
نہاری والا	نہاری پز	طباخ الغذ
نہانا	غسل کردن	اغتسال
نہتھا	بے سلاح	اعزل واکشف
نہلانا	غسل دادن	تغسیل
نہیں	نہ و نیست	لا و لیس

ه	ف	ع
نوالہ سالہ	نوالہ	مُیسّر
نوبت	نوبت	نوبۃ
نوجوان	نوجوان	مراهق
نوحہ	سوید و شیون	ماتم
نودھا	نوجستہ	+
نوحہ گر	مویہ گر	نوحۃ
نوروز	نوروز	نیروز
نوکر	نوکر وچاکر	خادم و
بھالگانا	دوستی	محبۃ
نہاری	نہار	غذاء
نہالی	نہالی وزیرافگن	حشیۃ
نہائی	سندان	علاۃ
نہرنی	ناخن گیر	مقص
نہورا	منت نہادن	امتنان
نیا	نو	جدید وحادیث

167

ه	ف	ع	ه	ف	ع
نیا پھل	نوبر نوبر و نوباوه	باکوره	نیا کرنا	نوبر کردن	ابتکار
نیاریا	ریگ شو	مقلس	نیام	نیام	قراب
نیاد	داد	انصاف	نیزه	نیزه	رمح
نیند	خواب	نوم و هجوع	نیند جانا	خواب از چشم پریدن	ذهاب النوم
نیفه	نیفه	حجزة	نیلا تھوتھا	زاک سبز	الزاج الاخضر
نیل کنٹھ	سبزک	شقراق	نیل کی پتی	برگ نیل	وسمة و کتم
نین متی	+	دوملة و بکیة	نیو	رگ و پاخیره	اساس و قاعده
نیولا	راسو	سرعوب	نیولا	هزار چشمه	سرطان نام بیماری است

باب واو

ه	ف	ع	ه	ف	ع
وارنا	+	تصدق	واری جانا	بلا چیدن شدن	تفدیة
واه واه	واه واه	+	واهی	واهی	هراء و خطل
وردی	+	شعار	ورغلانا	برغلانیدن	اغراء
ورق	ورق	ورق	ورق داغ	ورق داغ	+
وصلی	کاغذ چسبانیده	+	وطن اختیار کرنا	وطن گرفتن	ایطان و توطن
وعده خلاف	وعده خلاف	مخلف الوعد	وعده کرنا	وعده کردن	وعد و تعاهد

ه	ف	عر
وقت تاکنا	هنگام جستن	انتهاز وتحین
ویرلیو جند انیز گوسفند	مال طرح	×
ہاتھ	دست وارش	ید وزداع
ہاتھ اٹھالینا	دست برداشتن	رفع الید
ہاتھ پاؤں مارنا	دست وپا زدن	سعی وجهد
ہاتھ جھلائی	راه افتادن	×
ہاتھ چھڑانا	دست خود از کسی بر کشیدن	نزع و انسلاخ
ہاتھ کی روٹی	چاپاتے	ملکمة
ہاتھ ملنا	دست مالیدن	تقلیب الکفین
ہاتھوں ہاتھ	دست بدست	یدا بید
ہاتھی دانت	دندان پیل وپیلسته	عاج
ہار	ہار وگردواره	عقد وشاح
ہالون	×	حب الرشاد وخرف
ہالا	خرمن آفتاب	طفاوة
ہاپنا	دم گسستن	بهر وانبهار

ه	ف	عو
وہان	آنجا	ثم وهناك
باب ها		
ہاتھا پائی	دست بازی	×
ہاتھ پاؤں ٹوٹنا	فنجیدن	فتور
ہاتھ پھیلانا	دست کنچه کردن	استنکاف
ہاتھ چلانا	دست بازیدن	بسط الید
ہاتھ قبضے پر رکھنا	دست بشمشیر بردن	ابا وخلاف
ہاتھ مروڑنا	دست برتافتن	لی وفتل
ہاتھوں پر ٹیک لیکے اٹھنا	تکیه بر دستها کرده برخاستن	عجن
ہاتھی	پیل وکنج	فیل و شمشل
ہاٹ بازار	بازار	سوق
ہارنا	درباختن	حرم
ہالا	شادورو ہالہ ماہ ۱۲	دارة
ہالہ پڑنا	ہالہ بستن و افتادن ۱۲	حدوث الهالة
ہانڈی	دیگ گلی	برمة

169

ہ	ف	عر
ہانس	آخر و چنبر گردن	ترقوة
ہان تان	×	لجم لجم
ہای ہای	جگی جگی	اذه
ہتوڑی	چکس	مطرقة
ہتیار بند	سلحشور	سابح و متسلحة
ہتھی	پیل ماده	فیلة و طلخام
ہٹ کرنا	استبداد کردن	اضحاء و استبداد
ہجو	ہجو	ہجو
ہچکی	ہچکه و ہکه	فواق
ہدہد	ہدہد و پوپک	ہدہد
ہرا	سبز	اخضر و خضراء
ہراول	یزک	مقدمة الجیش
ہرکاره	ایلچی	جاسوس و عین
ہرنا	ختای تیزن	قرنوس
ہرنی	آہو ماده	ظبیة

ہ	ف	عر
ہانکنا	راندن	طرد و سوق
ہاون	ہاون	ہاون
ہتوڑا	خایسک و پتک	فطیس
ہتیار	ساز جنگ	سلاح
ہتیلی	کف دست	راحة و کف
ہتھیا	فیلبانان	×
ہٹ دہرمی	کج پلاسی	×
ہجوم	ہجوم و انبوه	زحام
ہچکی لگانا	گریه گلو پیچیدن	نشیج
ہڈی	استخوان	عظم (عظام جمع)
ہراس	ہراس	خوف و ساوع
ہرج مرج	ہرج مرج	ہرج مرج
ہرن	آہو	ظبی
ہرنوٹا	آہو بره	غزال
ہریادل	مرغزار	مخضرة

عر	ف	ہ	عر	ف	ہ
هَرِيسَة	ہریسہ	ہریسہ	هَلِيلَج معرب ۱۲	ہلیلہ	ہڑ
اِضطِراب	دست پاچہ شدن	ہڑبڑانا	زِرنِيخ	+	ہڑتال ۱۲ گرم و خشک
+	در ہندان ۱۲	ہڑتال	+	ہرتنا	ہڑدنگا
اَلف	ہزار	ہزار	عاش ۱۲ اَلفَ سَنَة	ہزار سال زید	ہزار برس جیے
+	صدبرگ ۱۲	ہزارہ	+	ہشت مشت	ہشت مشت
رَجُل طَرِف	ہفتہ دوست	ہفتہ دوست	مَلہُوش مَبہُوت	سراسیمہ و کالیوہ	ہکّا بکّا
اَلکَن و اَرَتّ	ہاکلہ و کنگلاج ۱۲	ہکلا	حکلہ و لُکنة	زبان گرفتہ شدن	ہکلانا
لَکنَاء	زن زبان شکستہ	ہکلی	مُعتَصِر	براز گرفتہ	ہگاسا
اِذمَاع	در پاچہ ریدن ۱۲	ہگمارنا	تَغَوُّط	ریدن	ہگنا
مَان و فَدَّان	آماج و قلبہ	ہل	تَحرِيك	جنبانیدن	ہلانا
خَضخَضَة	+	ہلا ہلا کے بہرنا	هُرد و عُروق الصَبّغ	زرد چوب	ہلدی گرم و خشک ۱۲
خَفِيف	سبک	ہلکا	طَيَّاش	سبک مغز	ہلکا
تَحرِيش ۱۲	آغالیدن	ہلکارنا	تَحَرُّك و مَيد	جنبیدن	ہلنا
بُلغ	ہمای	ہمای	تِرب و سِلِينَة	ہمزولی ۱۲	ہمجولی
بِطَانَة	ہمراز و ہمرازدار	ہمراز	سَمِيلَة	ہمسن	ہمسن

۱۷۰

ہ	ف	عر
ہمسونین ہنسنا	در ہیالالان نشستن	مسامرة
ہمیانی	ہمیانی	ہمیانی
ہنڈی	سفتہ	سفتجہ
ہنسراج	پرسیاوشان	شعر الجن
ہنسلی	طوق گلو	طوق
ہنسنا	خندیدن	ضحک
ہنسوڑ	خوش طبع	مزاح
ہنسیا	داس	منجل و محش
ہوا	ہوا	ریح
ہوازدگی	زکام	زکام و ضناک
ہوا کھانا	کسب ہوا کردن	تروّح
ہوس	ہوس	ہوا
ہوش میں آنا	بخود آمدن	افاقہ و صحو
ہول دل	طپیدن دل	خفقان
ہونٹھ	لب	شفت

ہ	ف	عر
ٹھمکنا	حملہ آوردن	صول و کرّ و سطو
ہنڈانا	برخر نشاندن	تشہیر
ہنڈیا	دیگ گلین	میکلة
ہنسلی	آخرہ	ترقوة
ہنسلی پہننا	طوق بگردن کردن	تطوّق
ہنسمکھ	خندان	ضحوک و بسام
ہنسی	خوش طبعی	مزاح
ہنہنانا	شیہہ و شنبہ کردن	صہیل
ہوا	کنج	صبنغط
ہوائی	تیر چرخ	×
ہو بہو	ہو بہو	ہو ہو
ہوش	ہوش	ادراک
ہوشیار	ہشیار و فرزانہ و زیرک	فطن و حاذق
ہولے ہولے چلنا	قدم کشیدن	ہون
ہونٹھ چبانا	لب گزیدن	عض

۱۷۱

ه	ف	عر
ہونٹھ کٹا	کفیدہ لب	اَعْلَم و اَفْلَح
ہیجڑا	آختہ	مجبوب و خَطِی
ہیدوست	ہی دوست	تَقْلِیش
ہیضہ کرنا	استلازدن	وخامہ
ہینگ	انگوزہ	حِلْتِیت

ه	ف	عر
ہونٹل	لفچن	شَفَاہِی
ہیرا	الماس	مَاس
ہینز	ہینز	جَبَان
ہیکل	ہیکل	×
ہینگ کا پیڑ	درخت انگوزہ	اَنجُدان

باب تحتانی با الف

ه	ف	عر
یاس	نا امیدی	قُنُوط و یاس
یار	یار	صَاحِب
یتیم	پدر مردہ	یَتِیم
یہاں	اینجا	ہُنَا و ہٰہُنَا

ه	ف	عر
یادگار	یادگار	تَذْکِرَة
یاقوت	بہرام و بہرمان	یَاقُوت
یومیہ	روزینہ	مُیَاوَمَة

تم الکتاب بعون الملک الوہاب

الحمد للہ و المنہ کہ کتاب لغت مقبول غشیان بلاغت شعار مطبوع علمای کمالات دثار پسندیدۂ عقلا و اکائس مسمی بہ منتخب النفائس حسب فرمائش مولوی حافظ عبد الاحد صاحب وکیل باہتمام احقر انام قطب الدین احمد ناام ماہ جماد الثانی سنہ ۱۳۰۳ھ در مطبع نامی واقع شہر لکھنو مطبوع گردید

تمت